

בעזרת השם יתברך

◆ סדר במדבר ◆

פְּרָקִים ס"ז - פ"ד

הרב הקדוש בעל "שר שלום" מבעלזא זכותו יגן עלינו
העיד על עצמו, שכל יראתו באה לו מדבריו הקדושים
של בעל "קב הישר" אשר למד ספרו ק"ב פעמים,
כמספר שם "קב הישר, ומספר פרקי הספר.

גם הגאון הקדוש בעל "צמח צדק" מלויבאוויטש זכרונו
יגן עלינו, בהדרכתו בענייני יראת שמים לאחד
מתלמידיו הגדולים, מראה מקום הוא לו ללמד ספר
"קב הישר".

הגאון הקדוש מפילץ בעל "שפתי צדיק" זכותו יגן עלינו
כתב בצואתו, שכל אחד מבניו ילמד עם בניו בספר "קב
הישר" פעמים הרבה, כדי שיכנסו ללבותיהם דברי
מוסר וצניעות.

תֵּכֶן הַפָּרָקִים

שֶׁל פָּרָקִים ס"ז-פ"ד

- א. פָּרָק ס"ז יג
- ב. יַעֲקֹב אָבִינוּ הָיָה מוֹכֵן לְדוֹרוֹן, פְּיִים וּמִלְחָמָה יג
- ג. עַל בֶּן מִוֶּב לְאָדָם שֶׁיִּכְיֶין עֲצָמוֹ נִם בֶּן לֵג' דְּבָרִים אֵלוֹ יג
- ד. פָּרָק ס"ח יז
- ה. פָּרָק ס"ט כג
- ו. מַעֲשֵׂה נֹרָא מַעִיר פּוֹזְנָא כד
- ז. חֲחִיצוֹנִים בְּלָבָלוֹ אֶת הַדְּרִים בְּתוֹךְ הַבַּיִת כד
- ח. אֵין רְשׁוֹת לְחִיצוֹנִים לְשַׁלֵּט בְּמִקּוֹם דִּירַת בְּנֵי אָדָם, אֱלָא בְּמִקּוֹם חֲרָבָה וְשִׁמְמָה, רַחֲמֵנָא לְצִלָּן. כה
- ט. מַעֲנֹת הַחֲחִיצוֹנִים שֶׁהִירְוֶשָׁה שֵׁיבַת אֱלִיהֶם כז
- י. הַשׁוֹמֵר עֲצָמוֹ מִפְּנֵם הַבְּרִית אֲשֶׁרִי לוֹ וְאֲשֶׁרִי לְנִשְׁמָתוֹ כח
- יא. פָּרָק ע' כח
- יב. בְּתַפְלַת מַעְרִיב צְרִיךְ הָאָדָם לְכוֹן לְהַחְלִישׁ פֶּת הַסְּמָרָא אַחֲרָא כט
- יג. צְרִיךְ לִזְהַר בְּפִרוּרֵי פֶת בְּדִמְיוֹן אֲבָרֵי עוֹלָה שְׁנַת־פִּקְעוֹ מַעַל נְבִי הַמּוֹבַח ל
- יד. מִי שֶׁדוֹרֵךְ עַל פִּרוּרֵי פֶת נַעֲשֶׂה עֵנִי, רַחֲמֵנָא לְצִלָּן. לב

- טו. "וי לזה שהוציא אותנו מִבֵּיתִי"..... לב
- טז. כְּפִרְוֵי הַמוֹצֵיא יֵשׁ קִדְשָׁת אֲבָרֵי הָעוֹלָה..... לג
- יז. עֲצוֹת לְהַנְצִיל מֵעֵוֹן הַכִּרִית..... לד
- יח. פָּרֶק ע"א..... לה
- יט. נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים מְרַנְיָשִׁים בְּצַעַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּמִתְפַּלְלִים בְּעַדָּם..... לח
- כ. הַנְּשֻׁמָּה בּוֹכָה וּמִתְאַנַּחַת עַל שְׂלֵא זְכָתָהּ לְבָנֶיךָ לְגַן עֵדֶן ... לו
- כא. שְׂכָרְךָ שֶׁל הַצְּדִיקִים שְׁזוּכִים לְעוֹלָם תִּבָּא..... לו
- כב. הַנְּשֻׁמָּה עוֹמְדוֹת מִקְבְּרֵיהֶן וְנוֹתְנוֹת שֹׁכֵחַ וְהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ..... לז
- כג. הַמֵּתִים מִשְׁבַּחֵיהֶם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ - בְּכָל מוֹצְאֵי שַׁבָּת וַיּוֹם מוֹב וְדָאֵשׁ חֹדֶשׁ..... לז
- כד. בְּשִׁמְנֵיֶךָ לְאָדָם פִּתְאוּם מִחֻשְׁבָּה מוֹכָה לְתוֹרָה וּלְמִצְוֹת, יָדַע שָׂאוּ הֵיא עַת רְצוֹן לְהַתְּפַלֵּל..... לח
- כה. מַעֲשֵׂה מִרְבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי וּבְנֵי רַבִּי אֶלְעָזָר, שֶׁבְּמָלוּ גִזְרָה רַעָה..... לח
- כו. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי הֵגֵן בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ עַל כָּל הָעוֹלָם, שְׂלֵא יִשְׁלַטוּ מוֹיָקִים וּמִשְׁחִיתִים, חַס וְיִשְׁלוֹם..... מ
- כז. בְּדוֹרוֹת הִלְלוּ שְׂאִין לְגוֹ צְדִיקִים כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי, צְדִיקִים יִרְאִי הוּא לְהַתְּפַלֵּל עַל דוֹרָם..... מא
- כח. כִּמְהָ דְבָרִים שְׁצָרִיךְ הָאָדָם לְזַחַר, כְּדִי לְהַנְצִיל מִכָּל רַע, רַחֲמָנָא לְצַלָּן..... מב

קב	במדבר - פרק ס"ז	היָשָׁר	ה
כט.	כַּאֲשֶׁר מִתְפַּלֵּל לֹא יִתְפַּלֵּל רַק עֲבוֹד עֲצֻמוֹ, אֲלֵא שְׂיִכְלֵל עֲצֻמוֹ בְּתוֹךְ כָּלֵל יִשְׂרָאֵל	מב.....	
ל.	אִם הָאָדָם מִבֵּיט אֶל הַסּוּף, בְּנֹדְאֵי יִצְלִיחַ בְּתוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים מִזְבִּים וַיְבוֹא לְחַיֵּי עוֹלָם הִבָּא	מג.....	
לא.	פָּרַק ע"ב	מג.....	
לב.	תִּינוּקוֹת שָׁל בֵּית רַבֵּן בּוֹקְעִים רְקוּעִים בְּשַׁעַת לַמּוֹדֵם	מד.....	
לג.	לַמּוֹד הַתּוֹרָה עִם תִּינוּקוֹת שָׁל בֵּית רַבֵּן, מִצִּיל אֶת הַמְּלַמֵּד מֵעֲנֵשׁ חַיֵּיהֶנּוּם.	מה.....	
לד.	צָרִיבִין לְהַתְפַּלֵּל עַל הַתִּינוּקוֹת שָׁל בֵּית רַבֵּן	מו.....	
לה.	סֵדֵר הַיּוֹם בְּשָׂמוּלִיכִים אֶת הַתִּינוּק לְבֵית הַסֵּפֶד - עַל הַחֹרִים לְכַסּוֹת אֶת הַתִּינוּק שְׁלֹא יֵרָאֶה דְבָרִים טְמֵאִים. ...	מו.....	
לו.	נְבוֹן לְהַתְעַנּוֹת בּוֹ בַּיּוֹם, וְאַחַר הַתְעַנּוּת יַעֲשֶׂה סְעוּדָה לְעַנְיִים וַיִּתֵּן צְדָקָה בְּפִי הַיִּכְלֵת.	מז.....	
לז.	שָׂכַר הַמְּנַדֵּל יָתוּם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ	מט.....	
לח.	פָּרַק ע"ג	נ.....	
לט.	הַנְּשָׂמוֹת יוֹצְאוֹת וּמַעֲדוֹת עַל מַעֲשֵׂיהֶן שַׁעֲשׂוּ בַּיּוֹם	נא.....	
מ.	הַשְּׂכִינָה וְהַצְדִּיקִים בְּגֵן עֵדֶן שׁוֹמְעִים קוֹל הַתּוֹרָה שְׁלוֹמֵד הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה - וּמְבַקְשִׁים מִמֶּנּוּ לְלַמֵּד בְּקוֹל, בְּדֵי שְׂיִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּמִרוֹמִים.	נב.....	
מא.	אֲשֶׁרֵיהֶם וְאֲשֶׁרֵי חֻלְקָם	נב.....	
מב.	אֵל יִקַּל בְּעֵינַיִךְ לַמּוֹד הַתּוֹרָה בְּלִילָה	נג.....	
מג.	סוֹד "חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ"	נד.....	

קב במדבר - פרק ס"ז הישר

- מד. החיוב להכין כפא לאליהו הנביא קדם ברית מילה..... נו
- מה. בלילה שלפני הכרית מילה צריך היילד שמירה מן המחבלים
נט.....
- מו. התורה מנגנת ומצלת מפל נוק שבועולם..... ס
- מז. על ידי התורה שלומדים בלילה קדם הכרית - מתנגלה אליהו
הנביא וזה גורם טובות וישועות לישראל..... ס
- מח. פני רבי אבא היו כפאש להכה מרב חדות התורה..... סב
- מט. אליהו הנביא אמר הפסוק: "אשרי תבחר ותקרב ישפן
תצריך" וגו'..... סג
- נ. אשרי לאדם שפול בנו בשמחה..... סד
- נא. עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי..... סו
- נב. פרק ע"ד..... סו
- נג. המלאכים שפגשו את יעקב אבינו עליו השלום היו אברהם
ויצחק..... סח
- נד. על האדם להזהר ממשכבות רעות שמביאות אותו לעבדות
חמורות, רחמנא לצלן..... סט
- נה. בכל מקום שהאדם הולך יש מסייעין למחשבותיו לטוב או
לרע, חס ושלום..... ע
- נו. גם אם אסף ממון הרבה, לא יחנה מן העולם הזה יותר מדי ע
בעולם העליון אי אפשר להעלים ולהכחיש מעשים חרעים,
כי המלאכים שפולוים את האדם מעידים עליו..... עא
- נח. כל מעשה טוב יהא חשוב בעיניך..... עא

- נט. תהא זריז לקיים מצוה שגחשבת "כמת מצוה" עב
- ס. אם האדם עוסק בתורה לשמה - שר תפנים מכבודו ומדליק לפניו נרות עשויות מהוד והדר. עב
- סא. פרק ע"ה עג
- סב. שלשה מעידין זה על זה: הקדוש ברוך הוא, שבת וישראל עד מכשולות גדולים אצל בני הכפרים עד
- סד. שלא לדבר דברי חל בשבת - ובפרט בבית הכנסת עה
- סה. אסור יחוד נדהג גם בישראל, וכל שפן עם אמות העולם. עו
- סו. פרק ע"ו עח
- סז. חטא הרבים תלוי במכשילים עח
- סח. חמר אסור יין נסך עח
- סט. ראשי תבות "נסך" - נ'שים ס'וסים כ'מה עט
- ע. השותה יין נסך בבתי עכו"ם - נכשל גם בעריות, רחמנא לצלן. עט
- עא. חמוד אסורי עריות, רחמנא לצלן, מביא את האדם לידי עניות, שלא יהא לו אפלו חתיכת לחם, חס ושלום. פ
- עב. השותה יין נסך יתנגלל בחמוד פ
- עג. פרק ע"ז פא
- עד. אומרים אל הנשמה: הננו עושים לך כל הכבוד הזה על מנת שתהיה צדיק. פא
- עה. על כל החטאים יכול האדם לשוב ולהתנדות. פב

- עו. הקדוש ברוך הוא העמיד שלוחים פרקיע שמכריזים: שובו בנים..... פג
- עז. על ידי מעשיו הרעים מוסר האדם את עצמו לידי הסמרא אחרא..... פד
- עח. מעשה מימי האר"י וזרנו לברכה..... פד
- עט. הרוח הוא שקרן וכובן - ועל כן צריך להתנהג עמו בחכמה פד.....
- פ. הרוח אמר לרבי חיים ויטאל: אינני ראוי לראות פניך.... פה
- פא. בלילה עת שלימת החיצונים, רחמנא לצלן, וחדונים והרוחות מתנברים אז, חס ושלום..... פו
- פב. בעוון מסירת ממון של ישראל ביד עכו"ם, רחמנא לצלן - נעשה רוח..... פו
- פג. כל שבן שמי שעושה פידיו עברות - שחביבים עליהם פרת, חס ושלום, נענש ביותר..... פח
- פד. מי שחטא פידיו או באחד מאבריו, יש רשות לרוחות ומזיקים לשלט עליו, חס ושלום..... פח
- פה. המבדיל עצמו מן העברה, מסייעין אותו מן השמים..... פח
- פו. פרק ע"ח..... פט
- פז. ספנת גדולה לדרש פרבים אודות חטא אדם הראשון או מכירת יוסף או של שאר חסידים..... פט
- פח. אדם הראשון בקש מרבי שמעון בן יוחאי שלא יגלה את חטא עין הרעת יותר ממה שנתגלה בתורה הקדושה..... צ

- פ.ט. כַּאֲשֶׁר מוֹנִיעָה עֵתוֹ שֶׁל הָאָדָם לְהִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, וְקוֹבץ
אֶז לְרַחֲמֵי שָׁמַיִם. צא
- צ. שָׁמַעְנוּ קוֹל מִדְּבַר אֱלֹהִים, אֲבָל לֹא יָדַעְנוּ מִי הוּא. צב
- צא. הוּא בִקְשׁ מִמֶּנִּי שְׁלֹא אֶנְלֶה חֲטָאוֹ לִבְנֵי אָדָם יוֹתֵר מִמֶּה
שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה. צג
- צב. לְמֹד שְׁלֹא לְדַבֵּר בְּגִנְיוֹתַי שֶׁל אָדָם הֲרֵאֲשׁוֹן, חֵם וְשָׁלוֹם. .. צה
- צג. הַתּוֹרָה חִסָּה עַל כְּבוֹדָן שֶׁל צַדִּיקִים, וְאִפְלוּ עַל כְּבוֹד
הַרְשָׁעִים, וְמִי שֶׁמִּדְּבַר בְּשִׁבַח אָדָם הֲרֵאֲשׁוֹן, זוֹכֵה לְאַרְיִכוֹת
יָמִים וְשָׁנִים. צה
- צד. פֶּרֶק ע"ט. צו
- צה. כָּל הַנְּשֻׁמּוֹת מְקַבְּלוֹת פָּנֵי הַצַּדִּיק, וּמְכַרְיוֹת לְפָנָיו "כְּרוֹךְ
בּוֹאֵךְ לְשָׁלוֹם". צז
- צו. כַּתּוֹת הַצַּדִּיקִים מְנַחֲמִין אֶת הַצַּדִּיק - שְׁלֹא יִהְיֶה שְׂרׁוּי בְּצַעַר
עַל עֲזוּבוֹ אֶת עוֹלָם הַשָּׁקֶד. צח
- צז. מוֹדִיעִים לְהַצַּדִּיק קִרְם הַסְתַּלְקוֹתָיו, שְׂעוֹד מְעַט יִסְתַּלֵּק מִן
הָעוֹלָם הַזֶּה. צט
- צה. כָּל חֲסִיד יִתְפַּלֵּל שְׁלֹא יִשְׁלַטוּ עָלָיו מִשְׁחִיתִים, חֵם וְשָׁלוֹם. צט
- צט. מְאֹד חָבִיב בְּעֵינֵי הַקְּדוֹשׁ כְּרוֹךְ הוּא כַּאֲשֶׁר מוֹכִירִין זְכוֹת
אֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים וְשֶׁל מִוֶּשֶׁה אַחֲרָן וּמִרְיָם, וְשֶׁאֵד נְבִיאִים. .. קא
- ק. מַעֲשֶׂה נוֹרָא בְּרַבֵּי יוֹסִי שֶׁפָּגַשׁ תִּינוֹק וְחָשַׁב עָלָיו שֶׁהוּא שָׂדֵה,
חֵם וְשָׁלוֹם. קא
- קא. הַתִּינוֹק אָמַר לָהֶם דְּבַר תּוֹרָה שֶׁאָמַר אָבִיו קִדְּם הַסְתַּלְקוֹתוֹ
קב. קב

קב במדבר - פרק ס"ז הישר

- קב. על האדם לזכר שהפדוש פרוך הוא רואה כל מעשיו, אפלו שפפטר. קה
- קג. לא יעלה על לב האדם מחשבת "פחי ועוצם ידי", אלא יתלה כל הצלחתו בחסד השם יתברך. קה
- קד. פרק פ' קו
- קה. מעשה נורא ממדרש הנעלם. קז
- קו. ענשו של החוטא לאחר מיתתו. קח
- קז. מרב יסוריו אין תת זוכר את שמו. קח
- קח. דנים את הנשמה חמשה פעמים במעת לעת. קט
- קט. טוב לחוטא שיודה על חטאיו. קט
- קי. בכת הכן בעולם הזה להוציא את אביו מן הגיהנם. קי
- קיא. צריך אדם להשגיח מאד על בניו ללמדם תורה ויראת שמים, כי בכת הכן לזכות את אביו לעולם הבא. קיא
- קיב. על ידי שהבן אומר קדיש ו"אמן יהא שמה רבא" בכל פחו, מכניסין את אביו ואמו לגן עדן. קיב
- קיג. שלא להשמיט תבות באמירת הקדיש. קיג
- קיד. פרק פ"א קיד
- קטו. טעם שהפריזת מקללין את האם של הכן הרע ולא את האב. קטו
- קטז. הכן יוצא לתרבות רעה, חם ושלום, על ידי אמו. קטז
- קיז. הכל תלוי באשה. קיז

קב במדבר - פרק ס"ז הישר יא

- קיא. אשרי האב והאם שמדריכים את בניהם ללכת בדרכי הישר
קיא.....
- קיט. פרק פ"ב..... קיא
- קכ. גאלה האחרונה תהא בזכות נשים צדקניות..... קיט
- קכא. המשנה את שמו - גורם רעה לגופו, לנשמתו ולכלל ישראל,
הוא עתיד לתן את הדין וענשו מרבה..... קב
- קכב. צריך האדם ללמד עם בניו בשהן קטנים כל דבר בלשון
הקדש..... קכא
- קכג. אחד מאלה יש לו בטחון בהשם יתברך באמת..... קכב
- קכד. הבוטחים בהשם יתברך באמת מתאבלים על חרבן בית
המקדש..... קכב
- קכה. בזכות ארבעה דברים תנופדים לעיל נזכה לגאלה במהרה
בימינו אמן..... קכב
- קכו. פרק פ"ג..... קכג
- קכז. נשיבת הנחש על פי צווי השם יתברך..... קכג
- קכח. החורגים חיות ועופות טמאות שלא לצורך עתידין לתן את
הדין..... קכה
- קכט. יש לנהוג כבוד גם באילנות ועשבים..... קכה
- קל. סגלת העשבים..... קכו
- קלא. שלא לצער שום בריה - אפלו עשב או צומח..... קל
- קלב. המדבר בגאווה נגד אחד מישראל, הדבור נחקק בפנקס של
מעלה..... קלא

- קלג. העוסק בתורה ובגמילות חסדים הקדוש פרוץ הוא אוהב
אותו פעולם הזה ופעולם הבא..... קלא
- קלד. פרק פ"ד..... קלג
- קלה. הרבה בני אדם נבשלים בזה שאין מחזירין שלום לעני
וכדומה..... קלג
- קלו. בשמחור שלום לחברו - הלכבות מתקרבים זה לזה ... קלד

בעזרת השם יתברך שמו

◆ בַּמִּדְבָּר ◆

פֶּרֶק ס"ז

א. כתיב (דברים ו, ז) "וּשְׁנַנְתֶּם לְבַבְיֶךָ" וגו', אזהרה לאב שמחייב ללמד בעצמו עם בנו ולחדד אותו בפלפולא, שלא יהיה בנו טפש בתורה, ואם האב אינו בעל תורה, אזי הוא מצוה "ודברת בם" - שיִדְבֵר על לב המלמדים שילמדו עם בניו, וידריך בניו במשא ומתן ובדרך ארץ, ובכלן ינדקק האדם היטב שלא יעבר על התורה, חס ושלום, אפלו כמלא נימא. "בשבתך בביתך" - צריך להתנהג בביתו ביראה ולהנהיג בני ביתו שיהיה ביתו פתוח לעניים, ושלא יהיה ביתו רגיל בדברים של לשון הרע, ולא ישמע בביתו שום קללה ושבועה.

יעקב אבינו היה מוכן לדורון, פיוס ומלחמה

על פן טוב לאדם שיכין עצמו גם פן לג' דברים אלו

"ובלכתך בדרך" - יעס'ק בתורה כפי יכלתו ויתן צדקה לפי יכלתו, כמו שמצינו ביַעֲקֹב אבינו, שהיה מוכן לדורון ולפיוס ולמלחמה: לדורון - זה מתנות עניים, דאקרי דורון להקדוש ברוך הוא, כַּנְזָכָר בזהר כֶּמֶה פְּעָמִים, ולפיוס - זו תפלה, לרצות להקדוש ברוך הוא בתפלה ובתחנונים,

וּלְמַלְחָמָה - הִינּוּ מִלְחָמַת הַתּוֹרָה, וּבִזְהָרָה מְתִישׁ כַּחַשׁ שֶׁל
 עֲשׂוֹ הַרְשָׁע וְיִשָּׁר סְמָא"ל. עֵינַי שָׁם בְּזִהָר פְּרִשְׁת וְאַתְחַנֵּן (עמוד
 תקי"ג בסוף העמוד) (דף רסט עמוד א).

"וּבְשִׁכְבְּךָ" - לְהַתְנַהֵג בְּקִדְשָׁה לְיַחַד שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא בְּקִרְיַאת שְׁמֵעַ עַל מִטָּתוֹ, וַיְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּשַׁעַת
 תְּשֻׁמִּישׁ.

"וּבְקוֹמְךָ" - לְהִזְדַּרְזוֹ לְעַמֵּד וּלְהַתְפַּלֵּל וּלְתַנּוּ שִׁירוֹת
 וְתִשְׁבַּחוֹת לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל שֶׁהִתְחַזֵּיר לוֹ נְשֻׁמָּתוֹ, וְאַחַר
 כֵּן יַעֲסֹק בְּטִיב הָעוֹלָם בְּמִשְׁאָ וּמִתֵּן בְּאַמוּנָה.

ג. עַל כֵּן טוֹב לְאָדָם שְׂיִכִּין עֲצָמוֹ גַּם כֵּן לְג' דְּבָרִים
 הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל: לְדוּרוֹן וּלְפִיוֹס וּלְמַלְחָמָה. דוּרוֹן הוּא מִתְּנָה
 לְעֲנִיִּים קִדְּם הַתְּפִלָּה - שֶׁהִיא הַפִּיוֹס, וְאַחַר כֵּן יִקְבַּע עֲתִים
 לַתּוֹרָה - שֶׁהוּא הַמְּלַחְמָה.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְגַלֵּה לְרַבִּי עֲקִיבָא סְתְרֵי תּוֹרָה

וּמָה לִי לְהַעֲרִיךְ גִּדְּל מַעֲלַת מִלְחָמַת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ
 שְׁכַתּוֹב בְּזִהָר פְּרִשְׁת וַיִּרְא (דף צ"ח עמוד א) וַזֶּה לְשׁוֹנוֹ: * א
 כְּשִׁחְלָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, הָאִי יוֹמָא עָרַב שַׁבַּת הָיָה

א * פְּרוּשׁ הַזֶּה בְּלִשׁוֹן-קִדְּשׁ:

כְּשִׁחְלָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, אוֹתוֹ יוֹס עָרַב שַׁבַּת הָיָה,
 וְהוֹשִׁיב לִימִינוֹ אֶת הוֹרְקָנוֹס בְּנוֹ, וְהָיָה מְגַלֵּה לוֹ סְתְרֵי תּוֹרָה,
 נִכְנָסוּ אֵלָיו חֲכָמֵי הַדוֹר, קָלַל אוֹתָם עַל שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְשִׁמְשׁוֹ.
 בְּכַה רַבִּי עֲקִיבָא וּבִקְשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּלְמַד עִמּוֹ אֵיזָה דְּבַר קִדְּם מוֹתוֹ.

ואותיב לימיניה הורקנוס בנו, והיה מגלה ליה עמיקתא ומסתרתא, ועאלו קמיה חכמי הדור ואוליט להו על דלא אתו לשמשא ליה, בכה רבי עקיבא ובקש מאתו שילמד איזה דבר עמו קדם מותו.

ד. *ב פתח רבי אליעזר במעשה מרפכה, ואתא אש ואסחר לתרויהון, אמרו חכמי הדור: לית אנן חזין למשמע דא. נפקו ועמדו בפתח החוצה וכו', והוי רבי אליעזר אוליף לרבי עקיבא ג' מאות הלכות בבהרת עזה, ואחר כך אוליף ליה סודות בשיר השירים וכד הוי מטי לפסוק (שיר השירים ב, ה): "סמכוני באשיות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני", לא הוי יכול רבי עקיבא למסבל, וארים קליה בבכיה ולא הוי ממלל מדחילו דשכינתא דהוי תמן.

*ג ואחר כך השביע רבי אליעזר את רבי עקיבא, שלא ישתמש בשום חד פסוק מן שיר השירים, כי היכי דלא

(ב) פרוש הזהר בלשון-קדש:

פתח רבי אליעזר במעשה מרפכה, יצאה אש והקיפה אותם. אמרו חכמי הדור: "אין אנו ראויים לשמע דברי תורתם". יצאו ועמדו בפתח החוצה וכו', והיה רבי אליעזר מלמד לרבי עקיבא שלש מאות הלכות בבהרת עזה, ואחר כך למד אותו סודות בשיר השירים, וכשהגיע לפסוק: "סמכוני באשיות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני" - לא היה יכול רבי עקיבא לסבל, הרים קולו ובכה, ולא יכל לפתח פיו מפחד השכינה ששרתה שם.

(ג) פרוש הזהר בלשון-קדש:

לחַרְבַּ עֲלָמָא, כִּי הָעוֹלָם אֵין כְּדַאי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּסוּד שִׁיר
הַשִּׁירִים שֶׁהִיא קִדְשׁ קִדְשִׁים, לְבַתֵּר זֶה נִפְיֵק רַבִּי עֲקִיבָא
וְזִלְגוּ עֵינֵיהִי דְמַעֲיִן וְאָמַר: וַיִּלְעָלְמָא דְאִשְׁתָּאֵר יְתוּם מִנְךָ
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְאַחַר כֵּךְ עָאלוּ חַכְמֵי הַדּוֹר וְדִבְרוּ עִמּוֹ,
וּכְשֶׁרָאָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁהוּא קְרוֹב לִיצִיאַת נַשְׁמָתוֹ, הִנִּיחַ יָדָיו
עַל לְבוֹ וְאָמַר: עֲלָמָא עֲלָאָה, נִהֲרִי וּבוֹצִינָא יִגְנֹז בְּךָ. שְׁתֵּי
תּוֹרוֹת יִשְׁתַּכְּחוּן יוֹמָא דִּין מִן עֲלָמָא דִּין, וּבְאוֹתוֹ הַפֶּעַם לֹא
הָיָה רַבִּי עֲקִיבָא אֶצְלוֹ, וְשָׂאֲלוּ לִיהַ חַכְמֵי הַדּוֹר: סַנְדָּל שֶׁל
יְבוּם מְקַבֵּל טְמֵאָה אוֹ לֹא, אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: טְהוֹר, וַיִּצְאָה
נַשְׁמָתוֹ בְּטַהֲרָה.

י. * ד במוצאי שבת בא רבי עקיבא לבקרו, ומצאו שמת
רבי אליעזר קרע ללבושיה ובכה וכו', והנה צונח ואמר:

וְאַחַר כֵּן הִשְׁבִּיעַ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֶת רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁלֹא
יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוּם פְּסוּק אֶחָד מִן שִׁיר הַשִּׁירִים, כִּי אַחֲרַת הָעוֹלָם
יַחְרַב, שְׂאִין הָעוֹלָם כְּדַאי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּסוּד שִׁיר הַשִּׁירִים, שֶׁהִיא
קִדְשׁ קִדְשִׁים. לְאַחַר מִכֵּן יָצָא רַבִּי עֲקִיבָא בְּשִׁמְעֵינֵינוּ זוֹלְגוֹת
דְּמַעוֹת וְאָמַר: "וַיִּלְעָלְמָא שְׁנִשְׁאֵר יְתוּם מִמֶּנּוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר",
וְאַחַר כֵּן נִכְנְסוּ חַכְמֵי הַדּוֹר וְדִבְרוּ עִמּוֹ, וּכְשֶׁרָאָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
שֶׁהוּא קְרוֹב לִיצִיאַת נַשְׁמָתוֹ, הִנִּיחַ יָדָיו עַל לְבוֹ וְאָמַר: "עוֹלָם
הָעָלְיוֹן, הָאֹר וְהָאֶרֶה יִגְנֹז בְּךָ. שְׁתֵּי תּוֹרוֹת יִשְׁתַּכְּחוּ הַיּוֹם הַזֶּה
מִן הָעוֹלָם הַזֶּה". וּבְאוֹתוֹ הַפֶּעַם לֹא הָיָה רַבִּי עֲקִיבָא אֶצְלוֹ.
וְשָׂאֲלוּ אוֹתוֹ חַכְמֵי הַדּוֹר: "סַנְדָּל שֶׁל יְבוּם מְקַבֵּל טְמֵאָה אוֹ
לֹא?" אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: "טְהוֹר". וַיִּצְאָה נַשְׁמָתוֹ בְּטַהֲרָה.

ד (* פרוש הזהר בלשון-קדש:

שְׁמִיָּא, שְׁמִיָּא, אָמְרוּ לְשִׁמְשָׁא וּלְסִיְהָרָא, דְּנַהֲירוּ דְּהוּי יְתִיר מְנַהוֹן וְהָא אֲתַחֲשֵׁךְ.

הָאָדָם צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל שְׂיָמוּת מִיַּתַּת נְשִׁיקָה

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בְּשַׁעָה שֶׁנִּשְׁמַת הַצְּדִיק רוּצָה לְצִאת מֵהַגּוֹף, אֲזִי הִיא בְּשִׁמְחָה מְחַמֶּת הַבֶּטְחוֹן שֶׁיִּקְבַּל שָׂכָר בְּעוֹלָם הַבָּא, וּכְשֶׁרוּאָה הַשְּׂכִינָה וּמְלֹאכִין קְדִישִׁין וְנִשְׁמוֹת צְדִיקִים קְדוּשִׁים הוֹלְכִין לְקִרְאָתָהּ לְלוֹוֹת אֶת הַנְּשִׁמָּה, אֲזִי הִיא יוֹצֵאת בְּמְרוּצָה מֵהַגּוֹף אֲשֶׁר הִיא שָׂם וּמִשְׁתַּחֲוֶה אֲרֻצָּה נֶגֶד הַשְּׂכִינָה (עֵינִ שָׂם בְּמִדְרַשׁ הַנּוֹעֵלִים וְתַמְצָא נַחַת).

עַל פֶּן צָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְפַּלֵּל עַל זֶה כְּשִׁיבּוֹא יוֹם קְצוֹ שֶׁתְּבוֹא הַשְּׂכִינָה אֵלָיו וְיָמוּת מִיַּתַּת נְשִׁיקָה, מִיַּתָּה שֶׁל שִׂיבָה טוֹבָה, וּכְשֶׁהַשְּׂכִינָה בָּאה אֵלָיו, אֲזִי שְׁלֹשָׁה פְתוֹת מְלֹאכִים עֹמֶה: אַחַת אוֹמְרַת שְׁלוֹם וְכוּ'.

פְּרָק ס"ח

א. כְּתִיב (מְשָׁלִי כ, כז) "נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם", פֶּרֶשׁ בְּדַהַר פְּרָשַׁת מְשֻׁפְּטִים (דף צ"ט עמוד ב') וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, "נֵר" הוּא רְאִשֵׁי תְבוֹת: נְשִׁמָּה רוּחַ, דְּאֲנוּן מְאִירִין כְּחֻדָּא, וְנִשְׁמָה אִיהִי קְדִישָׁא מְאֹד, [פְּרוּשׁ: שְׁהִם מְאִירִים כְּאֶחָד, וְהַנְּשִׁמָּה הִיא קְדוּשָׁה מְאֹד]

בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת בָּא רַבִּי עֲקִיבָא לְבַקְרוֹ וּמְצָא אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שְׂמֵת, קָרַע אֶת בְּגָדָיו וּבָכָה וְכוּ', וְהִיא צוּנֶת וְאוֹמֵר: "שְׂמִים, שְׂמִים, אָמְרוּ לְשִׁמְשׁ וּלְלִבְנָה - שְׁהָאוּר אֲשֶׁר הָיָה מְאִיר עוֹד יוֹתֵר מֵהֶם - נְחֻשֵׁךְ."

עַל כֵּן הִיא מִתְעַטֶּפֶת בְּרוּחַ דְּגָמַת מִלְבוּשׁ. וַיֵּשׁ עוֹד בְּאָדָם
וְהוּא בְּחִינַת הַנֶּפֶשׁ וְהוּא לְמִטָּה מִהֲרוּת, כִּי הַנִּשְׁמָה שְׂרוּי
בַּמַּח, בְּמִקּוֹם הַנְּחִת תְּפָלִין שֶׁל רֹאשׁ, וְהֲרוּחַ בִּלְבַב נֶגֶד תְּפָלִין
שֶׁל יָד הַשְּׂמָאלִית, וְהַנֶּפֶשׁ הִיא בַּכָּבֵד שֵׁשׁ בּו רַבּוּי דָם,
וּכְנֻגָד הַנֶּפֶשׁ צְנוּה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְקַיִם מְצוֹת צִיצִית כְּדִי
שִׁיְהִיּוּ הַשְּׁלֵשָׁה מְצוֹת הַנְּזַפְרִים מְאִירִים לְכָל חֵלֶק נִפְשׁ
רִיחַ נִשְׁמָה.

כָּל טְפֵי דְמִים שְׂבַגּוּף הִמָּה בְּמַנְיִן וּבְמִשְׁקָל לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְכָל אַבְרֵי וְגִידֵי הָאָדָם הִמָּה לְעַבֵּד עֲבוּדַת הַשֵּׁם
יִתְבַּרְךְ.

ב. וַיְדוּעַ מֵאֲמָרֵי רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה (סוּטָה פָּרָק יז
עמוד א), כִּי בְּמְצוֹת צִיצִית יֵשׁ חוּט אֶחָד שֶׁל תְּכֵלֶת, מִשּׁוּם
דִּתְכֵלֶת דּוּמָה לְרַקִּיעַ וְכוּ' וּלְכֹסֵא הַכְּבוֹד, וְעַל כֵּן מְצוֹת
צִיצִית הוּא חוּט אֶחָד שֶׁל תְּכֵלֶת לְקַדֵּשׁ הַנֶּפֶשׁ בַּכָּבֵד, לְפִי
שֶׁעָקַר הַדָּם וְהַכֶּעַס הוּא בַּכָּבֵד, וְלִכְן כַּבֵּ"ד הוּא חֶסֶר נְאֻ"ו
מִכְבוֹ"ד הַשָּׁמַיִם, וְכִשְׁהָאָדָם נִזְהָר בְּנִפְשׁוֹ לְבַלְתִּי לַחֲטֹ"א בָּהּ,
הָרִי הוּא מְשַׁעֲבֵד גַּם הַנֶּפֶשׁ תַּחַת הַקְּדוּשָׁה בְּשִׁלְמוֹת. אֲשֶׁרִי לוֹ
וְאֲשֶׁרִי חֵלְקוֹ, כִּי כָל טְפֵי דְמִים שְׂבַגּוּף הִמָּה בְּמַנְיִן וּבְמִשְׁקָל
לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכָל טְפֵי דְמִים וְכֵן אַבְרֵי וְגִידֵי שֶׁל
הָאָדָם הִמָּה לְעַבֵּד עֲבוּדַת ה'.

י"ח חֲלִיּוֹת בְּשִׁדְרָה כְּנֻגָד י"ח בְּרִכּוֹת בְּתִפְלָה

ג. כִּי יֵשׁ בְּאָדָם י"ח חֲלִיּוֹת בְּשֹׁדְרָה, שֶׁהֵן נִגְדַי"ח בְּרָכוֹת
 בַּתְּפִלָּה שֶׁתִּקְנוּ אַנְשֵׁי כְּנִסְתֵּי הַגְּדוּלָּה, וְכֹל טַפַּת זֶרַע הַיּוֹצֵא
 דֶּרֶךְ ח"י חֲלִיּוֹת לְבַטְלָה, אֲזִי הָעֵנֶשׁ הָרֵאשׁוֹן, שֶׁתְּפַלְתּוּ בִי"ח
 בְּרָכוֹת אֵינֶם מְרַצִּים וּמְקַבְּלִין אֶצֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי
 הַזֶּרַע הוּא בָּא מִמֶּח, מִן הַמְּקוֹם שֶׁהַנְּשִׂמָה הַטְּהוּרָה שְׂרוּיָה
 שָׁם, אֲזִי הוּא מוֹסֵר הַקְּדוּשָׁה בְּיָדִים לְמְקוֹם טְנוּפֹת הַסְּטֵרָא
 אַחֲרָא, וּמְכַל שְׁכֵן כְּשֶׁאָדָם מוֹצִיא זֶרַע בְּמְקוֹם טְמֵאָה, בְּנִדָּה
 אוּ בְּאַרְמִית אוּ בְּנָשִׁים הָאֲסוּרוֹת לוֹ מִן הַתּוֹרָה.

"הַרְשָׁעִים פְּיָם נִגְרָשׁ"

ד. וְכֹל מִי שֶׁאֵינוֹ נִזְהָר בְּחֻטָּא זֶה וּמִגְרָה יֵצֵר הָרַע
 בְּנַפְשִׁיהָ, וּמְכַל שְׁכֵן אוֹתָן שֶׁמְדַבְּרִים דְּבָרֵי נְבִלוֹת בְּפִיהֶם
 עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (ישעיה נז כ) : "וְהַרְשָׁעִים פְּיָם נִגְרָשׁ" וּמְקַרָּא
 מְלָא הוּא (בְּרֵאשִׁית לז, ז) : "נִיְהִי עַר רַע בְּעֵינֵי ה' וַיִּמִּיתֵהוּ ה'"
 עַל שֶׁהוֹצִיא זֶרַעוֹ לְבַטְלָה.

וְהִנֵּה אַעֲתִיק לָךְ בַּקְּצָרָה הַצָּרִיךְ לְעִנְיָנֵנוּ מֵה שֶׁמְצַאתִי
 בַּסֵּפֶר "נַחֲלַת יְהוֹשֻׁעַ", שֶׁחִבֵּר הָרַב מוֹרְנוֹ הָרַב רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
 הָעֵשִׂיל הַפְּהֵן, בֶּן מוֹרְנוֹ הָרַב רַבִּי שְׁלֵמָה ז"ל מְקַרָּאקָא,
 שֶׁהָיָה אַב בֵּית דִּין וְרֵאשׁ מְתִיבְתָא בַּקְּהֵלֶת קְדוֹשׁ בְּאַסְקְעוּיָן
 וְאַחַר כֵּן הוּא נִתְקַבֵּל לְמוֹרָה צְדָק בַּקְּהֵלֶת קְדוֹשׁ רַעֲכַנִיץ, וְזֶה
 לְשׁוֹנוֹ, בְּפָרְשַׁת מְשֻׁפְטִים (שְׁמוֹת כב כח) : "מְלֹאֲתָךְ וְדַמְעָךְ לֹא
 תֵּאָחֵר בְּכוֹר בְּנִיךְ תִּתֵּן לִי", וּפְרָשׁ רַש"י ז"ל : "מְלֹאֲתָךְ" -
 אֵלוֹ הַבְּכוֹרִים, וְדַמְעָךְ" - זוֹ הַתְּרוּמָה וְאֵינִי יוֹדֵעַ מֵהוּ לְשׁוֹן

דַּמַּע", עַד כָּאן לְשׁוֹן רַשָּׁי ו"ל, וּכְדֵי לַיִּשָּׁב הַנּוֹזֵכַר לְעִיל צָרִיךְ לַיִּשָּׁב גַּם כֵּן פְּסוּק הַקּוּדֵם, וְגַם צָרִיךְ עֵינֶיךָ, דְּרַשָּׁי ו"ל כְּתַב דִּלָּא יָדַע לְשׁוֹן דַּמַּע וְכוּ', וּבְמַסְכַּת תְּמוּרָה דָּף ד' (עמוד א) פִּרְשׁ רַשָּׁי: "דַּמְעָךְ" - זֶה תְּרוּמָה, לְפִי שֶׁהִיא מְדַמַּעַת וְעוֹלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה מִפִּיק לָהּ קָרָא בְּלִשׁוֹן דַּמּוּעַ, וְעוֹד יֵשׁ לְעֵינֵי בְּתוֹסְפוֹת: "וְדַמְעָךְ" - זֶה תְּרוּמָה, לְפִי שֶׁהִיא מְדַמַּעַת וְעוֹלָה בְּאֶחָד וּמֵאָה, לְפִי פִּרוּשׁ רַשָּׁי, וְלֹא נִהְיָרָא [פִּרוּשׁ: וְלֹא נִרְאָה], דְּזֶה אֵינּוּ אֶלָּא מְדַרְבָּנָן, וְהֵרַב רַבִּי מִשֶּׁה מְפוֹנְטוּיָא פִּרְשׁ, דְּלִכְךָ קָרָא לְתְּרוּמָה "דַּמַּע", לְפִי שְׁנוּהֶגְתָּ בְּלַח, וּבְכוּרִים אֵינּוּ אֶלָּא בְּיָבֵשׁ, עַד כָּאן, וְעַל פְּרָחֶךָ מְכַרַּח לֹוֹמַר, דְּהַתּוֹסְפוֹת פִּרְשׁוּ, דְּלִשׁוֹן דַּמְעָךְ הוּא מְלִשׁוֹן דַּמְעוֹת, (וְעֵינֵי בְּ"מֵאִיר נְתִיב" וְעֵינֵי בְּרַקוּנְטִי) דְּפִרְשׁוּ גַם כֵּן "דַּמְעָךְ" - לְשׁוֹן דַּמְעוֹת, "לֹא תֵאָחֵר" - כְּמוֹ הַטְּפִין הַיּוֹרְדִים מִן הָעֵינֶיךָ.

אַזְהַרְתָּ הַתּוֹרָה עַל פְּגָם הַבְּרִית

ה. וְהִנֵּה אֵיתָא בְּש"ךְ פְּרָשַׁת כִּי תֵצֵא (דף נה): "כִּי תִהְיֶינָה לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאֶחָת אֲהוּבָה וְהָאֶחָת שְׁנוּאָה" וְכוּ' (דְּבָרִים כ"א טו) - יֵשׁ לְפָרֵשׁ פְּרָשָׁה זֹאת עַל אֲשֶׁתּוֹ שֶׁל אָדָם וְעַל לִילִית הַרְשָׁעָה, הֵן שְׁתֵּי נָשִׁים, וּלְפִי שֶׁאֶחָד מֵנֵי אֶלֶף נִצּוֹל מִחֻטָּא זֶה שֶׁל הוֹצֵאת ש"ז לְבִטְלָה, בָּאָה הַתּוֹרָה לְהַזְהִיר, שֶׁלְּפָחוֹת טְפָה רֵאשׁוּנָה יִשְׁמַר אוֹתָהּ, וְזֶהוּ "וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכוֹר לְשְׁנֵי־אָה" - כְּדֵי שֶׁ"בְּיָוִם הַנִּחְלִילוֹ אֶת בְּנָיו" - שֶׁהוּא יוֹם הַמִּיתָה, יִהְיֶה נּוֹזֵכַר עַל אוֹתָן שְׂדֵיךָ וְרוּחִיךָ וְלִילִיךָ, שֶׁבְּאִין מְאוֹתָן טְפוֹת ש"ז לְבִטְלָה, וּקְרָאָם הַזְּהֵר (חֶלֶק א דף נד עמוד ב), שֶׁהֵן הֵן נִגְעֵי בְּנֵי

אדם, ובעת קבורתו רוצים להתחבר עמו ואינן יכולין, לפי שמתגבר עליהן בן הבכור.

להתפלל בדמעות

ו. וזהו סוד הפתוב (תהלים קיט, קלו) "פִּלְגֵי מַיִם יִרְדּוּ עֵינַי עַל לֹא שָׁמְרוּ תוֹרַתְךָ", ולא אמר 'שִׁמְרָתִי', אלא לא "שָׁמְרוּ" תוֹרַתְךָ. פרוש: העינים ידמעו דמעה, מפני שפגמו בראיה, העין רואה והלב חומד וכל מעשיך - הכל היא בגרם ראית העין, שמביא האדם לידי קרי, והדמעות הן תקון קרי, כי הזרע בא ממת, וגם הדמעות באין מן המת, לכן צריך האדם להתפלל דוקא בדמעות, וכן פשהוא מתאבל על חרבן בית המקדש ועל אדם כשר שמת.

שמחה של מצוה - ואבלות על חרבן בית המקדש, מכניעים פוחות הטמאה.

ז. ואיתא בזהר (חלק ב דף קעח, חלק ג דף ס:) ובכתבי האר"י (עץ חיים שער מט דף קיג:) שאותן שתי זונות שהיו בימי שלמה (מלכים א ג טו) המה מחל"ת ולילי"ת, למחלת יש לה תע"ח מחנות כמגן מחל"ת, ולילי"ת יש לה ת"פ מחנות כמגן לילי"ת, ובשמחה של מצוה מכניע האדם למחל"ת ומחנותיה, וכשמתאבל האדם לצורך מצוה אז הוא מכניע הלילי"ת, וזהו נראה לי פרוש הפסוק (קהלת ז ב): "טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה" כי באבלות הוא מכניע שתי פתות יותר.

**רָמַז בְּהִבָּאת הַבְּכוֹרִים - לְבַטֵּל אֶת שְׁתֵּי הַקְּלִיפּוֹת
"מַחֲלַת" וְ"לִילִית"**

ח. וְהִנֵּה יָדוּעַ שֶׁהִבָּאת בְּכוֹרִים הִיְתָה בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה, כְּמוֹ שְׂאֲמַרְיִנָן בְּמִסְכַּת בְּכוֹרִים (פְּרָק ג מִשְׁנָה ג ד), שֶׁהַחֲלִיל הָיָה מִכָּה לַפְּנִיָּהּ וּדְבָרוֹ הַלּוּיִם בְּשִׁיר, וְלִזְה נִרְאָה לוֹמַר, דְּלִכְן אָמַר הַפְּתוּב: "מְלֹאֲתָךְ" - זֶה בְּכוֹרִים שֶׁמְבִיאִים אוֹתָהּ בְּשִׂמְחָה, "וְדַמְעָךְ" - זֶה דְּמָעוֹת, וּבִזְה הוּא מְכַנֵּיעַ שְׁתֵּי נְשִׁים: מַחֲלַת וְלִילִית, שְׁלֹא יְהִיָּה רְשׁוּת לָהֶם לְהַחֲטִיֵּאָךְ, וְאִם כֵּן - "בְּכוֹר בְּנִיךָ תִּתֵּן לִי" - בְּקִדְשָׁה, שֶׁהִיא טְפָה רֵאשׁוֹנָה, לִכְן סִמַּךְ לִיה - "וְאֲנָשִׁי קִדְשׁ תִּהְיוּן לִי" - כִּי מִי שֶׁשׁוֹמֵר הַבְּרִית נִקְרָא "קִדּוּשׁ", לִכְן מִי שֶׁפָּגַם בְּבְרִיתוֹ, יִרְאָה לְהוֹרִיד דְּמָעוֹת בְּתַפְלָתוֹ, וְאִז הוּא מְכַנֵּיעַ הַנְּגִיעֵי בְּנֵי אָדָם, כִּי שְׁעָרֵי דְּמָעוֹת לֹא נִנְעָלוּ (בְּרִכּוֹת לב עמוד ב), וְכֵן מְצִינּוּ בְּדוֹד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם שֶׁאָמַר (תְּהִלִּים ו ז): "מִטְּתִי בְּדַמְעָתִי עֲרָשִׁי אֲמַסֶּה", וְאָמַר (שֵׁם מֵב ד) "הִיְתָה לִי דְּמָעָתִי לֶחֶם" וְכו'.

**אֲזַהֶרָה גַם לְנָשִׁים לְזַהַר מֵהַרְהוּרִים רָעִים, וְתוֹעֵלֶת
קְרִיאַת שְׁמַע שְׁעַל הַמָּטָה.**

ט. הִנֵּה הָאֲר"י ז"ל הִזְהִיר גַּם כֵּן לְנָשִׁים לְקִרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע שְׁעַל הַמָּטָה, כִּי קְרִיאַת שְׁמַע מְבַטֵּל נְגִיעֵי בְּנֵי הָאָדָם, וְכְמוֹ שֶׁהָאֲנָשִׁים הֵן מְצוּיִם עַל עֲווֹן קְרִי, שְׁלֹא יִהְרָהֲרוּ בַיּוֹם כִּדִּי שְׁלֹא יָבוֹאוּ לִידֵי טְמָאָה בְּלִילָה, כֵּן הַנְּשִׁים מְצוּוֹת

לְבַלְתִּי לְהִרְהֹר הַרְהוּרִים רָעִים, וְקָרִיאת שְׁמַע שְׁעַל הַמָּטָה
הוא תְּקוּן קָרִי, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ, וְזוֹ דְבַרִּי פִי חָכָם חֵן.

אוּ יֵשׁ לֹמֵר, דְּנוּכָל לְפָרֵשׁ הַפְּתוּב: "כִּי תִהְיֶינָה לְאִישׁ
שְׁתֵּי נָשִׁים אַחַת אֲהוּבָה" - שְׁהִיא מַחֲל"ת, שְׁהִיא נִרְאִית לְבָנִי
אָדָם מְקַשְׁטָת, וְתָמִיד הִיא בְּמַחֹל וּבְשָׁחוּק, וְהַשְּׁנוּאָה הִיא
לִילִי"ת הַרְשָׁעָה, שְׁהִיא תָּמִיד מְיַלְלֶת וְעוֹסֶקֶת בְּבִכְיָה, לֹא
יֻכַּל לְבַכֵּר אֶת בֶּן הַבְּכוֹר, שְׁהוּא נוֹלָד מֵאִשְׁתּוֹ הַרְאוּיָה לוֹ,
כִּי צָרִיךְ הָאָדָם לְזַהֵר תָּמִיד עַל כָּל פְּנִיָּם טְפָה רֵאשׁוּנָה
שְׂיִדְבֵּק בְּאִשְׁתּוֹ.

אִם יִמְהַר לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה יִהְיֶה טוֹב לוֹ

י. וְכָל מִי שֶׁנִּכְשַׁל, חָס וְשָׁלוֹם, בְּעוּזוֹן זֶה יַעֲזֵן לְעֵיל פָּרָק
ב' וְלִקְמֹן פָּרָק ס"ט וּפָרָק ע', וְיִמְהַר בְּתְשׁוּבָה, וְאֵז טוֹב יִהְיֶה
לוֹ אֲמֵן סְלָה.

◆ נְשֵׂא ◆

פָּרָק ס"ט

א. צָרִיךְ הָאָדָם לְדַעַת, כִּי הַמַּחֲל"ת הַנְּזַכָּרֶת לְעֵיל בְּפָרָק
ס"ח, הִיא וְכַת שְׁלָה, לְפַעֲמִים הִיא נִרְאִית לְפָנֵי הָאָדָם אֶף
בְּהַקְיָן, וְהִיא נִרְאִית אֵלָיו כְּאִלוֹ הִיא אִשָּׁה יָפָה וּמִרְאִית לוֹ

פָּנִים שׁוֹחֲקוֹת, וְשׁוֹחֲקֵת עִם הָאָדָם וּמִיִּלְדֵת בָּנִים מִמֶּנּוּ
 הַנִּקְרָאִים (הוֹשֵׁעַ ה' ז) "בָּנִים זָרִים", (יִשְׁעִיָּה א ד) "בָּנִים
 מִשְׁחִיתִים", וּלְבִסּוּף הִיא הוֹרְגַת אוֹתוֹ וְאֵת זֶרְעוֹ וְכָל בְּנֵי
 מִשְׁפַּחְתּוֹ. כִּי אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ מִהַמַּעֲשֶׂה שֶׁנַּעֲשָׂה בְיָמֵינוּ וְאוֹמֵר
 לְךָ אֵיזִי גּוֹפָא דְעַבְדָּא כִּן הָיָה:

מַעֲשֶׂה נוֹרָא מַעִיר פּוֹזְנָא

ב. כִּי בַשָּׁנָה ת"מ"א וְת"מ"ב לְאַלְף הו' הָיָה בֵּית אֶחָד שֶׁל
 אַבְנִים עוֹמֵד בְּרָחוֹב הַגָּדוֹל בְּקֹהֶלֶת קִדְשׁ פּוֹזְנָא, אֲשֶׁר
 הִמְרִתָּהּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת הָיָה סָגוּר וּמְסֻגָּר, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לִילֵךְ
 שׁוֹם אָדָם לְתוֹךְ הַמְרִתָּהּ, וַיְהִי הַיּוֹם, הֵלֵךְ לְשֵׁם בְּחֹר אֶחָד
 לְתוֹךְ הַמְרִתָּהּ, וּכְמוֹ רְבִיעִית שָׁעָה מִצְּאוּהוּ אֲנָשֵׁי הַבַּיִת
 לְהַבְּחוֹר שׁוֹכֵב עַל מַפְתֵּן הַמְרִתָּהּ מֵת, וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים סִבַּת
 מִיָּתוֹ, וְאַחַר מִיָּתֵת הַבְּחֹר הַנִּזְכָּר לְעֵיל, כְּמוֹ שְׁתֵּי שָׁנִים,
 בָּאוּ הַחִיצוֹנִים לְתוֹךְ (הַפִּיר הוֹיז) שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וּכְשֶׁהָיוּ אֲנָשֵׁי
 הַבַּיִת מְכִינִים מְזוֹן לְבִשָּׁל עַל הַכִּיָּה, הָיוּ מוֹצְאִין בְּקִדְרוֹת
 תוֹךְ הַמַּאֲכָל עֶפֶר וְאַפֵּר, עַד שֶׁלֹּא הָיָה רָאוּי הַמַּאֲכָל לְאָכֹל.

הַחִיצוֹנִים בְּלָבֹלוּ אֶת הַדָּרִים בְּתוֹךְ הַבַּיִת

ג. וְאַחַר כֵּן הָיָה יָד הַחִיצוֹנִים מִתְגַּבֵּר וְהוֹלֵךְ, עַד שֶׁבָּאוּ
 גַּם כֵּן לְתוֹךְ הַדִּירָה שֶׁהָיוּ דָרִים שֵׁם הַבְּנֵי אָדָם, וְהָיוּ לוֹקְחִין
 הַפְּלִים וְהַמְּנֹרוֹת שֶׁהָיוּ בַּחֲדָר תְּלוּיִם לְנוֹי, וְהָיוּ זוֹרְקִין אֶת
 הַפְּלִים וְהַמְּנֹרוֹת עַל הָאָרֶץ, אֲבָל לֹא הָיוּ מִזִּיקִין לְשׁוֹם אָדָם,
 רַק הָיוּ מְבַלְבְּלִים אֶת הָאֲנָשִׁים הַדָּרִים שָׁם, וְאַחַר כֵּן הָיוּ

בָּאִים הַחִיצוֹנִים לְכָל חֲדָרֵי הַבַּיִת, עַד שֶׁנִּכְנַס אִמְתָּן עַל אֲנָשִׁים הַדָּרִים בַּבַּיִת, וּבַעַל פְּרָחַם הִכְרַחוּ לַעֲזוֹב אֶת הַבַּיִת וּלְעַקֵּר דִּירְתָם מִשָּׁם, וְהִיְתָה יִלְלָה גְדוֹלָה בַּקְהֵלֶת קִדְשׁ פּוֹזְנָא, וַיִּתְיַעֲצוּ הַקְהֵל יַחַד לְהַתְנַפֵּחַ אִיךְ וּמָה לַעֲשׂוֹת, וַעֲשׂוּ פְעֻלוֹת מִן הַפְּמָרִים הַנִּקְרָאִים יִיע"ז וּוִיט"ר, וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת שׁוּם פְּעֻלָּה לְגַרֵּשׁ אֶת הַחִיצוֹנִים.

**אֵין רְשׁוֹת לַחִיצוֹנִים לְשֹׁלֵט בְּמִקּוּם דִּירַת בְּנֵי אָדָם,
אֶלֶא בְּמִקּוּם חֲרָבָה וּשְׂמָמָה, רַחֲמָנָא לְצִלּוֹ.**

ד. וְאַחַר כֵּן שָׁלַחוּ שְׁלִיחַ מִיַּחַד אַחַר הַבַּעַל שֵׁם הַמְּפָרָסִם בְּדוֹרוֹ, הַנִּקְרָא מוֹרְנֵי הָרַב יוֹאֵל בַּעַל שֵׁם מְקַהֵלֶת קִדְשׁ זְאֵמוּשֵׁט, וְהִנֵּה תִכְף אֲשֶׁר בָּא הָרַב מוֹרְנֵי יוֹאֵל ז"ל, הִתְחִיל לְהַשְׁבִּיעַם בְּשֵׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים, שִׁינְדִיעוּ לוֹ מְאִיזָה סָבָה הֵם בָּאִים לְבַיִת זֶה, אֲשֶׁר הִיא בַיִת דִּירָה לְבְנֵי אָדָם, וְהַחִיצוֹנִים - אֵין לָהֶם רְשׁוֹת לְדוֹר בְּמִקּוּם הַיְשׁוּב, כִּי אִם בְּמִקּוּם הַטְּנוּף אוֹ בְּמַדְבָּר. וְהַשִּׁיבוּ שֶׁהַבַּיִת הַזֶּה הוּא שִׁיךְ לָהֶם לְחִלוּטִין עַל פִּי דִין וְדַת הַתּוֹרָה.

ה. וְהַתְּרַצוּ הַחִיצוֹנִים שֶׁיָּבֹאוּ לְפָנָי בַּיִת דִּין הַצֶּדֶק שֶׁבַקְהֵלֶת קִדְשׁ פּוֹזְנָא, וְאַחַר יוֹם אוֹ יוֹמִים הָיוּ הַדִּינִים דַּקְהֵלֶת קִדְשׁ הַנּוֹזֵפֵר לְעִיל הוֹלְכִים עִם הָרַב רַבִּי יוֹאֵל בַּעַל שֵׁם, וְהָיוּ יוֹשְׁבִים בַּבַּיִת דִּין, וְהָיוּ שׁוֹמְעִים קוֹל שְׂאֲחָד טוֹעֵן, אֲבָל לֹא רָאוּ הַבַּיִת דִּין שׁוּם תְּמוּנַת צוּרָה מִהַחִיצוֹנִים.

ו. והתחיל אחד מן החיצונים לטען, כי הנה איש אחד דר בבית, שהבית הזה שיך לו בימים הקדמונים, ושמו הזה כך וכך, והנה האיש הנזכר לעיל צורף, והנה דר עם שדית אחת, והוליד בנים זרים ובנים משחיתים וגם הוליד מאשתו גם כן בנים, והאיש צורף הנזכר לעיל הזה לו אהבה יתרה ונפשו קשורה בנפשה של שדית, ולפעמים הזה מכרח לבטל תפלתו ולצאת מבית הכנסת לעשות רצון השדית הנזכר לעיל.

ז. ופעם אחת הנה האיש צורף הנזכר לעיל מסדר סדר בלילה ראשונה של פסח כסדר היהודים בכל תפוצות ישראל, ובתוך הסעודה קם האיש הצורף מן השלחן והלך לבית הכפסא, ואשתו היהודיה עשתה כמחריש לו, והלכה תכף אחריו לראות מה הוא עושה בבית הכפסא, וראתה דרך החור לבית הכפסא, והנה הנה הנה חדר יפה עומד שם וגם שלחן הזה מלא מפלים של כסף וזהב ומטה מצעת בכל מיני יפוי, ובתוך המטה היתה אשה יפופיה מאד ערמה, והצורף הנזכר לעיל הזה מדבק עמה במטה, ומרב הפחד של האשה היהודית הלכה לביתה סרה וזועפת, ואחר כך כמו רביעית שעה בא גם בעלה הצורף, והאשה היהודית לא דברה מאומה עד פעת מחר, הלכה האשה היהודית לבית הרב הגאון הגדול מורנו שעפטל זכרוננו לברכה, וספרה לו כל המארכעות הנזכרים לעיל, ושלח הרב אחר הצורף, והודה הצורף, שיש לו אשה זרה, אשר היא לא מזרע האדם, ואז

כתב לו הרב קמיע אחד בשמות הקדושים, עד שהכרח הצורך לעזוב האשה הזרה ההיא מן החיצונים.

טענות החיצונים שהירושה שיכת אליהם

ח. וקדם מותו באה אליו החיצונית ובכתה לפניו, איך יניח אותה ובניה, ואחר כך הראתה לו פנים שוחקות ונשקתו וחיבקה אותו, עד שהתרצה לה לתן לה ולזרעה חלק בנחלה שלו, ונתן לה המרתף אשר היה לו בבית. ואחר זמן נשתרבו מלחמות במדינות פולין מן שנת ת"ח עד שנת תי"ח, ומת האיש הצורך במלחמה ההיא הוא יורשיו, ועתה אין לו שום יורש, ואנחנו החיצונים היורשים, ולנו יש חלק בנחלת אבינו, עד כאן הטענות של החיצונים. והשיבו האנשים הדרים בבית, שאנחנו בכסף מלא קנינו הבית מן הצורך ומיד באי כחו, ואתם החיצונים אינם נקראים זרע בני אדם, ועוד שאמכם השדית היתה כופה להצורך בעל כרחו לדור עמה.

ט. ויצא פסק מהבית דין, שאין להחיצונים שום דין ודברים ולא שום חלק בהבית הנזכר לעיל, כי עקר דירתם הוא במדבר ולא בישוב, ואחר הפסק השביע הרב רבי יואל בעל שם להחיצונים, שהכרחו לצאת מהבית ואף מן המרתף למקום יערות ומדברות.

הרי לך ראיה ברורה, שהעוון הזה גורם כשהאדם נדבק
בלילית או בשדית מן פת מחלת, אזי נעקר הוא מן העולם
וגם משפחתו ואין לו שום זכרון בעולם.

השומר עצמו מפגם הברית אשרי לו ואשרי לנשמתו

י. על פן יתרחק האדם מן הזנות, כדי שלא יבוא אליו
שדית בדמות אשה, ויתדבק, חס ושלום, בו או בזרעו, וגורם
רעה לעצמו. והגודר עצמו בגדר ערוה ומדבק באשת נעוריו
שהיא כגפן, אז אשרי לו ואשרי לנשמתו, שלא נתן כחו
לזרים, רק יהיה האדם נזהר מלהוציא זרעו לבטלה, ואם
יגיע אליו, חס ושלום, חטא זה על ידי אנס, אזי יראה תכף
לתקן את הפגם בתשובה, ואז טוב לו יהיה סלה.

פרק ע'

א. בריש פרשת צו כתיב (ויקרא ו ב): "זאת תורת העלה
היא העלה על מוקדה" - פרש רש"י ז"ל: "אין צו אלא
לשון זרוז. אמר רבי שמעון: ביותר צריך הכתוב לזרז
במקום שיש חסרון כ"ס" עד כאן לשונו, והנה פרוש רש"י
צריך לבאור, מה פונת רש"י ז"ל לדרש דרוש זה דוקא
בפרשה זו ולא בשאר פרשיות שבתורה, והנראה לפרש על
פי הגמרא דאמרינן (ברכות כו עמוד ב): תפלה - כנגד קרבנות
תקנום, תפלת שחרית - נגד תמיד של שחרית, מוספים -

נגד קרבן מוסף, תפלת מנחה - נגד תמיד שבין הערבים, תפלת ערבית - כנגד איברים ופדרים שלא נתעכלו על גבי המזבח ונתפקעו מעל גבי מזבח, שהזהירה התורה להכהנים להחזיר האברים ופדרים על גבי המזבח, ולכן היה האש של המזבח יוקד כל הלילה.

בתפלת מעריב צריך האדם לכוון להחליש פח הסטרא אחרא

ב. והענין הוא מבאר בזהר פרשת תרומה (נדף קל עמוד א), כי העשן של כל הקרבנות היה עולה במישור, מה שאין כן העשן של אברים ופדרים שפקעו מעל גבי המזבח, כשחוזרין ומעלין אותן על גבי המזבח מבערב, היה העשן מתעקם והולך לצד צפון, אשר שם דירת הסטרא אחרא, ומן העשן ההוא הם יונקים, ולא יוכלו לקטרג על ישראל,*ה

ה*) פרוש הזהר בלשון-קדש:

וכשהיה העשן ההוא הנזכר מתעקם לאותו צד צפון ונכנס לנקב אחד שבצד צפון, כל החבורות של סטרא אחרא היו יודעים מהעשן, והיו מתאספים כלם לשם, וראש אחד ממנה על כלם, וששים אלף רבוא מחנות של קליפות עמהם, וכלם היו מתאספים יחד לצד צפון ועומדים על פתח אחד שנקרא "קרי", כי מאותו פתח שנקרא "קרי" יוצאים כל המקטרגים על ישראל, ועל זה כתיב: "ואם תלכו עמי קרי והלכתי אף אני עמכם בחמת קרי", והו הו הקליפות אשר משם יוצאים ומעופפים בלילה ומתראים לבני אדם בלילה ושוחקים עמהם עד שמוציאין קרי.

וּכְשֶׁהִיָּה הָעֵשׂוֹן הַהוּא הַנִּזְכָּר מִתְעַקֵּם לְאוֹתוֹ צַד צְפוֹן וְעָאֵל
 לְחַד נּוֹקְבָא דְבְצַד צְפוֹן, כָּל הַחֲבוּרוֹת שֶׁל סְטֵרָא אַחְרָא הָיוּ
 יוֹדְעִים מִהָעֵשׂוֹן, וְהָיוּ מִתְאַסְּפִים כָּלֵם לְשֵׁם, וְרֹאשׁ אֶחָד
 מִמֵּנָה עַל כָּלֵם, וְשֹׁשִׁים אֶלָּף רַבּוּא מַחְנוֹת שֶׁל קְלִיפוֹת
 עֲמָהֶם, וְכָלֵם הָיוּ מִתְאַסְּפִים יַחַד לְסִטְר צְפוֹן וְקִימִים עַל
 פִּתְחָא חֲדָא דְאַקְרִי "קְרִי", כִּי מִהֵהוּא פִּתְחָא דְאַקְרִי קְרִי
 נִפְקִין כָּל מְקַטְרָגִים עַל יִשְׂרָאֵל, וְעַל זֶה כְּתִיב (וַיִּקְרָא כו כ"א-
 כח): "וְאִם תִּלְכוּ עִמִּי קְרִי וְהִלַּכְתִּי אִיךָ אֲנִי עִמְכֶם בְּחַמַּת
 קְרִי", וְהֵן הֵן הַקְּלִיפוֹת אֲשֶׁר מִשֵּׁם נִפְקִין וּפְרַחֲזִין וְשֹׁאטִין
 בְּלִילָה וּמִתְחַזְזִין לְבְנֵי הָאָדָם בְּלִילָה וְשׁוֹחֲקִין עִמָּהֶם, עַד
 שְׁמוּצִיאִין קְרִי, וְהֵנָּה הָעֵשׂוֹן הַנִּזְכָּר לְעֵיל הוּא מְזוּן לְאוֹתָן
 הַמְּקַטְרָגִים, שִׁישְׂאָרוּ בְּמָקוֹם וְלֹא יִתְפַּשְׁטוּ עַל הָעוֹלָם, וּכְנֻגַד
 זֶה תִּקְנּוּ תְּפִלַּת עַרְבִית, בְּאֲשֶׁר פְּתוֹת הַנִּזְכָּרִים יוֹצְאִים מֵעַרְב
 רַב, וְעַל כֵּן נִקְרָאת "תְּפִלַּת עַרְב" לְהַתִּישׁ כַּח הַנִּזְכָּרִים,
 וְצָרִיךְ הָאָדָם לְכַוֵּן הַיָּטִב בְּתְּפִלַּת עַרְבִית כְּדִי לְהַתִּישׁ כַּח
 הַסְטֵרָא אַחְרָא הַנִּזְכָּר לְעֵיל, וּבִיּוֹתֵר בְּפִרְט בְּגִלוֹת הַמֶּר הַזֶּה.

**צָרִיךְ לְזַהַר בְּפִירוּרֵי פֶת פְּדֻמִּיּוֹן אַבְרִי עוֹלָה שְׁנֵת־פִּקְעוֹ
 מֵעַל גְּבִי הַמְּזֻבַּח**

ג. וְהֵנָּה צָרִיךְ אֲנִי עוֹד לְהַקְדִּים לְךָ הַקְּדָמָה אַחַת, מֵה
 שְׁמִצָּאתִי בְּסִפֵּר "שְׁנֵי לוֹחֹת הַבְּרִית" (ע' שַׁעַר הָאוֹתִיּוֹת אוֹת ק
 קדֶשֶׁת הָאֲכִילָה ד'ף ג), דִּהְזָהִיר הַגָּאוֹן מוֹרְנוֹ הַרְבֵּי יִשְׁעִיָּה
 הוֹרּוּיִן זְכוּרָנוֹ לְבִרְכָּה, שְׁצָרִיךְ כָּל אָדָם לְזַהַר מְאֹד בְּפִירוּר
 שֶׁל פֶּת פְּדֻמִּיּוֹן אַבְרִי עוֹלָה שְׁנֵת־פִּקְעוֹ מֵעַל גְּבִי הַמְּזֻבַּח, וּכְמוֹ

שֶׁהָיוּ הַכֹּהֲנִים מְזַהְרִין לְהַחֲזִיר אֲבָרִים וּפְדָרִים שְׁנֵת־פֶּקְעוֹ מֵעַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה שְׁלִיטַת הַחִיצוֹנִים נֶהְגֵּן מִן אוֹתָן אֲבָרִים וּפְדָרִים, רַק יִנְיָקְתָן הִיא מִן הָעֶשֶׂן הַמִּתְעַקֵּם וְנוֹטָה לְצַד צְפוֹן, כֶּךָ הַפְּרוּרֵי פֶת - צְרִיךְ הָאָדָם לְהִזְהַר בָּהֶם שֶׁלֹּא יִשְׁלִיכֶם לְאַרְץ, וּבַפֶּרֶט מִפְּרוּרֵי שִׁיּוּרֵי הַמוֹצֵיא, שֶׁהֵן דְּגַמַּת אֲבָרִים שֶׁל עוֹלָה, וְנִקְרָאִים תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, שֶׁהוּא קֹדֶשׁ קִדְשִׁים. (עֵינֵי מַה שֶׁכְּתַבְתִּי בַחֲבוּרֵי הַגְּדוֹל הַנִּקְרָא "עֵפֶר הָאֵילִים" בַּפְּרָשַׁת צוֹ וְתַמְצָא נַחַת, עֵינֵי שָׁם)

ד. וּמֵי שֶׁאֵינּוּ נִזְהָר בַּפְּרוּרֵי פֶת, אֲזַי בָּאָה לִילִית שֶׁהִיא גִּימְטְרִיא ת"פ, שֶׁהִיא בְּהַפּוֹךְ אֶתְנֹן פ"ת עִם ת"פ כַּחוֹת שְׁלָה, וְשׁוֹרָה בְּבֵית הָאִישׁ הַהוּא, עַד שֶׁמְבִיאָה אוֹתוֹ לִידֵי עֲנִיּוֹת. וְלִכֵּן נִרְאָה לִי דִזְהוּ פְּנֵת הַמְּסוּרָה "זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִיא הָעֹלָה" (וַיִּקְרָא ו ב) וּכְתִיב "הוּא הָעֹלָה" וְלִכְאוּרָה הוּא תְּמוּדָה, וּלְפִי מַה שֶׁכְּתַבְתִּי אֹתִי שֶׁפִּיר דִּהוּא סוּד גְּדוֹל, הִיא הָעוֹלָה - קָאִי עַל לִילִית הַרְשָׁעָה, שֶׁרוֹצָה לִיהַנוֹת מִן פְּרוּרֵי פ"ת, שֶׁהִיא גִּימְטְרִיא ת"פ, שֶׁהוּא מְמַנֶּה עַל הָעֲנִיּוֹת וְדִלּוֹת, וְהוּא הָעוֹלָה - קָאִי אֲאֲבְרֵי עוֹלָה שְׁנֵת־קָרְבוֹ עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ.

וְלִכֵּן נִרְאָה לִי פְּרוּשׁ רַש"י ז"ל דִּרוּשׁ זֶה שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן: בְּיוֹתֵר הַפְּתוּב צְרִיךְ לְזַרֵּז בְּמִקּוֹם חֶסְרוֹן כִּיס, דְּוָקָא בַּפְּרָשָׁה זו, דְּקָשָׁה לְרַש"י ז"ל, הַקְּרִי הוּא "הִיא הָעֹלָה" וְהַכְּתִיב הוּא "הוּא הָעֹלָה", אֶלָּא עַל כֶּרְחַךְ צְרִיךְ לוֹמַר כְּדִפְרַשְׁתִּי לְעִיל, דְּ"הוּא הָעֹלָה" - קָאִי אֶקְרַבְנוֹת וְ"הִיא הָעֹלָה" - קָאִי אֶפְרוּרֵי

פת, וְלִכְּנָן בָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן לֹאמֹר: בְּיוֹתֵר צָרִיךְ הַפְּתוּב לְהִזְהִיר
בְּמָקוֹם שֵׁישׁ חֶסְרוֹן כִּיס, לְפִי דְלִילִי"ת הִיא מְמַנָּה עַל הָעֲנִיּוֹת
וְדָלוֹת.

מִי שְׂדוֹרֵךְ עַל פְּרוּרֵי פֶת נַעֲשֶׂה עֲנִי, רַחֲמָנָא לְצַלָּן.

ה. כַּמַּעֲשֶׂה דְהוּבָא בְחַלִּין (דף קה עמוד ב): *ו"אָמַר אַבְיִי:
מְרִישׁ הֵנָּה אַמִּינָא הָאֵי דְכְנָשֵׁי נְשׁוֹרָא, מְשׁוּם נְקִיּוֹת הוּא (רוּצָה
לוֹמֵר, דְכְנָשֵׁי נְשׁוֹרָא שְׁמַכְבְּדִין פְּרוּרֵי הַפֶּת, כֵּן פִּרְשׁ רַש"י ו"ל). אָמַר לִי
מֵר: מְשׁוּם דְקָשָׁה לְעֲנִיּוֹת.

"וַי לָזָה שְׁהוּצִיא אוֹתוֹ מִבֵּיתִי"

*זֶה הָאֵי גְבָרָא דְהָהוּהּ מְהַדָּר עָלֶיהָ שֶׁד דְעֲנִיּוֹתָא, וְלֹא הֵנָּה
יָכִיל לֵיהּ, דְקָא זְהִיר אַנְשׁוֹרָא (רוּצָה לוֹמֵר, שְׁהִיָּה הַבְּעַל הַבֵּית נִזְהָר

(*ו) פְּרוּשׁ בְּלִשׁוֹן-קַדְשׁ:

אָמַר אַבְיִי - מִתְחַלָּה הֵייתִי אוֹמֵר, שְׁזָה שְׁמַכְבְּדִים אֶת
פְּרוּרֵי הַפֶּת בְּבֵית הוּא מְשׁוּם נְקִיּוֹת. אָמַר לִי רַבִּי, שֶׁהוּא מְשׁוּם
שְׁקָשָׁה לְעֲנִיּוֹת.

(*ז) פְּרוּשׁ בְּלִשׁוֹן-קַדְשׁ:

מַעֲשֶׂה בְּאִישׁ אֶחָד שְׁהִיָּה מְחַזֵּר עָלָיו שֶׁר הָעֲנִיּוֹת, בְּרָצוֹתוֹ
לְהַבְיִאוֹ לִידֵי עֲנִיּוֹת, וְלֹא הִיָּה יָכוֹל לוֹ, מִפְּנֵי שְׁהִיָּה זְהִיר בְּיוֹתֵר
בְּפְרוּרֵי הַפֶּת. יוֹם אֶחָד כְּרַךְ פֶּת מֵעַל פְּנֵי הַשְּׂדָה, וְנָפְלוּ פְּרוּרִים
מִהַפֶּת עַל גְּבֵי עֲשָׁבִים, וְלֹא הִיָּתָה לוֹ אֶפְשָׁרוֹת לְלַקֵּט אֶת כָּל
הַפְּרוּרִים שֶׁנָּפְלוּ. אָמַר הַשֵּׁר שֶׁל עֲנִיּוֹת: "עֲתָה בְּוֹדָאֵי יַפֵּל בְּיַדִּי".
כְּשֶׁגָּמַר הָאִישׁ לְאָכֹל הִבִּיא מַעְדָּר, עָקַר אֶת הָעֲשָׁבִים עִם הַקְּרָקַע
שֶׁתַּחְתֵּיהֶם, לְקַחֵם יַחַד עִם הַפְּרוּרִים וְזָרְקֵם לְנֶהָר. שְׁמַע קוֹל
שְׁהִיָּה אוֹמֵר: "אוֹי, אוֹי, שְׁהוּצִיאֲנִי אֲדָם זֶה מִבֵּיתִי!"

מאד בפרורי הפת) יומא חד כרך רפתא על פני השדה, ונפלו פרורים של הפת על גבי עשבים, ואי אפשר היה לו ללקט כל הפרורים, אמר השד דעניותא: השתא ודאי נפל בידאי. בתר דאכיל, איתי מרא, עקרינהו לכולא ושדא לנהרא (פרש רש"י, שקל מרא, שקורים בלשון אשפנו שאוב"ל ולקח הקרקע עם העשבים ועם הפרורים ורק למיא), שמע קלא דהוון אמרי: וי, וי, דאפקי להאי גברא מביתי".

ולכן נראה לי דזהו פונת רש"י שדרש דרוש זה דוקא במצוה זו בפרשת העולה, שהיא קרי וכתוב: "הוא העלה", "היא העלה" - בין דרמזי נמי אליל"ית שהיא ממנה אעניות, ולכן אמר: ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון פיס, שהפרורי פ"ת - כל מי שלא נזהר בהן וזורקן לחוץ, מביא לידי עניות ודלות, ולכן לא פרש רש"י דרוש זה כי אם דוקא במצוה זו. וקל להבין ונכון הוא, ולפי עניות דעתי היא פונת אמתית.

בפרורי המוציא יש קדשת אברי העולה

ז. ולכן צריך האדם להזהר שלא ישליך פרורי הפת, וכל שכן פרורין של המוציא, שיש בהן קדשת אברי העולה, ולכן נראה לי, דליל"ית עם ת"פ מחנות שלה היא ממנה על הקרי, על פן צריך האדם להתפלל, שלא יבוא לידי קרי, ויתרחק מהרהורים רעים המביאים האדם לידי קרי.

עצות להנצל מעוון הברית

ובוא וראה עצה הגונה, שאתן לכל מי שירא וחרד לדבר ה' שינצל מעוון קרי, ענין ראשון כבר כתבתי בפרק ב', שיציר האדם קדם שיישן בדיוקנו של אביו, עין שם. וסגלה שנית היא, שיעשה טבעת מכסף טהור, ויחקק עליו אלו השמות שקבלתי מהאיש הקדוש, מורנו יואל בעל שם זכרנו לברכה מקהלת קדש זאמושט,

ח. ואלו הן: "שד"י צמרכ"ד אנקת"ם פסת"ם פספסי"ם דיונסי"ם יוה"ך אדנ"י", ואחר עשיה והחקיקה של הטבעת כסף יטביל הטבעת במקוה ארבעים סאה, ואחר כך יוכל לשאת על ידו ויוכל לילך בכל מקומות, ויהיה לבו בטוח שינצל מעוון זה, וישכך וישכב לבטח על משכבתו בלי שום מכשול ועוון.

◆ בהעלתך ◆

פרק ע"א

א. "ויבא עד חברון" (במדבר יג, כב). ופרש רש"י: "מלמד שהלך קלב על קברי האבות להתפלל שם שיהיה נצול מעצת מרגלים". ומכאן נתפשט המנהג יפה שבִּישְׂרָאֵל, שאֲנַחְנו הולכים על קברי אבות להתפלל ביום שמת בו אביו או אמו.

נשמות הצדיקים מרגישים בצער בני ישראל, ומתפללים בעדם.

ב. ואף אם הוא במקום אחר באותו הפעם ב"יאר-צייט" ואינו במקום ששוכב שם אביו או אמו, מכל מקום כשהולך על שאר קברי ישראל להתפלל, מכל מקום מתעוררים כל הנשמות שבגן עדן באותה התפלה, וסדנא דארעא חד הוא, [פרוש: וגוף הקרקע אחד הוא]. שהקדוש ברוך הוא גזר כן להיות נפשות הצדיקים מצויין על הקברות לטובת ישראל, שיהיו שומעין לתחנונות ותפלות ישראל הבאים להתפלל על הקברות. וכל מי שיש לו איזה צער - יבוא אל קברי אבותיו או שאר קברים ויודיע צערו להנפשות.

ג. פי בעת שהנשמות ונפשות שומעין תפלתן של החיים המתפללין על צערן, אז עולין לרוחות שבגן עדן

(זוהר חלק ב דף קמא עמוד ב), והרוחות עולין אל חדרי גן עדן אשר שם נשמות הקדושות, ומעוררין האבות שבארץ ישראל, ושם משתחוים לפני כסא הכבוד ומתפללין על החיים.

הנשמה בוכה ומתאנחת על שלא זכתה לפנס לגן עדן

ד. אכן כשהנשמה אינה זוכה עדן למקומה בגן עדן העליון, והיא עדן נדחית מחוץ לפרגודא קדישא נפרוש: מחוץ לפרוכת הקדש המבדלת בין מקום השכינה ונדה ונעה, אזי גם הרוח והנפש נע נדה, ובכל פעם באה הנפש ורוח בתוך הקבר ורואה הגוף מסבב בתולעים ופיו פתוח ותולעים מקשקשים בו וקרבו ויבני מעיו מלאים רמה ותולעה, אז הנשמה מתאבלת עליו, כמו שאמר הכתוב (איוב יד כב): "ונפשו עליו תאבל".

שכרון של הצדיקים שזוכים לעולם הבא

ה. מה שאין כן כשהגוף קדוש וטהור, אזי מתעפל הבשר על ידי העפר, ואז נעשה גופו ובשרו עפר ואפר תכף, ואינו סובל שום צער של תולעים ורמה - זהו שכר גופו. ושכר הנשמה - בגן עדן העליון עולה מיד, וכן הרוח לגן עדן התחתון, ובכל שבת וראש חדש עולה הרוח לגן עדן העליון אשר שם היא הנשמה, ובהוא אור וזיו הטהור יורדת למטה במוצאי שבת ויום טוב וראש חדש, ואז עולה

הנפש ומקבלת גם כן מהאור ומהזיו הטהור שקבל הרוח למעלה מנשמה שבגן עדן העליון.

הנשמות עומדות מקבריהן ונותנות שבת והודאה להשם יתברך

ו. ואז הנפש יורדת ונכנסת תוך הקבר ונוטלת ציור הגוף שהיו בחיותן בעולם הזה, ובציור הזה עומדין ממש בגופות, כמו שהיו בחיותן, ועומדים על הקברים ונותנים שבת והודיה לאל יתברך שמו, על גדל מעלות אור הנשמה, וזיו פניהם מאירים באור גדול, ואז מרבין בשירות ותשבחות בציורן ממש עם העצמות מרקמות ומגלמות בדמיון הגוף.

המתים משבחים להשם יתברך – בכל מוצאי שבת ויום טוב וראש חדש.

ז. ואלו היה רשות לבני אדם לראותן, היו רואים אותם בכל מוצאי שבת ומוצאי ראש חדש ויום טוב בדמיון גופות על הקברים ואומרים שיר ושבח, וזהו שאמר הכתוב (תהלים לה י): "כָּל עֲצֻמוֹתֵי תְּאֹמְרָנָה ה' מִי כְמוֹךָ", 'אומרים' אין כתיב כאן, אלא "ת'אמרנה", שאומרים המתים שירה ושבח בכל מוצאי שבת ויום טוב וראש חדש.

כְּשֶׁמֵגִיעַ לְאָדָם פְּתָאוֹם מַחְשְׁבָה טוֹבָה לְתוֹרָה וּלְמִצְוֹת, יָדַע שְׂאֵז הִיא עֵת רְצוֹן לְהִתְפַּלֵּל.

ח. וגם צריך להודיע - בעוד האדם בחיים חיותו, אז הנשמה מעוררת את לבו של אדם לדבר ה', כי זה קבלה היא בידי מספרים קדמונים. ודע, כי בכל עת שיבוא פתאום מחשבה טובה בלב של אדם, מחשבה של שמחה ואהבה לדברי תורה או מצוה, אזי תדע, שאז הוא עת רצון שתהיה מתפלל, וזו התפלה דבוקה תכף בהיכל מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ובאשר שיש לפעמים עת וזמן שנפשו של אדם עגומה עליו - קרוב הדבר, שיש איזה גזרה רעה, חס ושלום, על האדם או על קרוביו או גזרה רעה על כל העולם, כי על פי רב פרוזים יוצאים ומעוררין לבבות האדם, כי הלב יודע מרת נפשו, אף שבאזניו לא שמע, ועל כן אם יתעצל האדם ולא יתפלל תכף, אזי הגזרה ממשמשת ובאה, על כן יזרו האדם את עצמו ויתפלל להקדוש ברוך הוא בדמעות כפי כחו.

מַעֲשֵׂה מֵרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי וּבְנוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, שֶׁבִטְלוּ גְזֵרָה רָעָה.

ט. כמבאר בזהר פרשת קדושים (דף טו עמוד א): *ח
דיומא חד הנה יתיב רבי שמעון בן יוחאי אתרעא דלוד. זקף

עינני וחזא שמשא דנהיר ואסתים נהורא, ואהדר נהיר
 ואסתים נהורא, ואהדר נהיר ואסתים נהורא, ונהה פן ג'
 פעמים. אדהכי אתחשיך נהורא ואתחזי בשמשא אוכמי
 וירוקא, אמר רבי שמעון בן יוחאי לרבי אלעזר בריה: תא
 אבתראי ונחמי, דהא ודאי גזרה אתגזר, והקדוש ברוך הוא
 בעי לאודעא לן, דנדאי ג' יומין תליא גזרה דאתגזר לעלא,
 עד דאודיעא הקדוש ברוך הוא לצדיקיא. הדא הוא דכתיב
 (עמוס ג ז): "כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל
 עבדיו הנביאים".

י. *טעד דהוו אזלי עאלו בההוא פךס. חמו חד חויא
 דההו אתי, ופומיה פתוח ומלהטא בארעא בעפרא. ואחיד

שיום אחד הנה רבי שמעון בן יוחאי יושב בשערי העיר
 לוד. נשא עיניו למעלה וראה את השמש מאיכה ונסתם אוכה,
 וחזרה והאיכה ונסתם אוכה, וחזרה והאיכה ונסתם אוכה. פן
 הנה שלש פעמים. בתוך כך נחשך האור ונראה בשמש מראה
 שחור וירוק. אמר רבי שמעון בן יוחאי לרבי אלעזר בנו: בוא
 אחרי ונראה, שהרי בנדאי נגזרה גזרה, והקדוש ברוך הוא
 רוצה להודיענו, כי ודאי שלשה ימים תלויה גזרה שנגזרת
 למעלה, עד שמודיע הקדוש ברוך הוא לצדיקים. זהו שכתוב:
 "כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו
 הנביאים".

(*ט) פרוש הזהר בלשון-קדש:

בעוד שהיו הולכים נכנסו בפרס ההוא. ראו נחש אחד בא,
 ופיו פתוח ולוהט בארץ בעפר, החזיק רבי שמעון בן יוחאי
 בראש הנחש, וראה שהנה הנחש מרחש בלשונו, והוא סימן

ידיה ברישיה דחויא, וחמא דהנה חויא מרחש בלשניה
 (רוצה לומר, דהנחש הנה מרמוז לעורר להנחש הקדמוני, שהיא סמא"ל
 ולילית הרשעה, שיתעוררו דינים קשים על העולם), אמר ליה רבי
 שמעון בן יוחאי לחויא: חויא, זיל ואימא להאי חויא
 דאתקרי נחש עליון, דהא רבי שמעון בן יוחאי בעלמא
 שכית.

**רבי שמעון בן יוחאי הגן בחיים חיותו על כל
 העולם, שלא ישלטו מזיקים ומשחיתים, חס ושלום**

יא. *עיליה רבי שמעון בן יוחאי לרישיה דההיא נחש
 לחד נוקבא דעפרא ואמר: גוזרני בשם, דכשם דתתא

שהנחש מרמוז לעורר להנחש הקדמוני, שהוא סמא"ל ולילית
 הרשעה, שיתעוררו דינים קשים על העולם. אמר רבי שמעון בן
 יוחאי לנחש: "נחש, לך ואמר לנחש ההוא שנקרא נחש העליון,
 שרבי שמעון בן יוחאי נמצא בעולם."
 י) פרוש הזהר בלשון-קדש:

הכניס רבי שמעון בן יוחאי את ראשו של הנחש לנקב אחד
 שבעפר ואמר: גוזרני בשם, שכשם שהנחש התחתון חזר לנקב
 שבעפר, כך הנחש העליון יחזר לנקב של התהום הגדול, ולא
 יקטרג עוד בעולם. לחשו תפלה רבי שמעון בן יוחאי ורבי
 אלעזר.

בתוך תפלתם שמעו קול אחד שהנה אומר: "פסקי גזרות
 הפנסו חזרה למקומכם הראשון, כי המזיקים והמשחיתים

אתחזיר לנוקבא דעפרא, כך עלאה יתחזר לנוקבא דתהומא רבא, רחיש רבי שמעון בן יוחאי בצלותיה עם רבי אלעזר. עד דהו מצלי, שמעו חד קלא דהוי אומר: פוטקרא דקטפא עולו לאתריכו, קטפירי דבוריני לא שראן בעלמא, דהא רבי שמעון בן יוחאי בטיל להון. (פרוש: דהוי יוצא פת קול על אותן ממנים דיכולין לעשות הזק לעולם, שיהיו מכרחים לעיל למקום הראשון, במקום אשר שוכנים במדברות, כיון דרבי שמעון בן יוחאי הוא עדין קים בעולם הזה, וזכותו מגינה מפני הפרעניות).

בדורות הללו שאין לנו צדיקים כרבי שמעון בן יוחאי, צריכים יראי ה' להתפלל על דורם.

יב. ודע, אף שעכשו בזמן הזה אין לנו בדור כמו רבי שמעון בן יוחאי שיוכל לביטל הגזרות רעות, מכל מקום חסדי ה' לא תמנו על כל דור ודור, ומיד שנגזרה איזה גזרה למעלה, רחמנא לצלן, מיד שלוחי מעלה מכריזים ומשמיעים הקול והכרוז על ידי תינוק ותינקת, והן מתנבאין ואינם יודעים מה מתנבאים. גם הקדוש ברוך הוא מעורר לב הכשרים ויראים, שיתפללו על דורם, והתעוררות בא מעצמותן, ובעת אשר איזה רעות מתעוררות, אז מלאכי דינים משוטטים ומכריזים, וחצי דינים נשלחים ומביאים איזה חלשה לעולם או שאר ענינים רעים בר מנן.

אינם יכולים לשרות בעולם, מפני שרבי שמעון בן יוחאי בטל אותם."

**כמה דברים שצריך האדם לזהר, כדי להנצל מפל
רע, רחמנא לצלן.**

יג. ואז טוב לאדם שלא להראות כל כך בחוץ תדיר, כדאיחא בזהר פּרשת נח (נר סט עמוד א): *יא"כיןן שנתן רשות למשחית, אזי להאי שלוחא רשות לפגע באנשי דמהלכין תדיר ברחובות ובשוקים, חס ושלום". ולכן צריך האדם להתפלל על זה להנצל מפל רע, כנזכר לעיל. וצריך האדם לזהר שלא להזכיר שמו בתפלתו, דכיןן דמזכיר שמו, אז משגיחין לעין עליו במעשיו, וכן ימצאו מקטרגים דינזקי ליה [פרוש: שיזיקו לו], חס ושלום.

**כאשר מתפלל לא יתפלל רק עבור עצמו, אלא
שיכלל עצמו בתוך כלל ישראל**

יד. והביא הזהר ראיה, שאמר אלישע הנביא לשונמית (מלכים ב ד יג): *יב"היש לך לדבר אל המלך" - דא הקדוש

(יא*) פרוש הזהר בלשון-קדש:

כיןן שניתנה רשות למשחית, אזי נתנת רשות לאותו שליח לפגע באנשים שמהלכין תמיד ברחובות ובשוקים, חס ושלום.

(יב*) פרוש הזהר בלשון-קדש:

"היש לך לדבר אל המלך" - זה הקדוש ברוך הוא, שאותו היום ראש השנה היה, שאז נקרא הקדוש ברוך הוא "מלך הקדוש" ו"מלך המשפט", "נתאמר בתוך עמי אנכי יושבת" - איני רוצה שיזכירו שמי במיחד, אלא "בתוך עמי אנכי יושבת". בוא וראה, בשעה שהיה רגו בעולם, לא הזכיר שם

ברוך הוא, דההוא יומא ראש השנה הוי, דכדין אקרי הקדוש ברוך הוא "מלך הקדוש" ו"מלך המשפט", "נתאמר בתוך עמי אנכי יושבת" - לא בעינא דידכרון שמי שישגיחון בי, אלא "בתוך עמי אנכי יושבת". תא חזי, בשעתא דרגזא הוי בעלמא, לא אדכר שם נח, פנין דדינא אתעבר, כתיב (בראשית ח א): "ויזכר אלהים את נח" השתא אדכר שם נח.

אם האדם מביט אל הסוף, בודאי יצליח בתורה ובמעשים טובים ויבוא לחיי עולם הבא

טו. וכל זה להודיע כי האדם נדון במשקל, ולכל מעשה טוב יש מליץ טוב, ולכל ענין רע יש מקטרג. אשרי מי שאוהב את נשמתו יותר מגופו, ועושה עולם הזה טפל, ועולם הבא עקר, ובכל יום ויום צופה ומביט אל הסוף, שסוף אדם למות, ואז בודאי יצליח בתורתו ובמעשים הטובים, שיבוא לחיי עולם הבא.

פרק ע"ב

א. אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שפת דף קיט עמוד ב), כי העולם מתקיים על הכל פיהם של התינוקות בית רבן. ומכאן תראה, שגדול שכר המלמד עם התינוקות, ובכל מקום

שְׁתִּינוּקוֹת לֹמְדִים אֶצֶל רַבָּם, שֶׁם הַשְּׂכִינָה מְצוּיָה וְשׁוֹרָה שָׁם.

תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן בּוֹקְעִים רְקִיעִים בְּשַׁעַת לְמוּדָם

ב. כְּדֹאִיתָא בְּזֵהר פְּרַשְׁת לָךְ לָךְ (וְזֵהר חֲדָשׁ דִּף לֵב עֲמוּד א):
 *יִגְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, כִּד הִנָּה אֲתִי לְמַחְמִי עוֹלָמְיָא בְּבִי רַב, הִנָּה אָמַר: אֲזִילְנָא לְמַחְמִי אִפִּי שְׂכִינְתָא. וּמָה שְׂדִיק וְאָמַר: כִּד הִנָּה אֲתִי לְמַחְמִי עוֹלָמְיָא בְּבִי רַב, כִּי כֹן מְנַהֵג אֲנָשִׁי מַעֲשָׂה כְּשֶׁהֵיוּ פְּנוּיִין מִן הַמְּלָאכָה, הָיוּ הוֹלְכִים אֶל הַמְּלַמְּדִים כְּדִי לְקַבֵּל אִפִּי שְׂכִינְתָא. וְעַל כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְזַהֵר, שֶׁכָּל הַהוֹלֵךְ לְשֵׁם לְבֵית הַמְּלַמְּדִים, שֶׁם הָאֵם - דֵּהִיא שְׂכִינְתָא - רוֹבֶצֶת עַל הַבָּנִים וּפּוֹרְשֶׁת כְּנִפֵּי שְׂכִינָה עַל גְּדֵיִי הַצָּאן, וּבְהִבֵּל פִּיהֶם שֶׁל תִּינוּקוֹת בּוֹקְעִים רְקִיעִים וְאֹוִירִים.

(יג*) פְּרוּשׁ הַזֵּהר בְּלִשׁוֹן-קִדְשׁ:

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי כְּשֶׁהִיָּה מַגִּיעַ לְרֵאוֹת הַנְּעָרִים בְּבֵית רַבֵּן, הִיָּה אוֹמֵר: אֲנִי הוֹלֵךְ לְרֵאוֹת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה. וּמָה שְׂדִיק וְאָמַר: כְּשֶׁהִיָּה בָּא לְרֵאוֹת הַנְּעָרִים בְּבֵית רַבֵּן, כִּי כֹן מְנַהֵג אֲנָשִׁי מַעֲשָׂה, כְּשֶׁהֵיוּ פְּנוּיִים מִן הַמְּלָאכָה, הָיוּ הוֹלְכִים אֶל הַמְּלַמְּדִים כְּדִי לְקַבֵּל פְּנֵי הַשְּׂכִינָה. וְעַל כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְזַהֵר שֶׁכָּל הַהוֹלֵךְ לְשֵׁם לְבֵית הַמְּלַמְּדִים, שֶׁם הָאֵם - שְׁהִיא הַשְּׂכִינָה - רוֹבֶצֶת עַל הַבָּנִים וּפּוֹרְשֶׁת כְּנִפֵּי שְׂכִינָה עַל גְּדֵיִי הַצָּאן, וּבְהִבֵּל פִּיהֶם שֶׁל תִּינוּקוֹת בּוֹקְעִים רְקִיעִים וְאֹוִירִים.

למוד התורה עם תינוקות של בית רבן, מציל את המלמד מענש הגיהנם.

ג. על כן צריך המלמד לשום אל לבו, שהשכינה שוכנת אצלו, ויעשה מלאכתו באמונה, בלי רמיה, באשר שהוא מלאכת שמים, ויראה שיהיה החדר אשר לומדין שם התינוקות נקי וטהור מכל לכלוך, ויקים (דברים כג טו): "והיה מחניך קדוש" פי זה נקרא מחנה שכינה.

ד. ואיתא בזהר חדש (שם): *יד רבי אלעזר ברבי שמעון בן יוחאי - פגע ביה אליהו, והוי אליהו מתחזי אליו כדמות סבא, ותינוק קטן הלך לפניו, והיה מעבר הנקר גדול לאעברא להך גיסא. אמר ליה: סבא, רמיא להאי ינוקא על כתפאי בחד גיסא, ואת - על כתפאי גם כן בהאי גיסא, ואעביר לכוון מעברא דנהרא רבא הדין, אמר ליה: לא מארי

יד*) פרוש הזהר בלשון-קדש:

רבי אלעזר בן רבי שמעון בן יוחאי - נראה אליו אליהו הנביא בדמות זקן וילד קטן הולך לפניו. המקום בו נראה אליהו הנביא לרבי אלעזר הנה ליד נהר גדול והצרכו שניהם לעבר את הנקר לשפתו השניה.

אמר רבי אלעזר לאליהו הנביא: "סבא, שים את הילד על כתפי האמת ואתה עלה על כתפי השניה ואעביר אתכם את הנקר". אמר לו אליהו הנביא: "האם אינך מגדולי הדור בתורה? - לא תוכל להעבירני (פלומר, מפנין שתלמיד חכם גדול הניך ודאי תש כחך מחמת למוד התורה, הנקראת יתוששה על שם שמתשת כחו של אדם)."

דְּדַרְרָא אַתָּ? וְלֹא תוּכַל לְאַעְבְּרָנָא (רוּצָה לומר: שְׁאָמַר לוֹ, רְאִיתִי שְׂאֵתָה הוּא תַלְמִיד חֶכֶם, וְתַשׁ כְּתָךְ מִחֶמֶת לְמוֹד הַתּוֹרָה שְׁנִקְרָאת (יִשְׁעִיָה כח כט): "תושיה", שְׂמַתְשֵׁת כְּחוֹ שֶׁל אָדָם (סְנֵהדְרִין כו עמוד ב))

*וַאֲמַר לִיה: סָבָא, סָבָא, אִי אַתְּפִשׁ אוֹתְךָ וְרַבֵּיא הַדִּין בְּתַרֵי יָדִי, אַרְיִמִית יִתְכוּן פְּלָגוֹת מִיל אַחֲרֵי הַנְּהָר, וְשְׂאֵמְרַתְּ לִי, שְׂהַתּוֹרָה נִקְרָאת "תושיה" וּמַתְשֵׁת כְּחוֹ שֶׁל אָדָם, וְהֵלֵא הַתּוֹרָה נִקְרָאת אֲסוֹתָא, שְׁנֵאֲמַר (מְשָׁלִי ג ח): "רְפָאוֹת תְּהִי לְשֶׁרְךָ" וְגו', (שֵׁם ד ט): "וּלְכָל בְּשָׂרוֹ מֵרְפָא". אַף אֲנִי שְׂתִיתִי מִהַתּוֹרָה יוֹמִין סְגִיָאִין כְּמֵאן דְּשְׂתִי מִילִין דְּאֲסוֹתָא, וְאִישֵׁר חִילִי. נְטִיל לְהוֹן וְאַעְבְּרִינוּן עַל כְּתַפּוּי, אֲמַר לִיה: סָבָא, סָבָא, חִילִי סְגִיָא בְּעֵלְמָא הַדִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי, וּבְגִין רַבֵּיא

(טו*) פְּרוּשׁ הַזֶּה ר בְּלִשׁוֹן-קִדְשׁ:

עָנָה לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: "סָבָא! אוּכַל לְשֵׂאת אוֹתְךָ נֶאֱתַת הַיָּלָד הַזֶּה בְּשִׁתֵּי יָדַי לְמַרְחָק שֶׁל חֶצִי מִיל אַחֲרֵי הַנְּהָר. וּמָה שְׂאֵמְרַתְּ, שְׁנֵדְאִי הַתּוֹרָה שְׁעַסְקַתִּי בָּהּ הַתִּישָׁה כְּחִי - אִין הַדְּבָר כּוֹ, הֵיּוֹת שְׂהַתּוֹרָה נִקְרָאת גַּם 'רְפּוּאָה', כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר: 'רְפָאוֹת תְּהִי לְשֶׁרְךָ וּלְכָל בְּשָׂרוֹ מֵרְפָא'. וּבְאַמַּת שְׂתִיתִי הַרְבֵּה מִמְּשָׁקָה רְפּוּאֵת הַתּוֹרָה וְהַתְחַזְקַתִּי". לְקַחֶם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר עַל כְּתַפּוּי וְהַעֲבִירֶם אֶת הַנְּהָר.

אֲמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: "גְּדוֹל כְּחִי בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וּבְזָכוֹת הַיָּלָד הַזֶּה לֹא אֶעְזֹב אוֹתְךָ וְלֹא אֶתְּנוּ רְשׁוֹת לְשֶׁר שֶׁל גִּיהֶנֶם לְגַעַת בְּדָךְ, וְאַכְנִיסְךָ לְעוֹלָם הַבָּא בְּכַחֵי שְׂיֵשׁ לִי שֵׁם".
אֲמַר לוֹ אֱלִיהוֹ הַנְּבִיא: "רַבִּי כְּתָךְ גְּדוֹל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וְדוּמָה אֶתָּה לְשִׁמְשׁ וְכוּי".

הדין לא אשבך לך ולא אתן רשות לשר של גיהנם לגע בך, ואנא עיל לך לעלמא דאתי בתקף חילי דאית לי תמן, אמר לי: רבי, רבי, חילך וסגיאה בעלמא הדין ובעלמא דאתי, ואת דמין פהאי שמשא" וכו'.

צריכין להתפלל על התינוקות של בית רבן

ו. ובהיות פי גדול שכר כח למוד התינוקות, והבל פיהם עושים הרבה פעלות טובות והצללות מגזרות רעות וקשות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בראשית רבה סה כ): (בראשית כו כב) - "הקול קול יעקב", בזמן שהקול של תינוקות מצפצפים בבתי מדרשות ובבתי פגסיות של יעקב - אין הידים ידי עשו לבוא עלינו, חס ושלום, בגזרות רעות ושמות. על כן צריכין אנו גם כן להתפלל על התינוקות של בית רבן ועל יונקי שדים, שהקדוש ברוך הוא יסוכם בצל כנפיו וישמרם מכל עינא בישא [פרוש: עין רעה] ומכל חלי ופגעים רעים, שינצלו מן אסכרה שבא אל התינוקות מחמת חסרון אור הלבנה, ולכן פתיב (בראשית א יד) "מארת" - חסר י"ו.

סדר היום כשמוליכים את התינוק לבית הספר - על ההורים לכסות את התינוק שלא יראה דברים טמאים.

ז. ובהגיע הזמן לתת התינוק לבית הספר ללמד אצל המלמד - ישפים האב בבקר ויקיץ את הילד ויוליכנו בעצמו

לְבֵיתוֹ שֶׁל רַבּוֹ, וְאִם הָאֵב הוּא זָקֵן וְגָדוֹל אוֹ פְּרָנָס וְרַב - לֹא יִהְיֶה לוֹ בּוֹשָׁה בְּזֶה שְׁמוּלֶיךָ אֶת בְּנוֹ פְּעַם רִאשׁוֹנָה לְבֵית רַבּוֹ שֶׁל תֵּינוּק. וַיִּתֵּן שְׂבַח וְהוֹדָיָה לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שִׁזְכָּה אוֹתוֹ לְזָכוֹת אֶת בְּנוֹ לְהַכְנִיסוֹ תַּחַת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה, וּמְחַיֵּב הָאֵב אוֹ הָאִם לְכַסּוֹת הַתֵּינוּק תַּחַת בְּגָדוֹ בְּהַלִּיכָתוֹ, שֶׁלֹּא יִסְתַּפֵּל הַתֵּינוּק בְּשׁוּם דְּבָר טָמֵא בְּעוֹלָם.

ח. וְאַחַר שֶׁמֵּבִיא הַתֵּינוּק לְבֵית הַמְּלַמֵּד, יִתֵּן הָאֵב הַתֵּינוּק לְתוֹךְ חִיקוֹ שֶׁל הַמְּלַמֵּד עַל שֵׁם הַפְּתוּב (בַּמְדָּבָר י"א יב):
 "בְּאֲשֶׁר יֵשֵׁא הָאוֹמֵן אֶת הַיּוֹנֵק", (הוֹשֵׁעַ י"א ג): "וְאָנֹכִי תִרְגַּלְתִּי לְאֶפְרַיִם קָחַם עַל זְרוּעוֹתָיו", וּמֵבִיאִין הַלּוּחַ שֶׁפְּתוּב עָלָיו הָאֶל"ף בִּי"ת, וַיִּקְרָא הַמְּלַמֵּד לְפָנָי הַתֵּינוּק א"ב ג"ד ה"ו וכו', וְאַחַר כֵּן: תִּשְׂר"ק צפּע"ם נמל"ך יטח"ז וּהַדְּגַב"א, וְאַחַר כֵּן יֹאמֵר הַתֵּינוּק כָּל אוֹת אוֹת אַחַר הַמְּלַמֵּד, וְאַחַר כֵּן יִקְרָא הַמְּלַמֵּד הַפְּסוּק (דְּבָרִים ל"ג ד): "תּוֹרָה צְוָה לָנוּ מִשָּׁה" וְגו', וְאַחַר כֵּן פְּסוּק רִאשׁוֹן שֶׁל וַיִּקְרָא, וְהַתֵּינוּק יַעֲנֶה אַחַר כָּל תְּבָה וְתְבָה.

נְכוּן לְהַתְעַנּוֹת בּוֹ בַּיּוֹם, וְאַחַר הַתְעַנּוּת יַעֲשֶׂה סְעוּדָה לְעַנְיִים וַיִּתֵּן צְדָקָה כְּפִי הַיִּכְלֵת.

ט. וְאַחַר כֵּן יִתֵּן מַעַט דְּבִשׁ עַל הַלּוּחַ, וַיִּלַּחֵךְ הַתֵּינוּק הַדְּבִשׁ שֶׁעַל גְּבֵי הָאוֹתוּיּוֹת, וְאַחַר כֵּן יִקַּח הָאֵב הַתֵּינוּק וַיִּשְׂכְּנוֹ לְבֵית בְּאֶפֶן שֶׁלֹּא יִרְאֶה הַתֵּינוּק שׁוּם דְּבָר טָמֵא, וְטוֹב שֶׁבְּאוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא תִּגַּע שׁוּם אִשָּׁה נְדָה בְּהַתֵּינוּק, וְלָכֵן

נכון הוא להתענות בו ביום אביו ואמו של התינוק, ויתפללו אל אלהים שבשמים שיהיה הולד מצלח בתורה וביראה ובמעשים טובים לאריכות ימים ושנים, ולעת ערב, אחר התענית, יעשה סעודה לעניים ויתן צדקה לפי מסת ידו, ואז בודאי יהיה לב האב בטוח, שיראת ה' יהיה על אותו התינוק, ודי באזהרה זו.

שְׂכַר הַמְגִדֵל יְתוֹם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ

י. ומה מאד גדול שכר של אותם האנשים אשר הם חשוכי בנים, לגדל יתומים בתוך ביתם, וישגיחו עליהם לנהגם בדרך ישרה כאלו ילדם, ואם יכלת בידו להושיב לומדי תורה בביתו ולפרנסם, שיהיה ביתו מלא תורה, פשיטא - אשרי לו ואשרי חלקו. וכן מצינו ברש"י ז"ל (שלשלת הספלה ערך רש"י דף מט), שבהיותו גולה מן גלות צרפת, היה מתאכסן בבית עשיר פרנס אחד, והיה העשיר הפרנס מפציר בו שיתעכב בביתו וילמד תורה, ולרב הפצרתו ובקשת העשיר, היה רש"י ז"ל מחבר ספר אחד, והיה נקרא הספר הנזכר לעיל על שם העשיר "הפרנס", וכונת רש"י ז"ל היה לגדל ולכבד את שאר בעלי גומלי חסדים.

יא. ואשרי האיש אשר בוחר ובורר מקום יפה ונאה בביתו כדי ללמד שם, פי הקדוש ברוך הוא מצוי בבית שלומדים בו תורה, וגדול יהיה כבוד בית זה לעתיד, בעת

שִׁיקְבְּצוּ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל, אֲזוּ יִקְבְּצוּ גַם כֵּן כָּל בְּתֵי מִדְרָשׁוֹת
וּבְתֵי כְנִסְיֹת לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, וַיְהִי לְצַבֵּי תַפְאֶרֶת, אָמֵן.

◆ שְׁלַח ◆

פְּרָק ע"ג

א. אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֹנָם לְבִרְכָה (עִירוּבִין סה עֲמוּד א): *טז
"לֹא אֵיבְרִי לִילָה אֶלָּא לְגִרְסָא". גְּדוּל כְּבוֹד הַבַּיִת אֲשֶׁר קוּל
תּוֹרָה נִשְׁמָע בּוֹ, כִּי הָעֲנִין הוּא כֵן, כְּשֶׁאָדָם יִשֵּׁן עַל מִטָּתוֹ, אֲזוּ
נִשְׁמָתוֹ נִפְקֶת מִגִּיהָ, וְאֲזִי הִיא אֲסֵהֲדִית בְּאָדָם כָּל מַה דְּעָבִיד
בְּהָהוּא יוֹמָא, וְדָנִין אֶת הַנִּשְׁמָה בֵּין טַב לְבִישׁ, כִּי בְּלִילָה בַּיִת
דִּין שֶׁל מַעְלָה יוֹשְׁבִים בְּדִין.

(טז*) פְּרוּשׁ בְּלִשׁוֹן-קִדְשׁ:

לֹא נִבְרָא הַלֵּילָה אֶלָּא לְלִמּוּד הַתּוֹרָה. גְּדוּל כְּבוֹד הַבַּיִת
אֲשֶׁר קוּל תּוֹרָה נִשְׁמָע בּוֹ, כִּי הָעֲנִין הוּא כֵן, כְּשֶׁאָדָם יִשֵּׁן עַל
מִטָּתוֹ, אֲזוּ נִשְׁמָתוֹ יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ, וְאֲזִי הִיא מְעִידָה בְּאָדָם כָּל מַה
שֶׁעָשָׂה בַּיּוֹם הַהוּא, וְדָנִים אֶת הַנִּשְׁמָה בֵּין טוֹב לְרָע, כִּי בְּלִילָה
בַּיִת דִּין שֶׁל מַעְלָה יוֹשְׁבִים בְּדִין.

הַנְּשֹׂמוֹת יוֹצְאוֹת וּמַעֲיָדוֹת עַל מַעֲשֵׂיהֶם שְׁעָשׂוּ בַיּוֹם

ב. *וּבְשַׁעָה רֵאשׁוּנָה, בֵּינוֹן שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ נִכְנָסָה לְמִקְוָמָה, אֲזַיִּשׁ מִמְּנָה מְכַרִּיז כְּרוֹזָא דְרַךְ י"ב שְׁעָרִים (וְהָר חֶלֶק א דף צב עמוד א), אֲשֶׁר הֵם נִפְתָּחִים כְּשֶׁהַחֲמָה יוֹצְאָת לְזֶרֶחַ, וְנִסְגָּרִים כְּשֶׁהַחֲמָה שׁוֹקֶעֶת כָּל הַלַּיְלָה, וְאֲזַיִּשׁ כָּל אַנּוֹן מִמְּנִים מְלֹאכִים דְּאֵנּוֹן מִמְּנִים עַל שְׁמִירַת הָעוֹלָם, כְּלָם מִתְּכַנְּשִׁין לְעֵלָא, וְהַשְּׁעָרֵי רַחֲמִים נִנְעָלִים, וְהַבְּתֵי דֵינִים מִתְּעוֹרְרִין, וְעוֹמְדִין מְלֹאכִים הַמְּמַנִּים עַל הַתְּקִיעוֹת וְתוֹקְעִין, וְזֶהוּ סִימָן, שְׁיַעֲמְדוּ מְלֹאכִים בְּחֻצֵי הַלַּיְלָה, הַמִּיַּחֲדִים לֹמֵר שִׁירָה, וְאֲזַיִּשׁ תְּכַף מִתְּעוֹרְרִים הַמְּלֹאכִים וְעוֹמְדִין בְּאִימָה וּבִירָאָה, בְּקִדְשָׁה וּבִטְהָרָה, וּמְשׁוֹרְרִים וּמְזַמְרִים קַמֵּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֲזַיִּשׁ

(ז*) פְּרוּשׁ הַזֶּה רַבְשׁוֹן-קִדְשׁ:

וּבְשַׁעָה רֵאשׁוּנָה, בֵּינוֹן שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ נִכְנָסָה לְמִקְוָמָה, אֲזַיִּשׁ מִמְּנָה מְכַרִּיז כְּרוֹזָא דְרַךְ י"ב שְׁעָרִים, אֲשֶׁר הֵם נִפְתָּחִים כְּשֶׁהַחֲמָה יוֹצְאָת לְזֶרֶחַ, וְנִסְגָּרִים כְּשֶׁהַחֲמָה שׁוֹקֶעֶת כָּל הַלַּיְלָה, וְאֲזַיִּשׁ כָּל אוֹתָם מִמְּנִים מְלֹאכִים שֶׁהֵם מִמְּנִים עַל שְׁמִירַת הָעוֹלָם, כְּלָם מִתְּאֻסְפִּים לְמַעַלָּה, וְהַשְּׁעָרֵי רַחֲמִים נִנְעָלִים, וְהַבְּתֵי דֵינִים מִתְּעוֹרְרִים, וְעוֹמְדִים מְלֹאכִים הַמְּמַנִּים עַל הַתְּקִיעוֹת וְתוֹקְעִים, וְזֶהוּ סִימָן, שְׁיַעֲמְדוּ מְלֹאכִים בְּחֻצֵי הַלַּיְלָה, הַמִּיַּחֲדִים לֹמֵר שִׁירָה, וְאֲזַיִּשׁ תְּכַף מִתְּעוֹרְרִים הַמְּלֹאכִים וְעוֹמְדִין בְּאִימָה וּבִירָאָה, בְּקִדְשָׁה וּבִטְהָרָה, וּמְשׁוֹרְרִים וּמְזַמְרִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֲזַיִּשׁ בְּתַחֲלַת הַלַּיְלָה, בְּנֵי אָדָם יִשְׁנִים עַל מְטוֹתֵיהֶם, וְנִשְׁמוֹתֵיהֶם יוֹצְאוֹת מִגּוּפָם וּמַעֲיָדִים עַל מַעֲשֵׂיהֶם שְׁעָשׂוּ בַיּוֹם וְעוֹמְדִים לְדִין.

בַּתְּחִלַּת הַלֵּילָה, בְּנֵי נֶשֶׁא נִימִין עַל עַרְסִיהוֹן, וְנִשְׁמוֹתֵיהֶן
נִפְקִין וּמַעֲדִין עַל עוֹבְדֵיהוֹן דֵּי בִימָמָא וְעוֹמְדִין בְּדִין.

**הַשְּׂכִינָה וְהַצְדִּיקִים בְּגוֹן עֵדוֹן שׁוֹמְעִים קוֹל הַתּוֹרָה
שְׁלוֹמֵד הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה – וּמִבְקָשִׁים מִמֶּנּוּ לְלַמֵּד
בְּקוֹל, כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמַע קוֹלוֹ בְּמְרוֹמִים.**

*יחובב חצות הלילה אתער רוח צפון, רוח חזק, וקם חד
ממנה ובטיש ביה בשרביטא, וחרוץ שכין, וכדין אתער
הקדוש ברוך הוא לאשתעשעא עם צדיקיא, הדא הוא
דכתיב (שיר השירים ח ג): "היושבת בגנים חברים מקשיבים
לקולך השמיעני" וגו'.

אֲשֵׁרִיהֶם וְאֲשֵׁרֵי חֶלְקֵם

ג. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹשֵׁךְ חוּט שֶׁל חֶסֶד עַל אוֹתָן
הַאֲנָשִׁים הָעוֹמְדִים בַּלַּיְלוֹת לְעַבֹדְתוֹ, וּמִשְׁמַר אוֹתָן מִכָּל
פְּצָעִים וּפְגָעִים רָעִים, וְעַלֵּיהֶם נֶאֱמַר (תהלים מב ט): "יִוָּמֵם
יְצוּהָ ה' חֶסֶדוֹ וּבִלְיָלָה שִׁירָה עַמִּי". וּבִבְדֵאֵי יִמְשֵׁךְ עָלָיו חוּט
שֶׁל חֶסֶד וְאוֹר גְּדוֹל מִנְטִיעוֹת שֶׁבָּגוּן עֵדוֹן מֵאוֹתוֹ הַמְּקוֹם

יח*) פרוש הזהר בלשון-קדש :

ובחצות הלילה מתעורר מצד צפון, רוח חזק, וקם ממנה
אחד ומפה בו בשרביטו, וחרוץ נשקטת, אז מתעורר הקדוש
ברוך הוא להשתעשע עם הצדיקים, זהו שכתוב: "היושבת
בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני" וגו'.

הַנִּקְרָא "נחל קדומים", וְחֵלְקוֹ מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְאַחַר מוֹתוֹ
בְּמָקוֹם מְנוּחָה וְשִׁמְחָה, אֲשֶׁר לֹא וְאֲשֶׁר חֵלְקוֹ.

אֵל יִקַּל בְּעֵינֶיךָ לְמוֹד הַתּוֹרָה בְּלִילָה

ד. עַל כֵּן אֵל יִהְיֶה קַל בְּעֵינֶיךָ לְמוֹד הַתּוֹרָה בְּלִילָה,
וְקַדְמוּנֵינוּ זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה, הָיוּ מִתְחַכְּמִים וְהָיוּ עוֹשִׂים
סִימָנִים לְכוּן חֲצוֹת הַלַּיְלָה לְקוֹם וּלְעֶסֶק בַּתּוֹרָה, כְּדֵי
לְהִתְחַבֵּר בַּחֲדָא [פְּרוּשׁ: פְּאָחַד] עִם צְדִיקִים שְׁבָגָן עֲדָן
הַשּׁוֹמְעִים תּוֹרָה מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּדִמְצִינוּ בַּזֶּהָר (שֵׁם)
דף צב עמוד ב - צו עמוד ב):

*יט רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יַעֲקֹב הָווּ אֲזֵלוּ מִטְּבֵרְיָה לְכַפֵּר טְרָשָׁא
וְנִתְאַכְסְנוּ אֲצֵל אֲשַׁפִּיזָא. כַּד בָּעוּ לְמִשְׁכַּב, אָמַר רַבִּי אַבָּא
לְמַרְיָה דְּבֵיתָא: אֵית הָכָא תְּרַנְגוּלָא? אָמַר לִיה הָאֲשַׁפִּיזָא:
אֲמַאי? אָמַר לִיה: אֲצַטְרִיכְנָא לְמִיקוּם בְּפִלְגוּת לִילְיָא.

ה. *כ אָמַר לִיה: לָא אֲצַטְרִיכְנָא, דְּהָא אֵית לִי סִימְנָא
אַחְרָא, דְּהָדִין טְקֵלָא דְקָמִי עַרְסִי מְלִינָא מְיָא, וְנָטִיף טִיף

(*יט) פְּרוּשׁ הַזֶּהָר בְּלִשׁוֹן-קִדְשׁ:

רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יַעֲקֹב הִלְכוּ מִטְּבֵרְיָה לְכַפֵּר טְרָשָׁא וְהִתְאַרְחוּ
בְּאַכְסְנֵיהּ אַחַת. כַּאֲשֶׁר רָצוּ לְשֹׁכֵב לִישׁוֹן, פָּנָה רַבִּי אַבָּא אֶל בַּעַל
הָאַכְסְנֵיהּ וּשְׁאַלוּ: "יֵשׁ לָכֶם כָּאן תְּרַנְגוּלִי?" שְׁאַלוּ בַּעַל
הָאַכְסְנֵיהּ: "לֵשֶׁם מַה לָּךְ תְּרַנְגוּלִי?" עָנָה לוֹ רַבִּי אַבָּא: "רוּצָה
אֲנִי לְקוֹם בְּחֲצוֹתֵי."

(*כ) פְּרוּשׁ הַזֶּהָר בְּלִשׁוֹן-קִדְשׁ:

טִיף, בַּפְּלָגוֹת לַיְלָה מִמָּשׁ אֶתְרוּקֵן כְּלָהוּ מִיָּא וְאֶתְגַּלְגַּל הָאִי קִטְפָא (דְּהִינּוּ טַקְלָא) וְאַשְׁתַּמַּע קָלָא בְּכָל בֵּיתָא, וְכַדִּין הוּא פְּלָגוֹת לַיְלִיא (פְּרוּשׁ: שְׁהִיָּה כְּלִי מִיַּם תְּלוּי לְפָנֵי מִטָּתוֹ, וְהוּי עֲשׂוּי כְּגַלְגַּל, וְכִלִּי זֶה הָיָה נוֹטֵף טִיף טִיף, וְכַדְרַךְ שְׁעוֹשִׁין בְּמִדְיָהּ זוֹ (הָאוּר וְעַרְג), עַד שְׁהוֹצִיא כָּל הַמַּיִם שְׁבַכְלֵי עַד חֲצוֹת. וְכָל זְמַן שְׁהִיּוּ מַיִם, אֶפְלוּ מְעַט מְזַעִיר, קָאִי אֶקְיַמְיָהּ, וְכַשְׁנִגְמְרוּ כָּל הַטְּפִין לְצִאתָא, אַזִּי נִתְהַפֵּךְ הַגַּלְגַּל וְנוֹפֵל לַמַּטָּה, וְנִתְהַפֵּךְ הַכְּלִי, וְהָיָה מַרְעִישׁ וְצוֹעֵק וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ, עַד שְׁהִקְיַצוּ אוֹתָן הָאֲנָשִׁים שְׁהִיּוּ בַחֲדָר הַהוּא), וְהָיָה שָׁם בְּאוֹתוֹ הַבַּיִת חֵד סָבָא דְהִנָּה קָם בְּכָל פְּלָגוֹת לַיְלָא וְאַשְׁתַּדַּל בְּאוֹרֵיתָא, וּבְגִין דָּא עֵבִיד הָאִי, אָמַר רַבִּי אַבָּא: בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דִּשְׁדַּרְנֵי הָכָא.

סוד "חצות לילה אקום להודות לך"

ו. *כא ובהגיע זמן חצי הלילה, קמו כלהו והוי עסקי באורייתא וכו'. אמר רבי אבא לתרין בְּנוֹהֵי, הָעֲנִין הַשְּׂכָר

אמר לו בעל הבית: "אין אני נזקק לתרגול כְּדִי לְהַתְּעוֹרֵר, שְׁכֹן יֵשׁ לִי כְּלִי מוֹרָה שְׁעוֹת לֵיד מִטָּתִי. כְּלִי זֶה הוּא גַלְגַּל מְלֵא מַיִם וְלוֹ חוֹר בְּתַחֲתִיתוֹ וְהַמַּיִם נוֹטְפִים מִתּוֹכוֹ מְעַט מְעַט. כַּאֲשֶׁר מִתְרוּקֵן הַכְּלִי לְגַמְרֵי, מִתְהַפֵּךְ הוּא, מִתְגַּלְגַּל וּמִשְׁמִיעַ קוֹל רַעֲשׁ גְּדוֹל, עַד שְׁמִתְעוֹרְרִים כָּל דְּרֵי הַבַּיִת. כְּלִי זֶה הִתְקַנְתִּי לְצַרְפוֹ שֶׁל זָקֵן אֶחָד, הַמִּתְעוֹרֵר מִדִּי לַיְלָה בְּחֲצוֹת כְּדִי לַעֲסֹק בְּתוֹרָה".

אמר רבי אבא: "בְּרוּךְ הוּא, שֶׁשְׁלַחְנִי לְאַכְסִינְיָה זִוּוּ!"

כא* פְּרוּשׁ הַזֶּה בְּלִשׁוֹן-קִדְשׁ:

בהגיע חצות הלילה קמה כל החבריא לעסק בתורה. הסביר רבי אבא לשני בניו את ענין חצות הלילה, בו נכנס

דֶּהֱקֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם צְדִיקִים וְעֵיל בְּפִלְגוֹת לֵילָה לְגַן עֵדֶן, וְלִכְּן אָמַר דָּוִד (תְּהִלִּים קִיט סב): "חֲצוֹת לַיְלָה אֶקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ", אָמַר רַבִּי אֲבָא: וְדַאי שְׁפִיר קָאִמְרַת, אֲבָל מָנָא לָךְ הָא? אָמַר לֵיה: כֶּךָ לְמַדְתִּי מִן סָבָא אַחְרָא.

ז. *כב ותו הנה אמר להו: בתחלת שעתא קמיתא דלילה, כל הדינים דלתתא מתערינן ואזלינן ושאינן בלילה, ובפלגות

הקדוש ברוך הוא לגן עדן ומשתעשע עם הצדיקים, לכן אמר דוד המלך: "חצות לילה אקום להודות לך". אמר רבי אבא: "נדאי יפה אתה אומר, אולם מנין לך זאת?" ענה אותו זקן: "כך למדתי מזקן אחר". כב*) פרוש הז'הר בלשון-קדש:

עוד אמר הזקן: "בתחלת הלילה מתעוררים הדינים ושטים בעולם, ובחצות לילה ממש מתעוררת השפעתו של הקדוש ברוך הוא בגן עדן והדינים מסתלקים מן העולם, וכך ההשפעות העליונות באות בחצי הלילה, כמו שכתוב: 'ויחלק עליהם לילה' וייהי בחצי הלילה".

ובכמה מקומות בתורה כמוז' ענין זה של 'חצות הלילה'. דוד המלך קרא להקדוש ברוך הוא בחצות הלילה, ליודעים סוד הכננה למקום שבו מתחילה קומת הנקבה מאחורי הזכר והוא מהחזה ולמטה, כלומר ממחצית גוף הזכר, לכן קרא דוד להקדוש ברוך הוא 'חצות לילה'. וזהו שדיק בזהר, שהוא חצות לילה ממש וזהו סוד גדול, שאין מגלים אותו אלא לצנועים וליודעי חיון, ומלכות בית דוד נקראת 'מדת לילה'. על כן קם דוד בחצות הלילה, כמו שכתוב: 'חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך'. וסוד 'משפט וצדקה' גם כן ידוע למבין, ש'מדינים אלו' 'משפט וצדקה' מקור הענין 'דינא

לִילָה מִמָּשׁ, אֶתְעַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגַן עֵדֶן, וְדִינֵיךְ דִּלְתַתָּא
 לָא מִשְׁתַּכַּחֲתִין, וְכָל נְמוּסֵין דִּלְעֵלָא לָא אֲשַׁתְּכַחוּ אֱלָא
 בְּפִלְגוּת לִילָא, דְכְּתִיב (בְּרֵאשִׁית יד טו): "וַיִּחַלֵּק עֲלֵיהֶם
 לִילָה", (שְׁמוֹת יב כט): "וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה". וְכַמָּה מְקוֹמוֹת
 בַּתּוֹרָה מְצִינּוּ הַכִּי, דְּדוּר הַפְּלִיךְ קָרְיָה לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 חֲצוֹת לִילָה מִמָּשׁ (רוּצָה לוֹמֵר: הַיּוֹדְעִים סוּד שֶׁהַנוֹקְבָא הַנִּקְרָאת מִדַּת
 לִילָה, יוֹצֵאת מֵאַחוֹרֵי חֲדוּהִי, דְּהֵינּוּ מִמַּחֲצִיתוֹ, וְעַל כֵּן דְּדוּר הַנִּי קָרִי לְהַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא "חֲצוֹת לִילָה", וְזֶהוּ שְׂדֵיךְ בְּזֵהר, דְּאִיהוּ חֲצוֹת לִילָה מִמָּשׁ. וְזֶה סוּד
 גְּדוּל, וְאֵין מְגִלִין אוֹתוֹ אֱלָא לְצַנוּעֵין וְלַיּוֹדְעֵי ח"ו), וּמְלָכוֹת בֵּית דְּדוּר
 נִקְרָאת מִדַּת לִילָה, וְעַל כֵּן קָם דְּדוּר בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, כְּדְכְּתִיב:
 "חֲצוֹת לִילָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לְךָ עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךְ", וְסוּד
 מִשְׁפָּט וְצְדָקָה גַם כֵּן יְדוּעַ לְמַבִּין מִדַּעְתּוֹ אוֹ לְמִי שֵׁישׁ קִבְּלָה
 בְּיָדוֹ דְּמַהְנֵי דִינֵין נִפְקִין, דִּינָא דְּמְלָכוּתָא דִּינָא. אֲתוּ רַבִּי אַבָּא
 וְרַבִּי יַעֲקֹב וְנִשְׁקוּהוּ וְכוּ'.

*כג אַדְהֵכִי אֲתִי הָאִי יְנוּקָא וְשָׂאִיל: אַמַּאי כְּתִיב "חֲצוֹת
 לִילָה"? (רוּצָה לוֹמֵר: מֵאַחַר דְּקָאִי אַנוּקְבָא דְּנִקְרָאת חֲצוֹת

דְּמְלָכוּתָא - דִּינָא'. בָּאוּ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יַעֲקֹב וְנִשְׁקוּ לְזֶקֶן עַל
 דְּבָרֵיו הַנִּפְלְאִים.

(כג*) פְּרוּשׁ הַזֶּהר בְּלִשׁוֹן-קִדְשׁ:

וְהִנֵּה קָם יָלֵד וְשָׂאֵל: "מִדְּוַע כְּתוּב 'חֲצוֹת לִילָה'?" וְהַתְּפִי
 בְּשָׂאֵלְתּוֹ, שְׁחַרֵי הַזֶּקֶן הַסְּבִיר שְׁחֲצוֹת מְרִמּוֹ לְנִקְבָּה, הַיּוֹצֵאת
 מֵאַחוֹרֵי חֲזָה הַזֶּכֶר, וְהַנִּקְבָּה הִיא מִדַּת לִילָה מִמָּשׁ וְלֹא חֲצוֹת
 לִילָה.

לִילָה, וּמִדַּת חֲצוֹת אֵינוֹ מִשְׁמַע שֶׁהוּא מִדַּת לִילָה לְגַמְרֵי, אֲלֵא כִּי אִם מִחֲצִית שְׁבַמִּדַּת לִילָה). אָמַר: הֵא אֶתְמַר, בְּפִלְגוֹת לִילָה מַלְכוּת דְּשִׁמְיָא אֶתְעַר (פְּרוּשׁ: וְאִם כֵּן כָּבֵר מְבֹאֵר, דְּמִשּׁוּם הָכִי צְרִיךְ שִׁיְהִי נִקְרָאת "חֲצוֹת לִילָה", דְּאִיהוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַנּוֹכַח לְהִרְאוֹת דְּאִזּוּ מִתְגַּלָּה מַלְכוּתָא דְּשִׁמְיָא הַנִּקְרָא "זְעִיר" וְהַבֵּן). אָמַר הַאי יְנוּקָא: אֲנָא שְׁמַעְנָא מְלָה, פִּתְחַ הַאי יְנוּקָא וְאָמַר: מֵאַחַר דְּבַחֲצוֹת מִתְגַּלִּין הַחֲסָדִים, וְעַל כֵּן בְּאוֹתוֹ הָעַת יֵשׁ דִּין וְרַחֲמִים, וְעַל כֵּן נִקְרָא אִזּוּ חֲצוֹת לִילָה, פְּלָגוֹת דִּינָא הִיא, דְּנִהִירָא אֲנַפְהָא בְּסִטְרָא דְּחֲסָד. קָם רַבִּי אַבָּא וְשׁוּי יָדָיו עַל רִישָׁא דְּהַאי יְנוּקָא וּבְרַכִּיהָ.

הַחֲיוֹב לְהַכִּין כֶּסֶף לְאֵלֵיהּ הַנְּבִיא קְדָם בְּרִית מִילָה

ח. *כד פִּתְחַ רַבִּי אַבָּא וְדָרַשׁ סוּדוֹת נְפִלְאוֹת בְּעֵנִינִי דְּמִילָה וְאָמַר, דְּבִשְׁעָה שְׁמַכְנִיס הָאֵב אֶת בְּנוֹ לְמוּל עַרְלָתוֹ,

עָנָה לוֹ הַזְּקֵן: "הָכִי אֲמַרְנוּ, שְׁבַחֲצוֹת הַלִּילָה מִתְעוֹרְרַת מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם, הַמְרַמְזֵת לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַנִּקְרָא 'זְעִיר'.
אָמַר הַיָּלָד: "וְאֲנִי כֵּן שְׁמַעְתִּי: הֵיוֹת שְׁבַחֲצוֹת לִילָה מִתְגַּלִּים הַחֲסָדִים וּבְאוֹתוֹ הַרְגַע מִשְׁמָשִׁים בְּיַחַד דִּין וְרַחֲמִים, לְכוּ נִקְרָא אוֹתוֹ רְגַע 'חֲצוֹת לִילָה', שֶׁהוּא כַּק חֲצִי דִין, שְׁהָכִי הַפְּנִים כָּבֵר מוּאָרִים בְּאוֹר הַחֲסָד".

קָם רַבִּי אַבָּא הַנִּיחַ רְאוּשׁוֹ עַל רִאשׁ הַיָּלָד וּבְרַכּוּ.

כד*) פְּרוּשׁ הַזֶּה רַבְלִישׁוֹן-קְדָשׁ:

פִּתְחַ רַבִּי אַבָּא וְדָרַשׁ סוּדוֹת נְפִלְאִים בְּקִשְׁר לְבָרִית מִילָה וְאָמַר: "בִּשְׁעָה שְׁמַכְנִיס הָאֵב אֶת בְּנוֹ לְמוּל עַרְלָתוֹ - בְּאוֹתָהּ

בְּהֵימָּא שְׁעָתָא קָרִי קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא לְפַמְלִיא דִּילִיָּה וְאָמַר:
 חָמוּ פְּמַלְיָא דִּילִי, מַה בְּנֵי חֲבִיבִין עֲבַדִּין בְּעֵלְמָא, בְּהֵימָּא
 רְגַעַא מְזַדְּמָן אֱלִיָּהוּ הִנְבִּיא וְטָאס עֵלְמָא בְּד' טָאסִין וְאִזְדְּמָן
 תַּמָּן. וְעַל דָּא תְּנִינָן, דְּבַעֵי בַר נָשׁ לְתַקְנָא פְּרִסְיָא לְאֱלִיָּהוּ,
 וְהוּא סְלִיק וְאִסְהִיד קָמִי קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא דִּישְׂרָאֵל הֵן
 מְקִימִין בְּרִיתוֹ שֶׁל אֲבֻרָהֶם אֲבִינוּ וְכוּ'.

ט. * כה אֲדֵהֲכִי הוּי נְהוֹרָא. קָמוּ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יַעֲקֹב וּבָעוּ
 לְמִיזֵל, אָמַר לְהוּ הַאי גַבְרָא: בְּמַאי דְּעִסְקִיתוּ בְּחֻצוֹת לִילָה

שְׁעָה קוֹרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְפַמְלִיא שְׁלוֹ וְאָמַר: "רְאוּ מַה
 עוֹשִׂים בְּנֵי הַחֲבִיבִים בְּעוֹלָם הַזֶּה!", בְּאוֹתוֹ רְגַע מְזַדְּמָן אֱלִיָּהוּ
 הִנְבִּיא לְמָקוֹם הַבְּרִית. בְּמַהִירוֹת מְגִיעַ הוּא לְשָׁם, שְׁהָרִי בְּאַרְבַּע
 טִיסוֹת עוֹבֵר הוּא אֶת כָּל הָעוֹלָם, לְכוּן לְמַדְנוּ שְׁבַעַת עֲרִיכַת
 הַבְּרִית צְרִיךְ הָאָדָם לְהַכִּין כְּסָא לְאֱלִיָּהוּ הִנְבִּיא. לְאַחַר הַבְּרִית
 מְתַצֵּב אֱלִיָּהוּ הִנְבִּיא לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמַעֲיד, שְׂיִשְׂרָאֵל
 שׁוֹמְרִים אֶת בְּרִיתוֹ שֶׁל אֲבֻרָהֶם אֲבִינוּ."

(כה*) פְּרוּשׁ הַזֶּה רַבְשׁוֹן-קִדְשׁ:

בִּינְתַיִם עָלָה הַשַּׁחַר וְרַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יַעֲקֹב רָצוּ לְהַמְשִׁיךְ
 בְּדַרְכָּם. פָּנָה אֲלֵיהֶם בְּעַל הַבְּרִית וְאָמַר: "אֶת הַתּוֹרָה בְּהַ
 עִסְקַתְּם בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה יֵשׁ לָכֶם הַזְּדַמְנוֹת לְקַיִם!" שְׂאֵלוֹהוּ:
 "לְמַה תִּרְמְזֵנָּה מְלוֹתֶיךָ?"

עָנָה לָהֶם: "מִחַר תּוּכְלוּ לְזַכּוֹת לְרְאוֹת אֶת מְלֶאךְ הַבְּרִית -
 אֶת אֱלִיָּהוּ הִנְבִּיא, וְאִשְׁתִּי מִבְּקֶשֶׁת מִכֶּם לְהַשְׁאֵר אֶתְנוּ לְבְרִית
 הַמִּילָה שְׁתַּעֲרֹךְ מִחַר". אָמַר רַבִּי אַבָּא: "לְבַקֶּשֶׁתְכֶם זֹו, שֶׁהִיא
 בְּקֶשֶׁת מְצוּהָ וְרְאוּתָּה פְּנֵי הַשְּׂכִינָה לֹא נוֹכַל לְסַרְבֵּי". הַמְתִּינּוּ

אֲשַׁתְּלִימוּ. אָמַר: מַאי הוּא? אָמַר לְהוּ: דְּתַחֲמוּן לְמַחַר אֲנָפוּי
 דְּמֵאֲרִיָּה קִימָא (בְּעַל בְּרִית, שְׁהוּא אֱלִיהוּ הַנְּבִיא), דְּהָא דְּבִיתָאִי
 בְּעֵאת בְּעוֹתָא דָּא מְנִיכוּ (עַל הַבְּרִית מִלְּהָ), וּגְזַר קִימָא דְּבִרָא
 דְּאֲתִילְדַת לִי, יְהִיָּה לְמַחַר הַלּוּלָא דִּילִיָּה, אָמַר רַבִּי אֲבָא:
 בְּעוֹתָא דְּמִצְוָה אִיהוּ, וּלְמַחְמֵי אֲנָפוּי דְּשְׂכִינָה. אוֹרִיכוּ (פְּרוּשׁ:
 הַמְתִּינוּ) כֹּל הַהוּא יוֹמָא. בְּהֵאֵי לִילָה כְּנֵשׁ הָאֵי גְבִרָא כֹּל אֲנוּן
 רַחֲמִינֵן, וְאַחַר הַסְּעוּדָה הַשְּׁתַּדְּלוּ בְּאוֹרִיתָא, וְלֹא הָוֵי מֵאֵן
 דְּנָאִים.

בְּלִילָה שְׁלַפְנֵי הַבְּרִית מִלְּהָ צְרִיךְ הַיֵּלֶד שְׁמִירָה מִן הַמַּחְבְּלִים

י. *כו וְהוּבָא שֵׁם בְּזַהַר דְּהַעֲנִינֵן, כִּי בְּאוֹתוֹ הַלִּילָה שְׁלַפְנֵי
 הַמִּילָה צְרִיךְ הַיֵּלֶד שְׁמִירָה מְעַלָּה מִן אוֹתָן הַמַּחְבְּלִין, שְׁלֹא
 יִזְיָקוּ לְהַיּוֹלְדַת וְלַהַנּוֹלֵד, וְעַל כֵּן הַמְּנַהֵג שְׁקוֹרֵינֵן (בְּלִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֵנוּ
 "נִין נֹאכְט" וּבְלִשׁוֹן פּוֹלִין "נֹאכְט נֹאכְט") וְלוֹמְדִין כֹּל הַלִּילָה, אָז

הַצְּדִיקִים כֹּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. בְּלִילָה הַזְּמִין בְּעַל הַבֵּית אֶת אוֹהְבֵיו
 וְכֹל הַחֲבוּרָה עֲסָקָה בְּתוֹכָהּ כֹּל הַלִּילָה.
 כו* פְּרוּשׁ הַזֶּהר בְּלִשׁוֹן-קִדְשׁ:

טעם עֲנִין זֶה לַהֲיוֹת נְעוּר בְּלִילָה שְׁלַפְנֵי הַבְּרִית וְלַעֲסֵק
 בְּתוֹכָהּ - מִבְּאָר שֵׁם בְּזַהַר, שְׁהוּא מְשׁוּם שְׁהַתִּינוּק צְרִיךְ בְּלִילָה
 זֶה שְׁמִירָה יְתִיבָה מִן הַמְּזִיקִים, לְכֹן הַמְּנַהֵג, שְׁלוּמֵדִים כֹּל
 הַלִּילָה וּמְקִימִים בְּזֶה אֶת הַפְּסוּק: "לִיְהוּדִים הִיָּתָה אוֹרָה" - זוּ
 תוֹרָה, "וְשִׁשׁוֹן" - זוּ מִילָה, "וַיִּקְרָ" - זֶה תְּפִלִּין. וְהַזֶּהר הַבֵּיא
 בְּאֲרִיכוֹת, שְׁאוֹתוֹ זָקֵן קְדוּשׁ כְּנֵס אֶת כֹּל אוֹהְבֵיו וְהֵם לְמַדּוּ כֹל
 הַלִּילָה.

מְקִיָּם הַכְּתוּב (אֶסְתֵּר ח טז): "לִיְהוּדִים הִיְתָה אוֹרְהָ" - זוֹ תוֹרָה (מְגִילָה טז עמוד ב), "וְשִׁשּׁוּן" - זוֹ מִילָה, "וַיִּקָּר" - זוֹ תַּפְּלִין. וְהַזֶּהר הִבִּיא בְּאַרְיִכוֹת, שֶׁהָאִישׁ הַקְּדוֹשׁ הַנּוֹזֵר לְעֵיל, כְּנִס כָּל אוֹהֲבָיו לִוְמַדֵּי תוֹרָה, שֶׁהֵיוּ גוֹרְסִין כָּל הַלִּילָה.

הַתּוֹרָה מְגַנֶּת וּמַצְלֶת מִכָּל נֶזֶק שֶׁבְּעוֹלָם

יא. *כִּי וְכֵן הוּא רְאוּי לְעִשׂוֹת לָנוּ גַם כֵּן בְּאוֹתוֹ הַלִּילָה, כִּי הַתּוֹרָה הִיא מְגַנֶּת וּמַצְלֶת מִכָּל חֲבוּל וּמִכָּל נֶזֶק בְּעוֹלָם, וְאַחַר כֵּן אָמַר בְּעַל הַבְּרִית: בְּמָטוֹ מִנִּיכּוֹ, לִימָא מְלֵא חֲדָתָא כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְהֵיוּ מְחַדְּשִׁין דְּבַרֵּי תוֹרָה בְּעַנְיַי דְּמִילָה, וְכוֹנְנָתוֹ הָיָה, שֶׁדְּבַרֵּי תוֹרָה הוּא תוֹעֵלֶת גְּדוּל לְשִׁמְיַרְתַּ הַנּוֹלָד וְלְשִׁמְיַרְתַּ הַיּוֹלָדָת.

**עַל יְדֵי הַתּוֹרָה שְׁלוֹמֵי־יָדַי בְּלִילָה קִדְּם הַבְּרִית -
מִתְגַּלֶּה אֵלֵיהֶם הַנְּבִיא וְזֶה גוֹרֵם טוֹבוֹת וַיְשׁוּעוֹת
לְיִשְׂרָאֵל**

יב. *כִּי וְעוֹד הִבִּיא הַזֶּהר, שֶׁעַל יְדֵי הַתּוֹרָה שְׁעוֹסְקִין בְּלִילָה שֶׁל (וַיִּן נֶאֱכַט), אֵלֵיהֶם מִתְגַּלֶּה בְּהָאֲרוֹת גְּדוּלוֹת שֶׁל

(כז*) פְּרוּשׁ הַזֶּהר בְּלִשׁוֹן-קִדְּשׁ:

וְכֵן רְאוּי לָנוּ לְנַהֵג, כִּי הַתּוֹרָה מַצְלֶת מִכָּל נֶזֶק שֶׁבְּעוֹלָם. בְּעַל הַבִּית בְּקֶשׁ מִכָּל אֶחָד מִן הָאוֹרְחִים לִוְמַר דְּבַר חֲדוּשׁ בְּתוֹרָה, וְחֲדָשׁוֹ דְּבַרֵּי תוֹרָה בְּעַנְיַי מִילָה. וְכוֹנְנָתוֹ הִיְתָה, שֶׁדְּבַרֵּי תוֹרָה הוּא תוֹעֵלֶת גְּדוּלָה לְשִׁמְיַרְתַּ הַנּוֹלָד וְלְשִׁמְיַרְתַּ הַיּוֹלָדָת.

(כח*) פְּרוּשׁ הַזֶּהר בְּלִשׁוֹן-קִדְּשׁ:

רְצוֹן הָעֲלִיזוֹן, וְעַל יְדֵי זֶה גֹרַם הַרְבֵּה טוֹבוֹת וַיִּשְׁוּעוֹת לְיִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כֵּן אָמַר רַבִּי אֲבָא לְהַבְעֵל הַבַּיִת וְלֵהֲאִי סָבָא מֵאַחַר דְּאַתּוֹן חֲפִימִין טוֹבָא, מִפְּנֵי מָה אַתֶּם יִתְבִּין הֲכָא? אָמַר הַבְעֵל הַבַּיִת: אִי צְפִרִין יִתְעַקְרוּ מֵאַתְרֵיהּ, לָא יִדְעִין לָאן טְאֵסִין, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מִשְׁלֵי כו ח): "כְּצִפּוֹר נוֹדְדַת מִן קִנְיָה בֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ", וְכֵן אִם אָנוּ עוֹקְרִין דִּירְתָנוּ מִכְּפֹאֵן שֶׁהוּא מְקוֹם מוֹכֵן אֲצִלְנוּ לְלַמֵּד תּוֹרָה, לֹא נִדְעָ לְאִיזָה מְקוֹם יִהְיֶה הַיִּשׁוּב שְׁלָנוּ לְלַמֵּד תּוֹרָה, כִּי מְקוֹם זֶה הוּא מוֹכֵן וּמְסַגֵּל אֲלֵינוּ לְלַמֵּד תּוֹרָה, וְאַתְרָא דָּא זְכִי לָן בְּאוֹרֵיתָא, וְהֲכִי אַנְן נוֹהֲגִין: בְּכָל פְּלָגוֹת לִילָה עֲסָקִינָן בְּאוֹרֵיתָא עַד צְפִרָא,

עוֹד מוֹבָא שֵׁם בְּזֵהָר, שְׁעַל יְדֵי הַתּוֹרָה שְׁלוֹמֵדִים בְּלִילָה שְׁלִפְנֵי הַמִּילָה, מֵתְנַגֵּלָה אֲלֵיהּוּ הַנְּבִיא בְּהָאֲרוֹת גְּדוּלוֹת וְגוֹרַם הַרְבֵּה טוֹבוֹת וַיִּשְׁוּעוֹת לְיִשְׂרָאֵל. אַחַר כֵּן שָׁאַל רַבִּי אֲבָא אֶת בַּעַל הַבַּיִת וְאֶת הַזָּקֵן שְׁעָמוּ: "מֵאַחַר שֶׁהִנְכֶם כֹּה חֲכָמִים, מִדּוּעַ יוֹשְׁבִים אַתֶּם בְּמְקוֹם בּוֹדֵד זֶה?" הִשִּׁיב לוֹ בַּעַל הַבַּיִת: "כְּצִפּוֹר נוֹדְדַת מִן קִנְיָה, כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ". בְּמְקוֹם זֶה זְכִינוּ לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּשִׁלְנָה, וְאִין אָנוּ יוֹדְעִים אִם בְּמְקוֹם אַחַר נִזְכָּה לְכַד, וּבִפְרִט שְׁמִקּוֹם זֶה מְסַגֵּל לְלַמּוֹד תּוֹרָה. בְּכָל חֲצוֹת לִילָה קָמִים אָנוּ וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה עַד הַבֶּקֶר, וְכִשְׁמֵאִיר הַבֶּקֶר, מֵתְבַשְׂמִים אָנוּ מִרִיחוֹת הַשְּׂדוֹת וְנִהְרֹת הַמַּיִם שְׁבִסְבִּיבָה, וּמֵתְרַחֶבֶת דַּעֲתָנוּ לְהַבְנֵת הַתּוֹרָה, וְזוֹ מֵתְבַהֶרֶת וַיִּוְשְׁבֵת בְּלִבְנוּ. גְּזָרָה מִן הַשָּׁמַיִם הִיא לָנוּ שֶׁנִּגְוֵר דְּנוֹקָא בְּמְקוֹם זֶה, וְכִמָּה חֲשׁוּבִים וְגְדוּלִים נִפְטְרוּ בְּזַמַּן הָאֲחֵרוֹן עַל שֶׁלֹּא עָסְקוּ בַּתּוֹרָה כְּרְאוּי, לְכֵן עוֹסְקִים אָנוּ יוֹמָם וְלַיְלָה בַּתּוֹרָה, וְזָכוּת הַמְּקוֹם מְסִיעֵת לָנוּ בְּזֵה. וַיִּשְׁבוּ הַחֲכָמִים עַד שֶׁהֲאִיר הַיּוֹם.

וְכַד צִפְרָא אָתִי, רִיחֵי חֻקְלָא וְנִהְרֵי מֵיָא נִהְרֵי לָן אֹרְיָתָא
 וְאִתִּישְׁבַת בְּלַבְנָא, וְגִזֹר דִּין הוּא מְשָׁמִים, דְּמִכְרָחִים אָנוּ לְדוֹר
 בְּהָאֵי אַתְר, וְכַמָּה סְרָכִין בְּעַלֵי תְרִיסִין אִסְתְּלִקוּ הָכָא, (פְּרוּשׁ:
 דִּהְיוּ מִתִּין בְּאוֹתָן הַיָּמִים) עַל דְּלָא עֲסָקוּ בְּאֹרְיָתָא, וְכַדִּין
 אֲשֶׁתְּדִלוּתָא דִּילָן יוֹמָא וְלִילֵיָא בְּתוֹרָה, וְאִתְרָא דָּא קָא מְסִיעַ
 לָן, וְהוּוּ יִתְבִּין עַד דְּנִהִיר יִמְמָא.

פְּנֵי רַבִּי אַבָּא הֵיוּ כְּפֶאֶשׁ לְהָבָה מֵרַב חֲדוּת הַתּוֹרָה

יג. * כט כִּינּוּן דִּהְיוּ הַתְּחִיל לְנַהֵר יִמְמָא, אָמְרוּ לְאַנּוּן
 דְּרַדְקֵי, דִּיפְקוּן וְיִחְמֵי אֵי נִהִיר יִמְמָא, וְאַחַר כֵּן כָּל חַד לֵימָא
 מְלָא חֲדַתָּא. נִפְקוּ וְחִמּוּ דִּהְיוּ נִהִיר יִמְמָא, אָמַר חַד יִנּוּקָא:
 זְמִין הָאֵי יוֹמָא אֲשָׁא מְלַמְעֵלָה, אָמַר יִנּוּקָא אַחְרָא: וּבְהַךְ
 בֵּיתָא, אָמַר יִנּוּקָא תְּלִיתָאֵי: סָבָא חַד הָכָא, הוּא מְזַמֵּן
 לְאַתּוּקְדָא בְּנוּרָא, אָמַר רַבִּי אַבָּא: רַחֲמֵנָא לְשׂוּזְבוֹן, תּוּהָא, וְלָא

(כט*) פְּרוּשׁ הַזֶּה בְּלִשׁוֹן-קִדְשׁ:

מִשְׁהָאִיר הַיּוֹם, פָּנוּ לְכַמָּה יְלָדִים, שְׂיָצְאוּ לְרֵאוֹת, אִם אָכּוּ
 כְּבָר הָאִיר הַיּוֹם, וּבִקְשׁוּ מֵהֶם לֹמַר דְּבָרֵי חֲדוּשׁ לְכַשְׂיַחְזְרוּ
 מִשְׁלִיחוֹתֵם. רָאוּ הַיְלָדִים שְׁהָאִיר הַיּוֹם, וּבָא הֵרָאוּשׁוֹן וְאָמַר:
 "הַיּוֹם עֲתִידָה לְרַדֵּת אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם!" בָּא הַשָּׁנִי וְאָמַר: "וּבְבֵית
 זֶה!" הוֹסִיף הַשְּׁלִישִׁי: "זָקוּן אֶחָד עֲתִיד לְהַשְׁרֵף בָּאֵשׁ זֶה!" אָמַר
 רַבִּי אַבָּא: "הֲרַחֲמֵנוּ יִצְיִלְנוּ!" נִדְּהֶם רַבִּי אַבָּא, וְלֹא יָכוּל לְדַבֵּר.
 אָמַר: "נִרְאָה, שֶׁהַגִּזְרָה כְּבָר נִרְשְׁמָה בְּאֶרֶץ, שְׂאֲמֵנִם כֵּן יִהְיֶה,
 שֶׁתִּרְדֵּ אֵשׁ לְבֵית". וְאָכּוּ כֵּן הָיָה: עֲסָקוּ הַחֲבָרִים בְּתוֹרָה וְזָכוּ
 לְרֵאוֹת אֶת פְּנֵי הַשָּׁכִינָה, שְׁשׁוּבָבָה אוֹתָם בָּאֵשׁ, וּפְנִיּוֹ שֶׁל רַבִּי
 אַבָּא נִתְלַהֲטוּ מֵאוֹתָהּ אֵשׁ מִחֲמַת שְׂמַחַת הַתּוֹרָה.

יָכִיל לְמַלְלָא, אָמַר: קוֹטְרָא דְהוֹרְמָנָא בְּאַרְעָא אַתְּפִס (פְּרוּשׁ: קָשָׁר וְתַקָּף הַרְשׁוּת מְלַמְעֵלָה נִתְפֵּס בְּאַרְזָן. רוּצָה לוֹמַר, שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים שֶׁיִּרְדּוּ אִשׁ מֵהַשָּׁמַיִם בְּבֵית הַהוּא), וְכֵן הָיָה, דְּבַהֲהוּא יוֹמָא חָמוּ חֲבָרְיָא אֲפִי דְשְׁכִינְתָא וְאַסְתַּחֲרוּ בְּאַשָּׂא (פְּרוּשׁ: הָאִשׁ מֵהַשְּׁכִינָה הִיטָה מְסַבֶּכֶת אוֹתָם), וְרַבֵּי אַבָּא אֲתַלְהֵט פְּנָיו בְּנוֹרָא מְחַדְוֹתָא דְאוּרִיתָא.

אֵלֵיהוּ הִנְבִיֵא אָמַר הַפְּסוּק: "אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב

יִשְׁכֹּן חֲצַרֶיךָ" וְגו'

יד. *ל תָּאנָא: כָּל הַהוּא יוֹמָא לָא נִפְקוּ בְּלֵהוּ מִבֵּיתָא וְאַתְקַטְר בְּקִטְרָא, וְהָיָה חֲדָאִין בְּמַלְיָן חֲדָתִין, כְּאֵלוּ קִבְלוּ הַהוּא יוֹמָא אוּרִיתָא מִטּוֹרָא דְסִינֵי, וְהָיוּ שׁוֹמְעִין קוֹל בְּשַׁעֲהָ שֶׁהָיוּ מְבִיאִין הַתֵּינוֹק לְבֵית הַכְּנֶסֶת, שֶׁהָיָה אֵלֵיהוּ הִנְבִיֵא אוֹמֵר פְּסוּק (תְּהִלִּים סח, ה): "אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֹּן חֲצַרֶיךָ נִשְׁבַּע"ה בְּטוֹב בֵּיתֶךָ קְדוֹשׁ הֵיכָלֶךָ", וְהוּא סוֹד

ל) פְּרוּשׁ הַזֶּה בְּלִשׁוֹן-קַדְשׁ:

וְלִמְדָנוּ: כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא יִצָּאָה אוֹתָהּ חֲבוּרָה קְדוּשָׁה מִן הַבַּיִת. הֵם עָסְקוּ בַּתּוֹרָה וְשָׁמְחוּ בְּחִדּוּשֶׁיהָ כְּאֵלוּ קִבְלוּהָ עִתָּה מִסִּינֵי. בְּשַׁעֲהָ שֶׁהִבִּיאוּ אֶת הַתֵּינוֹק לְבֵית הַכְּנֶסֶת, שָׁמְעוּ אֶת קוֹלוֹ שֶׁל אֵלֵיהוּ הִנְבִיֵא, שֶׁהִכְרִיז וְאָמַר: "אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֹּן חֲצַרֶיךָ נִשְׁבַּע"ה בְּטוֹב בֵּיתֶךָ קְדוֹשׁ הֵיכָלֶךָ". בְּפִסּוּק זֶה כְּמוֹז סוֹד גְּדוֹל, שֶׁיֵּשׁ בוֹ, בְּפִסּוּק זֶה אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיוֹת כְּנֶגֶד שֵׁם שֶׁל מ"ב, וְסוֹדוֹ אֵין מְגַלִּים אֶלָּא לְצַנוּעִים. יֵשׁ בוֹ בְּפִסּוּק זֶה, עֶשֶׂר תִּבּוֹת כְּנֶגֶד עֶשֶׂר חֲפוֹת, הַמְעַטְרוֹת אֶת הַתֵּינוֹק הַנְּמוּל לְעוֹלָם הַבָּא.

גָּדוֹל, שֵׁשׁ בַּפְּסוּק זֶה מ"ב אוֹתִיּוֹת, דִּהֵן סוּד שֵׁם שֶׁל מ"ב, וְסוּדוֹ אֵין מְגִלִין אוֹתוֹ אֶלָּא לְצַנוּעִין, וַיֵּשׁ בַּפְּסוּק זֶה עֲשָׂרָה תַבּוֹת, כְּנֶגֶד זֶה כָּתַב הַזֹּהֵר: בְּאִמֵּרֶת פְּסוּק זֶה בְּשַׁעַת הַמִּילָה, מְעַטְרִים עֶשֶׂר חֲפוֹת לְהַתִּינוּק הַנְּמוּל לְעוֹלָם הַבָּא.

אֲשָׁרֵי לְאָדָם שָׁמַל בְּנוֹ בְּשִׁמְחָה

טו. *לא וְאַחַר כֵּן פָּתַח חַד יַנּוּקָא וְאָמַר: תָּאנָא - כָּל מֵאן דְּקָרִיב בְּרִיָּה לְקָרְבָּנָא - כְּאֵלוֹ קָרִיב כָּל קָרְבָּנִין דְּעֵלְמִין קָמִי קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּגִין כֵּן בְּעֵי לְסַדְרָא מְדַבְּחָא בְּמֵאנָא חַד מְלֵיא אַרְעָא, לְמַגְזֵר עֲלֵיהּ הָאֵי קִימָא בְּרִית קֳדִישָׁא, וְאַתְחַשְׁבַּ קָמִי קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּאֵלוֹ אֲדַבְּחַ עֲלֵיהּ עוֹלָה, וְקָרְבָּנִיהּ הוּא רֵיחַ נִיחוּחַ וְכוּ'. בְּגִין כֵּן זִכָּאָה חוֹלְקִיָּהּ מֵאן דְּקָרִיב הָאֵי קָרְבָּנָא בְּחֻדוּהָ קָמִי קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְעֵי לְמַחְדֵּי כָּל הָאֵי יוֹמָא.

לא*) פְּרוּשׁ הַזֹּהֵר בְּלִשׁוֹן-קֳדָשׁ:

אַחַר כֵּן פָּתַח יְלָד אֶחָד וְאָמַר: "לְמַדְנוּ: כָּל הַמְקָרִיב אֶת בְּנוֹ לְקָרְבָּן, כְּאֵלוֹ הַקָּרִיב אֶת כָּל קָרְבָּנוֹת הָעוֹלָם לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. לְכוּ צְרִינְךָ בְּעַל הַבְּרִית לְסַדֵּר מְזַבַּח לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - כָּלִי מְלֵא עֶפֶר - כְּדֵי לְחַתֵּךְ עָלָיו אֶת הָעֵרְלָה, וְדַבֵּר זֶה נְחֻשֵׁב לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּאֵלוֹ הַקָּרִיב קָרְבָּן עוֹלָה לְפָנָיו, וְקָרְבָּנוֹ הוּא רֵיחַ נִיחוּחַ. בְּשֵׁל כֵּן אֲשָׁרֵי מִי שְׂמֻקִּים אֶת בְּרִית הַמִּילָה בְּשִׁמְחָה לְפָנֵי ה', וְצְרִינְךָ הוּא לְשִׁמְחַת כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם."

*לב אָמַר רַבִּי אֲבָא: זַכָּאן אַתּוּן בְּעֵלְמָא הַדִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתָּא, וְעֲלִיכוּן אַתְמַר (דְּבָרִים ד, ד): "וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹקֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם", וְהָיִי שְׂמַחִין כָּל הַיּוֹם בְּחַדְוֵה דְמַצְנָה וּבְחַדְוֵה דְאוֹרֵיתָא, וְהָיִי תִינּוּק שְׂנוּלַד - הַבֵּיא בְּזֵהָר, שְׁהֵיָה רַב אִידִי בַר יַעֲקֹב, שְׁהַזְכָּר הַתְּנָא בְּגַמְרָא (חֲגִיגָה ה עמוד ב), בְּרִיךְ לִיָּה רַבִּי אֲבָא וְאַזִּיל לְאוֹרְחֵיהָ.

טז. *לג כִּד אָתִי רַבִּי אֲבָא לְגַבֵּי רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, הָיִי דְחִיל לְמֵימַר דְּבָרִים הָאֵלוּ שְׁשִׁמַּע מִהֲנָהוּ חֲסִידִים וּמְפִי הַתִּינּוּקוֹת הַנְּזַכָּרִים לְעִיל, לְפָנֵי רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, דְּלָא

לב*) פְּרוּשׁ הַזֶּה־ר בְּלִשׁוֹן-קַדְשׁ:

אָמַר רַבִּי אֲבָא: "אֲשֶׁר־יְכֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא! עֲלִיכֶם נֹאמַר: 'וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹקֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם'!" שְׂמַחוּ הַחֲבָרִים כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּשִׂמְחַת הַמַּצְנָה וּבְעֵסֶק הַתּוֹרָה, וְאוֹתוֹ תִינּוּק שְׂנוּמוֹל - הוֹבָא בְּזֵהָר, שְׁהוּא הוּא רַבִּי אִידִי בֶן יַעֲקֹב הַתְּנָא, הַנְּזַכָּר בְּגַמְרָא. לְבִסוּף בְּרַכָּם רַבִּי אֲבָא וְנִצָּא לְדַרְכּוֹ.

לג*) פְּרוּשׁ הַזֶּה־ר בְּלִשׁוֹן-קַדְשׁ:

מְשֻׁנְכַס רַבִּי אֲבָא לְפָנֵי רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי פָּחַד לְגַלוֹת לוֹ אֶת סוּדוֹת הַתּוֹרָה, שְׁשִׁמַּע מִבְּנֵי הַחֲבוּרָה, שְׁיִשְׁבוּ בְּמִקּוֹם הַבוּדָד הַהוּא, כְּדִי שְׁלֹא יִגְזֹר רַבִּי שְׂמַעוֹן עֲלֵיהֶם שְׁיִגְלוּ מִמִּקּוֹמָם לְמַעַן תִּתְפָּרְסֶם תּוֹרָתֶם בְּרַבִּים, וְאַחַר כֵּן סִפֵּר רַבִּי אֲבָא לְפָנֵי רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי כָּל הַמַּעֲשֵׂה הַנְּזַכָּר לְעִיל, אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי: "כָּל אֵלוּ הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים הָיוּ גְנוּזִים אֶצְלְךָ וְלֹא אִמְרַתְּ לִי, גּוֹזֵר אֲנִי עֲלֶיךָ שְׁכָל שְׁלֹשִׁים יוֹם אֵלוּ יִשְׁתַּכַּח הַלְמוּד מִמֶּנּוּ וְהָרִי כְּתוּב: 'אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעֲלִיו' וְכו'".

יִתְעַנְשׁוּן עַל יְדוּי (פְּרוּשׁ: שֶׁהָיָה מִתְיַרָא רַבִּי אֲבָא לְגַלּוּת זֶה הָעֵנָן לְפָנָי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, שְׁלֵא יִגְדֹר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי עֲלֵיהוֹן שְׂיִהִיּוּ גּוֹלִין לְמָקוֹם אַחֵר, כְּדִי שְׂתַתְּפֹרְסִם תּוֹרָתִם כְּרַבִּים, כְּדִי שְׂרַבִּים יִלְמְדוּ תּוֹרָה מֵהֶם), וְאַחֵר כֶּךָ סִפֵּר רַבִּי אֲבָא לְפָנָי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי כֹּל הַמַּעֲשֵׂה הַנּוֹזֵפֶר לְעֵיל, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי: כֹּל הַיָּי מְלִי מַעֲלִיּוֹתָא הוּוּ טְמִירִין גַּבְרָא, וְלֹא אִמְרַתְּ לִי? ! גּוֹזְרֵנִי עֲלֶיךָ, דְּכָל תְּלַתִּין יוֹמִין אֲלִין תַּתְנַשִּׁי הַתְּלַמוּד מִמֶּךָ. וְהָא כְּתִיב (מְשָׁלִי ג, כז): "אֵל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעַלְיוֹ" וְכוּ', עֵינִי שָׁם בְּאַרְיִכוֹת.

עֲשֵׂה תּוֹרַתְךָ קִבְעַ וּמִלֵּאכְתָּךְ עֲרֵאִי

יז. עַל בֶּן צָרִיךְ הָאָדָם לִזְהַר לְקוֹם בְּחֻצוֹת הַלְּיָלָה לְעִבּוּדַת בּוֹרְאוֹ וְלַעֲסֹק בְּתַפְלָה וּבְלִמּוּד הַתּוֹרָה אִישׁ כְּפִי הַשְּׂגָתוֹ, וְלַעֲשׂוֹת הַתּוֹרָה קִבְעַ וּמִשָּׂא וּמִתָּן עֲרֵאִי, וַיִּרְאֶה הָאָדָם כְּשִׂיזְכָּה לְבֵן זָכָר לְנֶהֱגַ כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי לְעֵיל, כִּי לֹא דָבָר רִיק הוּא לְהַצִּיל נַפְשׁ מִיִּשְׂרָאֵל וּלְהַדְבִּיק יִשְׂרָאֵל בְּשִׂכְיֵנָה, כְּמָה דְאֵתְּ אָמַר (דְּבָרִים ד ד): "וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם", אֲזַ צְדָקְתֶּם עוֹמְדַת לְעַד אָמֵן.

פָּרֶק ע"ד

א. אֵיתָא בְּזִהַר פְּרָשְׁתַּת נַח:

*לד "רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי חֲמוּי אָזְלִי מֵאוֹשָׁא לְלוּד,
אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, אֶפְשָׁר דְּשִׁמְעַתָּ מִן אַבוּךָ רַבִּי
שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, מֵאִי דְכָתִיב (בְּרֵאשִׁית לֵב ב): "וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ
לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מִלְּאָכִי אֱלֹהִים", מֵאֵן אֲנֹוֹן הוּוֹ? אָמַר לִיהּ:
לֹא יִדְעָנָא וְכוּ'.

ב. *לה עד דַּהוּוֹ אֶזְלִין, חֲמוּי חַד מְעַרְתָּא, שְׁמַעוּ חַד קָלָא
דְּאָמַר: תַּרְיִן עוֹזְלִין דְּאֵילְתָּא עֲבָדוּ קַדְמֵי רַעוּתָא דְנִיחָא לִי,
וְאֲנֹוֹן הוּוֹ מִשְׁרִיתָא קַדִּישָׁא שְׁפַגְעוּ בְּיַעֲקֹב וְהִלְכוּ לְפָנָיו,
אֲתַרְגִּישׁ רַבִּי אֶלְעָזָר וְאֲתַעַר בְּנַפְשִׁיהּ (לְשׁוֹן הַתְּעוּרָרוֹת וְחֲרָדָה)
וְאָמַר: רַבּוֹן דְּעֵלְמָא, כְּךָ אוֹרְחוּי?! טַב לָן דְּלֹא נִשְׁמַע,
שְׁמַעָנָא דָּא וְלֹא יִדְעָנָא.

(לד*) פְּרוּשׁ הַזֶּה בְּלִשׁוֹן-קַדְשׁ:

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי חֲמוּי הִלְכוּ מֵאוֹשָׁא לְלוּד. פְּנֵה רַבִּי
יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר וּשְׁאָלוּ: "אוֹלִי שְׁמַעַתָּ מֵאֲבִיךָ, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
יוֹחָאִי, פְּרוּשׁ עַל הַפְּסוּק: "וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מִלְּאָכִי
אֱלֹקִים? מִי הֵם מִלְּאָכִים אֵלֵינוּ?" אָמַר לוֹ: "אֵינִי יוֹדַע".

(לה*) פְּרוּשׁ הַזֶּה בְּלִשׁוֹן-קַדְשׁ:

בְּעוֹדֵם הוֹלְכִים, רָאוּ מְעָרָה אַחַת וּשְׁמַעוּ קוֹל בּוֹקֵעַ מִתּוֹכָהּ
וְאוֹמַר: "שְׁנֵי עֶפְרַי הָאֵילָה עָשׂוּ לִי נַחַת רִיחַ, וְהֵם הֵם הַמִּלְּאָכִים
הַקְּדוּשִׁים, שְׁלוּ אֶת יַעֲקֹב וְהִלְכוּ לְפָנָיו.

הַתְּרַגְּשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר: "רַבּוֹן הַעוֹלָם! כָּזוֹ הִיא דְרַכְךָ?!
מוֹטֵב הִיָּה לוֹלֵא שְׁמַעְנוּ קוֹל זֶה, שְׁהִרִי הַקּוֹל סַתֵּם, וְלֹא פִרַשׁ מִי
הֵם אוֹתָם מִלְּאָכִים, וְהִשְׁאִירְנוּ בְּסַפְקוֹת גְּדוֹלִים יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר
לוֹלֵא שְׁמַעְנוּ אוֹתוֹ!"

הַמְּלֹאכִים שֶׁפָּגְשׁוּ אֶת יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם הָיוּ אֲבָרָהִם וַיִּצְחָק

*לו אַתְּרַחֵישׁ לְהוּ נִסָּא, וְשָׁמְעוּ קָלָא דְאָמַר אֲבָרָהִם וַיִּצְחָק הוּוּ, נָפַל רַבִּי אֶלְעָזָר עַל פָּנָיו, חָמָא דְיוֹקְנִיָּה דְאָבִיו, אָמַר לִיה: אָנָּא שְׂאִילָנָא, מִי הוּוּ הַמְּלֹאכִים, וְהַשִּׁיבּוּ לִי: אֲבָרָהִם וַיִּצְחָק הוּוּ, שְׁהִים נִזְדַּמְּנוּ לִילַךְ לִפְנֵי יַעֲקֹב בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי לְבֹן הָאֲרַמִּי. וְאָף דִּיִּצְחָק הָיָה עַדִּין קָיָם מְכַל מְקוּם נִשְׁמַתּוּ פְּרָחָה מִמְּנוּ וְעָלָה לְמַעְלָה בְּשַׁעַת עֵקֶדָה וְאֶתְחַבֵּר עִם נִשְׁמַת אֲבָרָהִם, וְאֶזְלוּ לִפְנֵי יַעֲקֹב, וְזָה שְׂאָמַר הַפְּתוּב (בְּרַאשִׁית לֵא, מֵב): "אֵלְקֵי אָבִי אֵלְקֵי אֲבָרָהִם וּפְתַח יִצְחָק הָיָה לִי".

לו*) פְּרוּשׁ הַזֶּהר בְּלִשׁוֹן-קִדְשׁ:

הַתְּרַחֵשׁ לָהֶם נִס, וְהִם שָׁמְעוּ קוֹל נוֹסֵף שְׂאָמַר: "אוֹתָם מְלֹאכִים - אֲבָרָהִם וַיִּצְחָק הָיוּ". מֵרַב הַתְּרַגְּשׁוֹת נָפַל רַבִּי אֶלְעָזָר עַל פָּנָיו. בְּנָפְלוֹ עַל פָּנָיו רָאָה אֶת דְּמוֹת דְּיוֹקְנֵנוּ שֶׁל אָבִיו וְאָמַר לוּ: "שְׂאֵלְתִי, מִי הָיוּ אוֹתָם מְלֹאכִים, שְׁלוּ אֶת יַעֲקֹב, וְהַשִּׁיבּוּ לִי מִן הַשְּׂמִים, שְׁהִים הָיוּ אֲבָרָהִם וַיִּצְחָק, שֶׁנִּזְדַּמְּנוּ לַיַּעֲקֹב, כְּאִשֶּׁר בָּרַח מִפְּנֵי לְבֹן הָאֲרַמִּי. לְמַרְוֹת שְׂיִצְחָק הָיָה עַדִּין בְּחַיִּים, פְּרָחָה נִשְׁמַתּוּ מִמְּנוּ עוֹד מִשַּׁעַת הַעֵקֶדָה וְהַתְּקַשְׁרָה עִם נִשְׁמַתּוֹ שֶׁל אֲבָרָהִם, וְשִׁנְיָהֶם לוֹו אֶת יַעֲקֹב. זֶה שְׂאָמַר הַפְּתוּב: 'אֵלְקֵי אָבִי אֵלְקֵי אֲבָרָהִם וּפְתַח יִצְחָק הָיָה לִי'".

על האדם להזהר ממשכבות רעות שמביאות אותו לעברות חמורות, רחמנא לצלן

ג. *לו ואמר רבי שמעון בן יוחאי, לא ליעקב לבד הנה מזדמן נשמות צדיקים, אלא לכל ירא שמים מזדמנין לו נשמות צדיקים להצילו מן הרהורי עברה, ומכל שפן מהעברה עצמה, מה שאין פן אם אדם הוא מהרהר בהרהורים רעים, הן בעיר והן בשדה והן בבית, מזדמן אליו מזיק אחד, חני"א שמייה, והוא ממנה על זה ההולך ובהליכתו הוא מחשב מחשבות רעות וזרות ונזוק הוא מאליו, והמזיק נזקק לו ואינו סר ממנו, עד שמביאו לידי חטא חמור ויפגם בנשמתו, בעוונותינו הרבים, פגם מאד, אשר יתחרט בסוף ימיו, ויהיה פסידא דלא הדר [פרוש: ויהיה הפסד שאינו חוזר, דהינו - שאי אפשר לתקנו].

לז*) פרוש הזהר בלשון-קדש :

ואמר רבי שמעון בן יוחאי: "לא רק ליעקב הנה מזדמן נשמות הצדיקים, אלא לכל ירא שמים מזדמנים הם כדי להצילו מעברה, אולם אם מטמא האדם את עצמו בהרהורים רעים בעיר, בבית ובשדה - מזדמן לו מזיק אחד ושמו חני"א, והוא נדבק בו ומביאו לידי חטא חמור, שיפגם פגם גדול בנשמתו, עליו יתחרט בסוף ימיו, וקשה יהיה לו לתקנו.

בְּכָל מְקוֹם שֶׁהָאָדָם הוֹלֵךְ יֵשׁ מְסִיעֵינ לְמַחְשָׁבוֹתָיו לְטוֹב אוֹ לְרָע, חֵס וְשָׁלוֹם.

ד. *לח למען תדע פי בכל מקום שאתה הולך שם יש מסייעין למחשבותיך, הן לרעה והן לטובה. ואחר כך שאיל רבי אלעזר לרבי שמעון בן יוחאי אביו: מה אגן לעלמא דאתי, אמר ליה: אגא ואנת נשתעשע עם דוד מלך ישראל, קם רבי אלעזר. עד דהנה חמו ליה דאנפוהי נהירין כשמשא, אמר ליה: מלתא חדתא שמעתא, אמר ליה: זכאין צדיקים שמתחברין עם צדיקים בסוד (תהלים צא יא): "כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך".

גַּם אִם אָסַף מָמוֹן הַרְבֵּה, לֹא יִהְיֶה מִן הָעוֹלָם הַזֶּה יֹתֵר מִדִּי

ה. על בן, בן אדם, בן אדם, למען ה' אלהי ישראל ולמען נשמתך הטהורה החצובה מתחת פסא פבודו יתברך,

לח*) פרוש הזהר בלשון-קדש:

לכן על האדם לדעת, שבדרך שמכון הוא את מחשבותיו, כך יסיעוהו מן השמים בין לרעה ובין לטובה".
אחר כך שאל רבי אלעזר את רבי שמעון בן יוחאי אביו: "מהו חלקי לעולם הבא?" השיב לו רבי שמעון: "אני ואתה נשתעשע עם דוד מלך ישראל". קם רבי אלעזר ושםח, עד שהאירו פניו בפשמש.

שאלוהו: "האם שמעת דבר חדוש בתורה, שכה שמת הנני?" - השיבו: "אשריהם הצדיקים, שמתקשרים עם הצדיקים בסוד 'כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך'".

ראה דרכיך וחכם לישר דרכיך, וסור עיניך מראות ברע, ותרגיל להסתפל בדברים קדושים, כמו שכתבתי בפרק ב' לעיל, ולא תעלה על דעתך קנאה בשל אחרים, ובשביל כן תנצל מגזל וממון שאינו של ישר, ותתנהג בסדר נכון אף אם אספת ממון הרבה, ולא תתענג בממוןך הרבה, ואל תרבה בזוללות וסובאות, רק תמיד יהיו מחשבותיך, שאתה צריך לתן דין וחשבון על מוצא שפתיך, ומכל שכן על מעשיך הרעים וטובים.

**בעולם העליון אי אפשר להעלים ולהכחיש מעשים
הרעים, כי המלאכים שמלוים את האדם מעידים
עליו**

ו. ואם תאמר, פן תוכל להעלים ולכחש - הרי העדים עומדים, הן הן המלאכים המלוין לאדם, באים ומעידים באיזה יום ובאיזה מקום נעשה העברה או המצנה, ובאין ומטפחין על פניו ואומרים לו: רשע, איך נשאך לבך לכחש ולשקר את פני בוראך?! הלא הכל גלוי לפניו, והוא יודע כל מחשבותיו של האדם והוא בוחן לבבות וחוקר פליות.

כל מעשה טוב יהא חשוב בעיניך

ז. על כן צריך האדם לידע בכלל, שהקדוש ברוך הוא הוא מדקדק עם בריותיו אפלו על דבור קל, ומכל שכן על המעשה, והרבה שלוחין ודינים קשים יש להקדוש ברוך הוא להפרע ממי שאינו עושה רצונו. על כן כל מעשה הטוב

יְהִיָּה יָקָר בְּעֵינֶיךָ, אִם הוּבָא דְרַךְ מִצְוֶה לְיָדְךָ - תִּשְׁמַח מֵאִשְׁרָךְ
בָּא לְיָדְךָ מִצִּיאָהּ שֶׁל אָבֶן טוֹב, וְתַתֵּן שְׂבַח לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא עַל שְׂזֵפָה אוֹתָךְ וְהַבִּיאָךְ לַיְדֵי אֵיזָה מִצְוֶה.

תְּהֵא זָרִיז לְקַיִם מִצְוֶה שְׁנַחֲשֵׁבֶת "בְּמַת מִצְוֶה"

ח. וּבִפְרָט אִם יִזְדַּמֵּן לְךָ אֵיזָה מִצְוֶה שְׂאִין לָהּ מְהֻדָּרִין,
תִּהְיֶה מְהֻדָּרִים וּמְקַדִּימִין בַּמִּצְוֶה בְּכָל יְכַלְתְּךָ בְּגוּפְךָ
וּבַמַּאֲדָךְ וּבַנְשִׁמְתְּךָ, כִּי הֵיא מִצְוֶה שְׂאִין לָהּ מִתְעַסְקִים,
נִקְרָאת "מַת מִצְוֶה" שְׂאִין לוֹ מִתְעַסְקִים, וְאַתָּה תַחֲזִיק בָּהּ
וְתִזְכֶּה בָּהּ, וּבְזֶה תִּגְבִּיֶה וְתִרִים קֶרֶן שֶׁל מִצְוֶה זֶה מִמֶּשׁ כְּמוֹ
שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרִים מֵאֲשֵׁפוֹת עֵנִי וְאַבְיוֹן, וְאוֹתוֹ
הַמִּצְוֶה תִּהְיֶה לְךָ מְלִיץ וּפְרָקְלִיט יִשְׂרָאֵל בְּפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא, אִף שְׁנִגְזַר עַל אוֹתוֹ הָאָדָם אֵיזָה גְזֵר דִּין, חֵס וְשְׁלוֹם,
הַמִּצְוֶה הַזֶּה נִזְקַפֶּת וְעוֹמֶדֶת לְפָנֵי בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה, עַד
שֶׁמִּבְטֵל הַגְזֵר דִּין, וְעַל זֶה נֵאמַר (איוב לג, כג): "אִם יֵשׁ עָלָיו
מִלְּאָךְ מְלִיץ אַחַד מִנֵּי אֶלֶף לְהַגִּיד לְאָדָם יִשְׂרָאֵל" וְגו'.

**אִם הָאָדָם עוֹסֵק בְּתוֹרָה לְשִׁמְהָ - שֶׁר הַפְּנִים מְכַבְּדוֹ
וּמְדַלֵּק לְפָנָיו נֵרוֹת עֲשׂוּיֹת מֵהוֹד וְהָדָר.**

ט. וְעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה אִם הָאָדָם עוֹסֵק בְּתוֹרָה לְשִׁמְהָ,
שֶׁהִיא מְבַחֶרֶת מִכָּל הַמִּצְוֹת, אִזִּי יְהִיָּה שְׂכָרוֹ כְּפוּל וּמְכַפָּל,
וּבְשַׁעַת פְּטִירָתוֹ אִז מִט"ט שֶׁר הַפְּנִים וְכָל פְּמִלְיָא שֶׁל מַעְלָה
מְלוּיִן אוֹתוֹ וּמְלַבִּישִׁין אֶת הַצַּדִּיק בְּכָל מִינֵי בְּגָדִים דִּיקָר
וּמְעַטְרִין לִיהָ בְּעֵטְרִין, וְשֶׁר הַפְּנִים מְדַלֵּק לְפָנָיו נֵרוֹת

הַעֲשׂוּיִין מֵהוּד וְהָדָר מִזִּיזוֹ הַשְּׂכִינָה, וְעַל זֶה הַתְּפִלָּל דָּוִד
הַמֶּלֶךְ וּמִשָּׁה רַבִּינוֹ (תְּהִלִּים קטו, ט): "אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאוֹר
הַחַיִּים".

י. עַל כֵּן יִתְפַּלֵּל הָאָדָם תָּמִיד שִׁיִּצְיֵל אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּרַב רַחֲמָיו וְחֶסֶדְיוֹ מִכָּל מִינֵי עֲוֹן וּפֶשַׁע וּפְעֻלַת שְׂוֵא,
כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִדְרִיכֵהוּ בְּדַרְכֵי הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב, וְהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּעַל הַרְחָמִים יִשְׁמַע לְקוֹל הַמִּתְחַנֵּן אֵלָיו בְּלֵב
נִשְׁבָּר, וַיִּתֵּן לְהָאָדָם לֵב בָּשָׂר וְכֶשֶׁר, וְחַפֵּץ ה' בְּיָדוֹ יִצְלִיחַ,
אָמֵן.

◆ קרח ◆

פֶּרֶק ע"ה

א. אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנוֹם לְבִרְכָה (שְׁבַת דף קי"ח עמוד ב):
אֱלֹמֵי שְׁמַרוּ יִשְׂרָאֵל שְׁבַת רֵאשׁוֹנָה לֹא הָיוּ שׁוֹלְטִין בָּהֶם
אִמָּה וְלָשׁוֹן, וְאֱלֹמֵי מִשְׁמַרְיֵן יִשְׂרָאֵל ב' שְׁבַתוֹת מִיַּד הַן
נִגְאָלִין כִּי מִצְוֹת שְׁבַת הִיא שְׁקוּלָה כְּנִגְדַּ כָּל הַתּוֹרָה (שְׁמוֹת
כָּה כה יב), וְכָל הַמְּעַנֵּג אֶת הַשְּׁבַת נוֹתֵנִין לוֹ נַחְלָה בְּלֵי מִצְרַיִם
(שְׁבַת דף קי"ח עמוד ב).

והנה ראיתי מנהג בישא ברב תפוצות מדינות האלו,
שהן מזלזלים בכבוד יום הקדוש שהוא שבת.

שְׁלֹשָׁה מְעִידֵי זֶה עַל זֶה: הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שַׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל

ב. בראש ראיתי רבים שהולכים כל ערב שבת וערב
שבת בבתי אשפיזאות ואוכלין ושותין עד שמשתכרים
כשכרותו של לוט, ואחר כך באין לביתם, ומרב השכרות
אין יכול לעשות קדוש היום כראוי, וקימא לן: שְׁלֹשָׁה
מְעִידֵים זֶה עַל זֶה, וְאֵלּוּ הֵן: הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשַׁבָּת
וְיִשְׂרָאֵל, וּגְמִירֵי (שבועות דף ל עמוד א): כָּל הַמְּעִיד, צָרִיךְ
לְהַעֲיֵד מְעַמָּד, וְהַשְׁכּוֹר אֵין יָכוֹל לְעַמֵּד אֶפְלוּ עַל רַגְלָיו,
הַיֵּיטֵב בְּעֵינַי ה' שִׁיבּוֹא שְׁכּוֹר לְהַעֲיֵד עָלָיו שֶׁהוּא אֶחָד
וּמֵיחָד, וְעַל שַׁבָּת שֶׁהוּא שְׁקוֹל כְּנֶגֶד כָּל הַתְּרִי"ג מִצְוֹת?!
עַל כֵּן שׁוֹמֵר נִפְשׁוֹ יִרְחַק מִזֶּה הַמְּכַשׁוֹל, כִּי עָנְשׁוֹ גָּדוֹל מְאֹד.

מְכַשׁוֹלוֹת גְּדוֹלִים אֶצֶל בְּנֵי הַכְּפָרִים

ועוד מכשול שני, שבני הכפרים היושבים בערי הפרזות
במקומות שאין להם חומה ומחיצה, והן מטלטלין מרשות
היחיד לבתי ערלים ומבתי ערלים לבתיהן, ומורין התר
לעצמן באשר שהוא יחיד בעירו, ואין ישראלים אחרים
דרים אצלו בקביעות - אין הגוי אוסר עליו, אבל טועין הן,
ואינם יודעים הדין על בריו, כי קימא לן (שלחו ערוך אכח מיים
ריש סימו שפב): כִּיִּן דִּישְׂרָאֵל אֶחָד דָּר בְּמָקוֹם יְחִידִי, מִתָּר

לְטַלְטֵל בְּכָל הָעֵיר הַהִיא - בְּעִיר אֲשֶׁר לָהּ חוֹמָה וּדְלָתִים וּמִקְפֵּת כְּרָאוּי, וְאִזּוֹ אוֹתָהּ הָעִיר הִיא נִחְשָׁבֶת לוֹ כְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וּמִתָּר לוֹ לְטַלְטֵל בְּכָל אוֹתָהּ הָעִיר, מִה שְׂאִין בֵּן בְּעָרֵי הַפְּרָזוֹת, וּמִכָּל שָׁפֶן בַּכְּפָרִים - אֵין לְשׁוֹם יִשְׂרָאֵל הַתָּר לְטַלְטֵל אֶפְלוֹ מִפְּתַח בֵּיתוֹ וְלַחוּץ, כִּי אֲסוּר גְּמוּר הוּא. לְכֵן כָּל הַיָּרָא אֶת דְּבַר ה' צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ אֶת יוֹשְׁבֵי כְּפָרִים, וּבַכְּרֵט לְהֶאֱרַנְדְּרִי"ס, שֶׁהִיא לָהֶם חֲתִיכָה דְאֲסוּרָא [פְּרוּשׁ: וּבַכְּרֵט בְּעָלֵי בְּתֵי מְרוֹז, שֶׁהִיא לָהֶם חֲתִיכַת אֲסוּר] לְטַלְטֵל שׁוֹם דְּבַר בַּכְּפָרִים וּבְעָרֵי הַפְּרָזוֹת.

שֶׁלֹּא לְדַבֵּר דְּבָרֵי חַל בְּשַׁבָּת - וּבַכְּרֵט בְּבֵית הַכְּנֶסֶת

ג. שְׁלִישִׁית - רְאִיתִי מְנַהֵג בְּיוֹשְׁבֵי כְּפָרִים הֶרְחֻקִים זֶה מִזֶּה, וּבְשַׁבָּת בָּאִים לְמַנִּין עֲשָׂרָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל "בְּרַב עִם הַדְּרַת מְלַךְ" (מְשַׁלֵּי יד כח) - מַלְכוּ שֶׁל עוֹלָם, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבָאִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְהֵם עוֹסְקִים בְּהִבְלֵי עוֹלָם וּמְסַפְּרִים אֶחָד לְחֻבְרוֹ אֵיךְ שֶׁקָּנָה סוּסִים בְּמִקְחַת הַשָּׁנָה אֶצֶל עַרְל אֶחָד, וְזֶה מְסַפֵּר שֶׁקָּנָה פָּרָה אַחַת וּשְׂאָר בְּהֵמוֹת, וְכָל דְּבָרֵיהֶם הוּא בְּמִשְׁאֵא וּמִתָּן שֶׁל חַל, וְקִימָא לָן (שַׁבָּת קיג עמ"ד ב): "וְדַבֵּר דְּבָר" (יִשְׁעִיָּה נח יג) - שֶׁלֹּא יִהְיֶה דְּבוּרְךָ בְּשַׁבָּת כְּשֶׁל חַל, וּבַחַל אֵין רוֹאִין אֶחָד לְשָׁנִי, רַק בְּשַׁבָּת בָּאִים לְמַנִּין, וְהֵם עוֹסְקִים בְּכָל: בְּדַרְךְ אַרְץ וּבְמִשְׁאֵא וּמִתָּן, אִזּוֹ טוֹב הִיָּה לָהֶם לְשַׁבָּת בֵּית בְּכַתִּיָּהֶם וְלִישׁוֹן עַל מִטָּתָן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִדְּבִרוּ דְּבָרֵי חַל בְּשַׁבָּת, וּמְכַשׁוּל זֶה הוּא מְצוּי, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, בְּרַב בְּנֵי יוֹשְׁבֵי כְּפָרִים.

ועוד נגע אחד נראה לי, שבקצת מקומות הולכין כמו ב' וג' שעות מעיר לעיר למנין ואומרים דיש תחום שבת, ואני יודע בעצמי שהוא ג' או ד' תחומי שבת, על כן אני מזהיר - בכל המקומות אשר הוא קבלה בידי אנשי הישובים, שהתיר להם איזה מורה צדק שהוא מפרסם ומדד הרב בעצמו התחום - אז מתר לילך בשבת, אבל לא יסמך על איזה מלמד או על מי שאינו יודע להורות אסור ונהתר, כי בעוונותינו הרבים, בדור הזה רבו המתירים על האוסרים מחמת חנפה או מחמת נתינת ממון שחד שנותנין לו, והוא מתיר אסורים - אסור דאורייתא. על כן יראה כל אחד ואחד להסיר מכשול מעליו, ולא ילך ממקום למקום, עד שיהיה לו רשות מן הרב המדינה שלו.

אסור יחוד נוהג גם בישראל, וכל שכן עם אמות העולם

ד. הרביעי - ראיתי מכשול גדול באנשי ישובים ובקצת הקהלות, שישראל קדושים הם ומכוננין לכבד את יום השבת בכל מה דאפשר לו, והמה שולחים בשר לצלות לבית האופה הערל, באשר שאין תנורים מצויין במדינות האלו אצל היהודים, ושתיים רעות עושין בכבוד זה:

חדא [פרוש: אחד], ששולחים הבשר לצלות על ידי בתולה יחידית לבית האופה, ועוברים אסור יחוד, שאסור זה הוא אסור אפלו בישראל, כי דוד המלך ושמואל הנביא,

עֲלֵיהֶם הַשְּׁלוֹם, הָיוּ גּוֹזְרִין גְּזֵרָה זוֹ, וְהָיוּ אוֹסְרִין לְיַחַד שׁוֹם זָכָר וּנְקֵבָה.

ה. עַל כֵּן הַשּׁוֹמֵר, שֶׁהִיא הַבְּתוּלָה, צְרִיכָה שְׁמִירָה מִפְּנֵי הַיַּחֲדוּד, וְהִיאךָ תִּשְׁמֹר הַבִּישָׁר הַצָּלִי?!

וְעוֹד אֲסוּר שְׁנֵי הוּא, כִּינּוֹן דָּאִין יִשְׂרָאֵל מְסִיעוֹ לְהַעֲרֵל, אִין לְתַבְּשִׁיל זֶה אוֹ לְצָלִי שׁוֹם הַתֵּר בְּעוֹלָם. כִּי הוּא אֲסוּר מִדְּאוֹרֵיתָא מְשׁוֹם בְּשׁוּל גּוֹיִם. וְלֹא כֹּל עֲלָמָא מֵרַב רַב אֲשִׁי נִיגְהוּ [פְּרוּשׁ: לֹא כֻּלָּם הֵם תַּלְמִידֵי חֻכְמִים כְּמֵר כֵּן רַב אֲשִׁין, שְׂיֻדְעִין דִּין זֶה, וּמִכָּל שְׂכָן בְּנֵי הַיִּשׁוּבִים שֶׁהֵן נִכְשָׁלִים, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, בְּעוֹנוֹן זֶה, וְאוֹכְלִים אֲסוּר דְּאוֹרֵיתָא, כִּי לֹא מְצִאתִי שׁוֹם פּוֹסֵק דְּפִסְק הַתֵּר בְּזֶה הַדִּין, דְּבְשׁוּל גּוֹיִם הוּא אֲסוּר אִף דִּישְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גַּבְיּוֹ, כִּינּוֹן דִּישְׂרָאֵל אִינוּ מְסִיעָהוּ, הוּא אֲסוּר גְּמוּר, וּבְמִכְשׁוּל זֶה, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, נִכְשָׁלִים בְּרַב מְדִינוֹת פּוֹלִין וְלִיטָא, שְׂיֵשׁ לְהֵן מְשֻׁרְתוֹת עֲרָלוֹת, וְהַמְשֻׁרְתוֹת מִבְּשָׁלוֹת בְּלִי סִיעַ יִשְׂרָאֵל.

ו. עַל כֵּן אֲנִי מִזְהִיר לְהַסִּיר כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִכְשׁוּל זֶה מִבֵּיתוֹ, וְלֹא יִשְׁלַח בְּתוּלָה וְאִשָּׁה בִּיחִידוֹת, וְאִם שְׁלַח לְבֵית הָאוֹפֶה, אֲזִי יִרְאֶה לְחֻתּוֹת בְּגַחְלִים אוֹ לְהִשִּׁים הַצָּלִי בְּעִצְמוֹ לְבֵית הַתַּנּוּר, כְּדִי שְׁלֹא יָבוֹא לִידֵי אֲסוּר דְּאוֹרֵיתָא, חֹס וְשְׁלוֹם. וְכֹל הַנּוֹזֵהר בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים שְׁפַתְבְּתִי, יִהְיֶה שְׁכָרוֹ כְּפוּל וּמִכְפָּל, וְיִזְכֶּה לְנַחְלָה בְּלִי מְצָרִים, כְּמָה דְּאֵת אָמֵר

(ישעיה נח יד): "וְהֶאֱכַלְתֶּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ". אָמֵן, בֵּן יְהִי רְצוֹן.

פָּרֶק ע"ו

א. אסור יין נֶסֶךְ הוא ידוּעַ וּמְפָרֶסֶם, שְׁמֵשָׁה רַבִּינוּ וְשִׁבְעִים זִקְנִים שִׁבְדוּרוֹ גָּזְרוּ עַל סֵתֶם יֵינֶם שֶׁל נְכָרִים, כְּדִי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ יִשְׂרָאֵל לְיַדֵי זְנוּת כָּמוֹ שֶׁחָטְאוּ בְּשָׂטִים בְּמַעֲשֵׂה זְמָרִי (בַּמִּדְבָּר כה א), שֶׁנֶּהְרָגוּ מִחַמַּת חָטָא זֶה כ"ד אֶלֶף מִן יִשְׂרָאֵל, וּבְעֲלֵי הַמְּקַבְּלִים הִחְמִירוּ בְּאִסוּר זֶה וְהִפְלִיגוּ בְּעִנְשׁ מִי שְׁשׂוּתִים סֵתֶם יֵינֶם.

חָטָא הַרְבִּים תְּלוּי בַּמְּכַשִּׁילִים

ב. וְהִנֵּה רַב מְדִינוֹת הִלְלוּ, בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשִׂין יֵינֵן, הֵן מְקַלִּין בְּשֵׁתִית יֵינֵן נֶסֶךְ, וְלֹא עוֹד שֶׁהֵן מוֹכְרִין סֵתֶם יֵינֶם לְשָׂאֲרֵי אֲנָשִׁים כְּשָׂרִים שֶׁבִּישְׂרָאֵל בְּמָקוֹם יֵינֵן כְּשֶׁר, וְגוֹרְמִין רְעָה גַם לְאַחֲרִים, וְחָטָא הַרְבִּים תְּלוּיִן בְּאֲנָשִׁים הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בְּנִפְשׁוֹתָם.

חֲמַר אִסוּר יֵינֵן נֶסֶךְ

ג. עַל בֶּן מֵטַל עַל הַרְבָּנִים וְדִינָם שֶׁבְּמְדִינוֹת לְגֹזֵר בְּגִזְרוֹת נַח"ש עַל אוֹתָן הָאֲנָשִׁים שֶׁעוֹשִׂים יֵינֵן, שֶׁמִּשְׁעָה שֶׁהִתְחִיל הַיֵּינֵן לְמִשְׁךְ אֶל תוֹךְ הַבּוֹר, אִם יִהְיֶה שֵׁם מִגַּע נְכָרִי, אַז הַיֵּינֵן הוּא אִסוּר גְּמוּר.

ד. על פן צָרִיכִין שְׁמִיכָה מְעֵלָה לְבִלְתִּי לְהַכְשִׁיל בְּעוֹוֹן זה, וְעַל הַרְבָּנִים הוּא מְטַל שְׁלֵא לִתֵּן כְּתַב הַכָּשֶׁר, עַד שְׁבוּדָאֵי יוֹדֵעַ בְּבִרְוֹר שְׁנַעֲשֶׂה הַיֵּין בְּהַכָּשֶׁר.

רֵאשֵׁי תִבּוֹת "נֶסֶךְ" - נְשִׁים ס'וֹסִים כְּסָף

ה. וְהִנֵּה סוּד יֵין נֶסֶךְ הוּא אֲזַהְרָה שְׁצִנָּה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא ג' מְצוּוֹת לְמַלְךְ, וְצִנָּה (דְּבָרִים יז טו - יח): "לֹא יִרְבֶּה לוֹ נְשִׁים, וְלֹא יִרְבֶּה לוֹ סוֹסִים, וְלֹא יִרְבֶּה לוֹ כֶּסֶף", כִּי רֵאשֵׁי תִבּוֹת נֶסֶךְ הוּא: נְשִׁים, ס'וֹסִים, כְּסָף, וְהֵן הֵן שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁהַמֶּלֶךְ הוּא מְזַהֵר שְׁלֵא לְהַרְבּוֹת, וּמְכַל שְׁכֵן שְׁאֵר בְּנֵי אָדָם, שֶׁהֵן מְזַהְרִים שְׁלֵא לְהַרְבּוֹת נְשִׁים, ס'וֹסִים, כְּסָף, שֶׁהֵן רֵאשֵׁי תִבּוֹת נֶסֶךְ.

הַשׁוֹתָה יֵין נֶסֶךְ בְּבִתֵּי עַבּוּדִים - נִכְשָׁל גַּם בְּעֲרִיּוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָּן.

ו. וְהִנֵּה בַּחֲטָא נְשִׁים הַרְבֵּה בְּנֵי אָדָם הֵן נִכְשָׁלִין וְהוֹלְכִין לְנָשִׁים זָרִים. וְדַע, כִּי מִי שֶׁהוּא שׁוֹתֵה יֵין נֶסֶךְ בְּבֵית הָאֲשִׁפּוּזוֹת שֶׁל עֲרָלִים, הוּא נִכְשָׁל גַּם כֵּן בְּעוֹוֹן נְשִׁים זָרוֹת, כִּי עֲבָרָה גּוֹרֶרֶת עֲבָרָה (אֲבוֹת פָּרֶק ד מִשְׁנָה ו), וְהוּא עוֹבֵר עַל לֹא "לֹא יִרְבֶּה נְשִׁים", וְהוּא נוֹתֵן זֶרְעוֹ כְּסוֹסִים שֶׁהֵן שְׁטוּפֵי זְמָה, כְּמוֹ שְׁאֵמֵר הַכְּתוּב (יִחְזַקְאֵל כג כ): "וְזָרְמַת סוֹסִים זְרָמְתָם", כִּי הַזְּנוּת הוּא מַעֲשֶׂה בְּהִמָּה, כְּמוֹ שְׁאֵמֵרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרָנָם לְבִרְכָה בְּסוּטָה (דף יד עמוד א): "הִיא עֲשֵׂתָה מַעֲשֶׂה

בְּהִמָּה לְפִיכֶךָ הִבִּיֵּאֶה הַסּוּטָה קִרְבֵּן שֶׁל קָמַח שְׁעוּרִים
וּשְׁעוּרִים הוּא מֵאֲכָל בְּהִמָּה."

**חֲמוּד אֲסוּרֵי עֲרִיּוֹת, רַחֲמָנָא לְצִלּוֹן, מִבִּיא אֶת הָאָדָם
לִיְדֵי עֲנִיּוֹת, שְׁלֵא יְהֵא לוֹ אֶפְלוֹ חֲתִיכַת לַחֵם, חֵס
וְשְׁלוֹם.**

ז. וּלְפִי זֶה רָמַז גְּדוֹל הוּא בְּמִלַּת יֵינ נִסְךְ לְרַמֵּז, מִי שֶׁהוּא
שׁוֹתֵה יֵינ נִסְךְ, אֲזִי עוֹבֵר עַל לָאו "לֹא יִרְבֶּה לוֹ נָשִׁים", וְלֹא
יִרְבֶּה לוֹ זֵרְעוֹ כְּסוּסִים, וְאַחַר כֵּן יָבֹא לִיְדֵי עֲנִיּוֹת וְדַלּוֹת
מִמֶּשׁ עַד כֶּפֶר לַחֵם, וּמִמִּילָא "לֹא יִרְבֶּה לוֹ כֶּסֶף", כִּי נִסְ"ךְ
הוּא רֵאשִׁי תְבוּת: נְשִׁים, סוּסִים, כֶּסֶף, עַל כֵּן יִרְאֶה הָאָדָם
לְהִתְרַחֵק מֵעוּוֹן זֶה.

הַשׁוֹתֵה יֵינ נִסְךְ יִתְגַּלְּגַל בְּחֲמוּר

ח. וְשִׁמְעֵתִי מִפִּי מוֹרֵי הַגָּאוֹן אָבִי זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, שֶׁשָּׁמַע
מִפִּי הַקְּדוֹשׁ רַבִּי יַעֲקֹב תַּעֲמַרְלִישׁ זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, שֶׁכֵּל מִי
שֶׁנִּכְשַׁל בְּעוּוֹן יֵינ נִסְךְ, עַל כִּרְחוֹ אַחַר כֵּן יִהְיֶה מְגַלְּגַל
בְּחֲמוּר, כִּי לְשׁוֹן נוֹפֵל עַל לְשׁוֹן, כִּי תִרְגּוּם שֶׁל יֵינ הוּא חֲמוּר.

עַל כֵּן יִרְאֶה הָאָדָם וַיִּפְרִישׁ עֲצָמוֹ מֵאֲסוּר יֵינ נִסְךְ וּמֵיֵינ
שֶׁרָף שְׁעוּשִׁים מִשְׁמָרִים שֶׁל יֵינ נִסְךְ, שֶׁהוּא גַם כֵּן אֲסוּר כְּמוֹ
יֵינ נִסְךְ, וְכֹל הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲסוּר זֶה, נִקְרָא קְדוֹשׁ, וְקְדוֹשׁ יֵאָמֵר
לוֹ.

◆ חֶקֶת ◆

פְּרָק ע"ז

א. כְּתִיב בַּפְּרָשֶׁת וַיִּקְרָא (ה, א) "וַיִּנְפֹּשׁ כִּי תַחֲטֵא וְשָׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים" וְגו'. פְּסוּק זֶה נִדְרָשׁ בַּזֶּהר פְּרָשֶׁת וַיִּקְרָא (דף י"ג עמוד א'), דִּקְאִי [פְּרוּשׁ: שְׁסוּכָב] עַל נִשְׁמַת הָאָדָם, אֲשֶׁר טָרַם יוֹרְדַת הַנִּשְׁמָה לַגּוֹף לְעוֹלָם הַזֶּה, מוֹלִיכִין אֶת הַנִּשְׁמָה בְּאֶלְפָּה וְשִׁמוּנָה עוֹלָמוֹת, שְׁתֵּרָאָה יָקָר וְכָבוֹד שֶׁל תְּלַמִּידֵי חֻכְמִים שְׁעָסְקוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה בַּתּוֹרָה וְלָמְדוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְכָל דַּרְכָּם וְכָל עֲנִיָּנָם הָיוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְהָיוּ מִתְנַהֲגִים בְּמִדַּת הָעֲנָוָה, וּמוֹשְׁבָם בְּכָבוֹד, וְאוֹר פְּנֵי הַצַּדִּיקִים מְאִירִים כְּזֹהַר הַרְקִיעַ, וְעַל רֵאשִׁים חֲפוֹת מְאֻבָּנִים טוֹבוֹת מְאֹד. וְאָז אוֹמְרִים לְהַנִּשְׁמָה: רְאֵה בְּכָבוֹדְךָ שֶׁל צַדִּיקִים שִׁיּוֹשְׁבִים בְּגֵן עֵדֶן, אִם אַתָּה תִּנְהַג בְּטוֹב כְּמוֹ אֵלֹהֵי הַצַּדִּיקִים - תִּזְכֶּה גַם כֵּן אַתָּה לְיָקָר וְתִפְאָרַת הַזֶּה, וְאַחַר כֵּן מְבִיאִים הַנִּשְׁמָה לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמְלַבִּישִׁים אוֹתָהּ לְבוּשׁ דִּיקָר בְּצוּרַת הַגּוֹף וְדִיוֹקְנָא דֵּהֲאִי עֲלָמָא [פְּרוּשׁ: לְבוּשׁ כָּבוֹד בְּצוּרַת הַגּוֹף וְהַפְּרָצוּף שֶׁבְּעוֹלָם הַזֶּה].

**אוֹמְרִים אֶל הַנִּשְׁמָה: הִנְנוּ עוֹשִׂים לָךְ כָּל הַכָּבוֹד הַזֶּה
עַל מְנַת שְׁתֵּהִיָּה צַדִּיק.**

ב. וְאָז הַנִּשְׁמָה נִהְיִית מְזִיו הַשְּׂכִינָה, וּמַעֲטָרִין לָהּ בְּכִמָּה עֲטָרִין [פְּרוּשׁ: בְּכִמָּה כְּתָרִים] וְאוֹמְרִים לָהּ: הִנְנוּ עוֹשִׂין לָךְ כָּל

הַכְּבוֹד הַזֶּה עַל מְנַת שְׁתֵּהִיָּה צְדִיק, וְתִהְיֶה יִרְאַת ה' עַל פְּנֵיךְ, וּמִשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ בְּשֵׁמָא דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא דְּלֵא תַחְטָא נְפֻשׁ: בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ שְׁלֵא תַחְטָא, וּמִתְרִין בָּהּ כַּמָּה הַתְּרָאוֹת, וְאַחַר כֵּן הִיא מִשְׁתַּחֲוִית נֶגֶד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאַחַר כֵּן יוֹרְדֵת לַגּוֹף לְעוֹלָם הַזֶּה, וְאִם הָאָדָם הוּא צְדִיק - הוּא טוֹב. וּבְאִם שְׂאִין אָדָם עוֹשֶׂה רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם - אֲזִי הַתּוֹרָה הִיא מִתְמַיָּה עַל אוֹתוֹ הַרְשָׁע וְאוֹמְרֵת: "וּנְפֹשׁ פִּי תַחְטָא" - בְּתִמְיָה, הֲלֵא שְׁמַעְהָ הַנְּפֹשׁ קוֹל הָאֱלֹהִים וְקוֹל הַשְּׁבוּעָה שֶׁהִיוּ מִשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ בְּמָרוֹם קִדְּם שְׁיִרְדָּה לַגּוֹף הָאָדָם, הֲרִי הַתְּרוּ בְּךָ בְּכַמָּה הַתְּרָאוֹת כַּנִּזְכָּר לְעֵיל.

עַל כָּל הַחְטָאִים יָכוֹל הָאָדָם לָשׁוּב וּלְהִתְוֹדוֹת

ג. אֲמַנָּם אַף עַל פִּי כֵן אַל תַּחְיֵאשׁ מִן הָעוֹלָם הַבָּא, רַק רְאֵה לְתַקֵּן מַה שְׂאַתָּה פּוֹגֵם, וְעַל אוֹתָן הַחְטָאִים שְׂאָדָם זוֹכֵר עַל יְדֵי רְאִיָּה, שְׂאַתָּה מִסְתַּפֵּל בְּזֶה הַחְטָא אוֹ שְׂאַתָּה זוֹכֵר אוֹ יִדְעָתָּ. וְזֶה הַפְּרוּשׁ שֶׁל (שֵׁם) "אוֹ רְאֵה אוֹ יִדְע" - עַל כָּל־מִן תּוֹכֵל לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלִימָה וְהִתְוֹדָה בְּדַמְעוֹת עַל כָּל חְטָא וְעוֹוֹן. וְ"אִם לֹא יִגִּיד" כָּל הַחְטָא לְהִתְוֹדוֹת עָלָיו קָמִי נְפֻשׁ: לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קִדְּם הַמִּיתָה, אֲזִי "וּנְשָׂא עוֹנוֹ" וְתִסְבֵּל עֲנֵשׁ וְצַעַר שֶׁל גִּיהֵנָם וְשָׂאָר עֲנָשִׁים כְּשִׁתְּפֵל בִּיְדֵי אַכְזָרִים, וְכֵן זֶה גְרַמְתָּ לְךָ בְּעַצְמְךָ.

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַעֲמִיד שְׁלוּחִים בְּרַקִּיעַ שְׁמִכְרִיזִים: שׁוּבוּ בָּנִים

ד. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא מַלְךְ רַחֲמִים, וּבָרַב חֲסָדָיו עַל
בְּרִיּוֹתָיו הוּא הַעֲמִיד מְמַנִּים וְשְׁלוּחִים בְּרַקִּיעַ, שְׁמִכְרִיזִים
בְּכָל יוֹם: אֲתַעְרוּ בְּנֵי עֲלָמָא לְקַמֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא! אֲתַעְרוּ
וְחוּסוּ עַל עֲצַמְכֶם וְחוּסוּ עַל בְּנֵיכֶם! [פְּרוּשׁ: הִתְעוֹרְרוּ בְּנֵי הָעוֹלָם
לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְדוּשׁ! הִתְעוֹרְרוּ וְחוּסוּ עַל עֲצַמְכֶם וְחוּסוּ עַל בְּנֵיכֶם!] וּמִפְּנֵי
כֶּךָ כַּמָּה פְּעָמִים יָבֹא פִתְאוּם יִרְאֶה וְחִרְדָּה בְּלֵב הָאָדָם לְזָכוֹר
עַל יוֹם הַמִּיתָה כְּדֵי שִׁיתְחַרֵּט עַל מַעֲשָׂיו הָרָעִים, וְהִירָא וְחִרְדַּ
לְדַבֵּר ה', מִתְגַּבֵּר וּמִתְחַזֵּק לִילַךְ בְּדַרְךְ טוֹבִים, וְאִזּוּ הָאָדָם
בְּעֲצָמוֹ מִתְעוֹרֵר לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וּמִי שֵׁישׁ לוֹ לֵב
אֲבִיר וְקָשָׁה עֲרָף, אִזּוּ תִכְף אַחַר הַחֲרָטָה שֶׁבְ אֵל קִיא צוֹאָה
לַעֲשׂוֹת עֲבֻרוֹת כְּמִנְהַגּוֹ, וְאִזּוּ כַּמָּה חִילוֹת שֶׁל מַלְאָכֵי חֲבָלוֹת
אוֹרְבִים עָלָיו לְהַדְבִּיק בּוֹ לְהַשְׁטִין אוֹתוֹ שִׁילַךְ בְּדַרְךְ
הַפּוֹשְׁעִים וְהַמּוֹרְדִים, וּמִבִּיאִין אוֹתוֹ לְכַמָּה מִדּוֹת רָעוֹת:
לְהִיּוֹת אֲכֹזֵר, וּמִלְעִיג עַל דְּבָרֵי חֲכָמִים, כָּל דְּרָכָיו בְּכַעַס,
וְאִינוּ חָס עַל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת, וְאַחַר כֵּן מוֹשְׁלִין הַמַּלְאָכֵי
חֲבָלוֹת עַל אוֹתוֹ הָאָדָם, עַד שֶׁמִּבִּיאִים עָלָיו כַּמָּה קְלָקוּלִים
וּמַעֲבִירִין אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם בְּעִנְיַן רַע.

על ידי מעשיו הרעים מוסר האדם את עצמו לידי הסטרא אחרא

ה. ופתאום יבוא על אותו האדם איזה פגע רע, שכל רואיו תמהין על סבתו הרע, וכל זה הוא בשביל שמסר עצמו במעשיו הרעים ביד הסטרא אחרא, כי המשחיתים הממנים על סבות הרעות, אורבים ומצפים מתי יעשה האדם איזה חטא ועוון, ואפלו חטא קל ויפל בידם.

מעשה מימי האר"י זכרונו לברכה

ו. כדמצינו בימי האר"י זכרונו לברכה (שבחי האריז"ל), שהיה לו תלמיד זקן וגדול הדור, הלא הוא רבי חיים ויטאל זכרונו לברכה, שהיה פעם אחת בבית המדרש של האר"י זכרונו לברכה, הביאו לפניו אשה אחת שהיתה חולה בחלי רע, והיה כדמיון פגע רע, ולא ידעו מהו הרעה אשר פגעה בה, אם יש רוח אצלה או שד או שאר מקרה, ואמרה האשה לפני האר"י זכרונו לברכה, שהיתה בריאה וחזקה, בלי כאב, רק לפעמים נהפכה לדמיון אדם שיש בו פגע רע.

הרוח הוא שקרו וכזבן - ועל פן צריך להתנהג עמו בחכמה

וראה האר"י זכרונו לברכה הדפק שלה ואמר, שנתלבש בה רוח אחד בר מנן, ושלחה אל ביתה. ולערב צוה האר"י זכרונו לברכה להרב מורנו הרב רבי חיים ויטאל זכרונו לברכה, שילך אל האשה ויוציא הרוח ממנה, ואמר לו

הָאֲר"י זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה: רָאָה וְהִתְחַפֵּס נֶגֶד הָרוּחַ, כִּי הוּא שֶׁקֶר וְכִזְבוֹן גָּדוֹל, וְכִשְׁאֲתָה תִשְׁאַל לוֹ עַל שְׁמוֹ יִהְיֶה מְשַׁקֵּר ג' פְּעָמִים, וְהִגִּיד לוֹ הָאֲר"י זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה כְּפִנְתַּת הַשְּׁמוֹת אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִם הָרוּחַ. וְהִלֵּךְ הֵרֵב רַבֵּי חַיִּים וַיִּטְאַל זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת לְבֵית הָרוּחַ.

הָרוּחַ אָמַר לְרַבֵּי חַיִּים וַיִּטְאַל: אֵינְנִי רָאוּי לְרֵאוֹת פְּנֵיךְ

וְקִדְמָם שֶׁנִּכְנַס הֵרֵב רַבֵּי חַיִּים הַנִּזְכָּר לְעִיל, אָמַר הָרוּחַ לְאוֹתוֹן הָאֲנָשִׁים הָעוֹמְדִים עֲלָיו: תִּרְאוּ, שִׁיבּוֹא לְכָאן הֵרֵב רַבֵּי חַיִּים וַיִּטַּל לְהוֹצִיא אוֹתִי מִן הָאֲשָׁה, אָבָל אֵין אֲנִי מִתְּרֵא מִמֶּנּוּ, וְאֵין לִי פֶחַד מִמֶּנּוּ, וְדַבּוּר זֶה הָיָה מְדַבֵּר בְּקוֹל כֶּסֶם וּבְעֻזוֹת מְצַח כְּדֶרֶךְ שֶׁל הָרוּחַ, וְכָל זֶה הָיָה קִדְמָם בֵּיאַת מוֹרְנוֹ הֵרֵב רַבֵּי חַיִּים וַיִּטְאַל, וְאַחַר כֵּן, כְּשֶׁבָא מוֹרְנוֹ הֵרֵב רַבֵּי חַיִּים וַיִּטְאַל לְתוֹךְ הַחֶדֶר, וּמִיָּד כְּשֶׁרָאָה הָרוּחַ פְּנָיו שֶׁל הֵרֵב מוֹרְנוֹ הֵרֵב רַבֵּי חַיִּים וַיִּטְאַל, מִיָּד הִתְחִיל לְרַתֵּת, וְקָם לְפָנָיו, וְנִפְּל מֵרֵב הַמּוֹרָא עַל פְּנָיו, וְאָמַר הָרוּחַ: רַבֵּי, אֵין אֲנִי כְּדָא לְרֵאוֹת בְּפָנֶיךָ הַקְּדוֹשׁ, וְאַחַר כֵּן שָׁאַל הֵרֵב אֶת הָרוּחַ: מִי אַתָּה? וְהָשִׁיב: פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִי, וְהָיָה שֶׁקֶר בְּפִיו. וְאַחַר כֵּן שָׁאַל הֵרֵב אוֹתוֹ פְּעַם שְׁנִיָּת, וְשֶׁקֶר וְכַחֵשׁ בּוֹ עַד פְּעַם שְׁלִישִׁי. וּבְפְעַם הָרְבִיעִי הִתְחִיל וְהִגִּיד אֶת שְׁמוֹ הָאֲמָתִי.

וְאֵז הִתְחִיל מוֹרְנוֹ הֵרֵב רַבֵּי חַיִּים לְהַזְכִּיר אֵיזָה שְׁמוֹת קְדוּשִׁים, וְהִתְחִיל הָרוּחַ לְדַבֵּר קְשׁוֹת וּבְעֻזוֹת מְאֹד מְאֹד

וְאָמַר: הִנְנִי יוֹצֵא מִיָּד! וְכֹנֶנֶת הָרוּחַ הִיָּה לְצֵאת דֶּרֶךְ בַּיִת הַנֶּשֶׁט וְדֶרֶךְ הַצְּנוּאר, וְהִיָּה רוּצָה בְּדַעְתּוֹ לְנִקֹּב הַסִּימָנִים מִן הָאִשָּׁה, וְהִיָּה רוּצָה לְכַבּוֹת כָּל הַנְּרוֹת שֶׁבְּאוֹתוֹ הַחֶדֶר וְלְהַזִּיק אֵיזָה נִפְשׁוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם בְּהַחֶדֶר, וְהָרַב מוֹרְנוֹ רַבִּי חַיִּים וַיִּטָּל הַבֵּיץ אֶת כּוֹנֵנָתוֹ וּמַחֲשֵׁבָתוֹ הִרַע וְאָמַר לוֹ: רְצוֹנִי שֶׁתִּלְךְ אִתָּה דֶּרֶךְ אֶצְבַּע קֶטְנָה שֶׁל הַרְגֵּל הַשְּׂמָאל שֶׁל הָאִשָּׁה, וְאָמַר הָרוּחַ, שֶׁכֵּךְ יַעֲשֶׂה.

בְּלִילָה עֵת שְׁלִיטַת הַחִיצוֹנִים, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְהַדִּינִים וְהָרוּחוֹת מֵתַגְבְּרִים אֲזוּ, חֶסֶד וְשָׁלוֹם.

וְהָרַב מוֹרְנוֹ הָרַב רַבִּי חַיִּים וַיִּטָּל הַבֵּיץ שֶׁהוּא שֶׁקֶר, כִּי כּוֹנֵנֶת הָרוּחַ הִיָּה דְנוֹקָא לְהַמִּית לְהָאִשָּׁה, מִיָּד גָּזַר עָלָיו חֲרָם וְנִדְוֵי וְשִׁמְתָא שְׁלֵא יֵצֵא עִכְשָׁו כָּלֵל, כִּי רָאָה הָרַב שְׂאֵם יֵצֵא הָרוּחַ עִכְשָׁו מִחֲמַת הַשִּׁבְעוֹת וְשִׁמְתוֹת, אֲזִי בּוֹדְאֵי תְּמִית הָאִשָּׁה, וְהַנִּיחַ הַדְּבָר כֶּךָ וְהִלְךְ לְהַתְּפַלֵּל עַרְבִית לְבֵית הָאֲרָ"י זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה, וְאַחַר הַתְּפִלָּה סִפֵּר מוֹרְנוֹ הָרַב רַבִּי חַיִּים וַיִּטָּל לְהָרַב הָאֲרָ"י זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה כָּל הַמַּעֲשֶׂה הַנִּזְכָּר לְעֵיל.

וְהַשִּׁיב הָאֲרָ"י זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה: זֶה אֲרַע לָךְ בְּשִׁבִיל שֶׁהִלַּכְתָּ בְּלִילָה אֶל הָרוּחַ, וְלֹא מִבְּעוֹד יוֹם, קִדְּם הַלִּילָה, כְּמוֹ שְׂאֲמַרְתִּי לָךְ, כִּי בְּלִילָה הוּא שְׁלִיטַת הַחִיצוֹנִים וְדִינִים, וְהָרוּחוֹת מֵתַגְבְּרִים בְּאוֹתוֹ הַפַּעַם, וְאֵין אוֹתוֹ זְמַן גּוֹרֵם לְפַעַל פְּעֻלוֹת נִגְדַת הָרוּחַ בְּלִילָה, וְאַחַר כֵּךְ אָמַר הָאֲרָ"י זְכוֹרֵנוּ

לברכה למורנו הרב רבי חיים ויטאל: לך לשלום, והלך עמו
מעט דרך הדלת, מה שלא היה עושה כן לשאר תלמידים.

**בעוון מסירת ממון של ישראל ביד עכו"ם, רחמנא
לצלן - נעשה רוח.**

ולמחרתו, אחר התפלה, הלך הרב מורנו הרב רבי חיים
ויטאל להשביע את הרוח, והכרח הרוח לצאת דרך אצבע
קטנה של רגל האשה, והיו האנשים ונשים רואין את הרוח,
שנדמה להם כמו חוט של אש, והיה דולק וצועק ובוכה על
מעשיו. ואחר כך שאל הרב מורנו הרב רבי חיים ויטאל את
הרוח, מפני מה ארע לך כך שנעשית רוח, ומה חטא היה
בידו, והשיב, שהוא היה מסור מפרסם, והיה מוסר ממון
של ישראל ביד עכו"ם, ואחר כך היה שואל, מפני מה היה
לו רשות לילך לתוך האשה הזו ולנוח בתוכה.

והשיב, שהמנים שלו נתנו לו רשות לבוא לתוך
האשה, כי הוא היה שוכב על העפר שעל גבי הכירה ומכל
מקום לא היה לו רשות לבוא לתוך שום אדם, עד שפעם
אחד באתה האשה הזאת להכין אש ועצים לבשל מאכלים
ליום השבת, והיתה האשה משוררת זמרים של גבול פה,
והיה לו רשות לבוא אליה, וזה שלשה שנים רצופים אשר
הוא שוכן בתוכה, עד כאן המעשה.

**כָּל שָׁפֹן שָׁמַי שְׁעוֹשָׁה בְּיָדָיו עֲבֵרוֹת - שְׁחִיבִים עֲלֵיהֶם
כֶּרֶת, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, נֶעֱנָשׁ בְּיֹתֵר.**

ז. עַל כֵּן יִרְאֶה הָאָדָם וַיִּצְיֵר בְּנַפְשׁוֹ, כַּמָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְדַקְדֵּק עִם הַבְּרִיּוֹת: וּמָה הַמְּסוּר הַזֶּה, שֶׁלֹּא חָטָא אֶלָּא
בְּפִיו וּבִשְׂפָתָיו, שֶׁהִיא מְדַבֵּר דִּלְטוֹרִין עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּעוֹזֵן
הַזֶּה נַעֲשֶׂה רוּחַ, וּמִכָּל שָׁפֹן הַעוֹשֶׂה עֲבֵרָה בְּפִעַל, עֲבֵרוֹת
שֶׁהֵן חִיבֵי כְּרִיתוֹת אוֹ אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין אוֹ הַמְּחַלְל שְׂבֵת
בְּפִרְהוֹסְיָא עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

**מִי שֶׁחָטָא בְּיָדָיו אוֹ בְּאַחַד מֵאַבְרָיו, יֵשׁ רְשׁוֹת
לְרוּחוֹת וּמַזְיָקִים לְשֵׁלֵט עֲלָיו, חֶסֶד וְשָׁלוֹם.**

וּמָה הָאִשָּׁה הַזֹּאת, שֶׁהִיְתָה עוֹסֶקֶת בְּמַצּוֹת הַכֶּנֶת מְזוּן
לְשֵׁבֵת, וְעַל יָדֶי שֶׁהִיְתָה מְזַמְּרֵת זְמָרִים שֶׁל גְּבוּל פֶּה, בָּא
אֵלֶיהָ הַרוּחַ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה מִי שֶׁחָטָא בְּפִעַל, אֲזִי יֵשׁ
רְשׁוֹת לְהַמְזַיָּקִים וְהַרוּחוֹת לְהַזְיֵק לוֹ.

הַמְּבַדִּיל עֲצָמוֹ מִן הָעֲבֵרָה, מְסִיעֵין אוֹתוֹ מִן הַשָּׁמַיִם

ח. עַל כֵּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵיִשְׂרָאֵל יֵשׁ לְהַתְּפַלֵּל לְפָנֵי קוֹנוֹ
לְהַצִּיל אוֹתוֹ מִכָּל פֶּשַׁע וְעוֹזֵן, וְלֹא יִרְגִּיל אָדָם לְדַבֵּר גְּבוּלוֹת
פֶּה, וּכְשִׁיגִיעַ עֵת וּזְמַן שֶׁהָאָדָם מִתְעוֹרֵר בְּעֲצָמוֹ לַעֲשׂוֹת
תְּשׁוּבָה, אָף כִּי הַשְּׁעָה תִּהְיֶה עוֹבְרֵת, אֵל יִתְחַרֵּט עַל הַתְּשׁוּבָה
שֶׁכָּבַר עָשָׂה. רַק יִחְזִיק תָּמִיד בְּעֲבוּדַת ה', וְהִבָּא לְטָהָר
מְסִיעֵין אוֹתוֹ, וְאִז טוֹב לוֹ יִהְיֶה סְלָה.

פָּרֶק ע"ח

א. שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם כָּתַב בְּקִהְלֵת (א, יד):
 "וְרָאִיתִי אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים שֶׁנַּעֲשִׂים תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְהִנֵּה הַכֹּל
 הֶבֶל וְרֵעוּת רֵוַח", פְּרוּשׁ - אוֹתָן הַמַּעֲשִׂים שֶׁהֶבֶל שֶׁלָּהֶם הוּא
 דְּבָרֵי שֶׁמֶץ וְדָפִי (וְהֵר חֶלֶק ב דף נט עמוד א) - הֶבֶל כְּזֶה אֵינּוּ
 עוֹלָה לְמַעְלָה מִהַשָּׁמֶשׁ בְּמַעְלוֹת עֲלִיוֹנוֹת, אֲלָא אֲזִיל וְשֵׁט
 [פְּרוּשׁ: הוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטֵט] תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, כִּי לְכֹל עֲנִינִים שֶׁבְּעוֹלָם יֵשׁ
 הֶבֶל, וְכִמוֹ שֵׁיֶשׁ הֶבֶל בְּדַבּוּר, בֵּן יֵשׁ הֶבֶל בְּמַעֲשֵׂה, וְאִם יֵשׁ
 הֶבֶל שֶׁל מִצְוָה, אֲזִי מֵיָד אוֹתוֹ הַהֶבֶל עוֹלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה
 וּמִתַּעֲטֵר לְמַעְלָה וְנַעֲשֵׂה סִנְגוֹר קָמִי קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְאִם
 הָאָדָם מְדַבֵּר דְּבָרֵי שְׁוֹא, אֲזִי הַהֶבֶל שֶׁל פְּעֵלָה זֶה אֲזִיל וְשֵׁט
 בְּעֵלְמָא, וּמֵיָד כְּשֶׁתִּצָּא נִשְׁמָתוֹ שֶׁל זֶה הָאָדָם, אֲזִי אוֹחֵז
 הַהֶבֶל בְּנִשְׁמָתוֹ וְזוֹרְקֵהוּ כְּמָה פְּרִסְאוֹת וּמֵיֶסֶר אוֹתוֹ מְאֹד.

**סִפְנָה גְּדוּלָה לְדֹרֶשׁ בְּרַבִּים אוֹדוֹת חֲטָא אָדָם
 הָרֵאשׁוֹן אוֹ מְכִירַת יוֹסֵף אוֹ שֶׁל שְׂאֵר חֲסִידִים**

ב. וְזֶה שֶׁאָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ: "וְרָאִיתִי אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים
 אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְהִנֵּה הַכֹּל הֶבֶל וְרֵעוּת רֵוַח", פְּרוּשׁ
 - אוֹתָן הַמַּעֲשִׂים שֶׁהֶבֶל שֶׁלָּהֶם אֵינּוּ עוֹלָה לְמַעְלָה מִהַשָּׁמֶשׁ
 בְּמַעְלוֹת עֲלִיוֹנוֹת, אֲלָא אֲזִיל וְשֵׁט תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, אֲזִי הוּא
 גוֹרֵם רָעָה לְעַצְמוֹ, וּבְפֶרֶט מִי שֶׁהוּא פּוֹגֵם בְּדַבּוּרוֹ וְדוֹבֵר
 דְּבָרִים שֶׁל כַּעֲזוֹר עַל חֲבֵרוֹ בְּחִנָּם, אֲזִי הֶבֶל זֶה מְקַטְרֵג. וּמְכַל
 שֶׁכֵּן כְּשֶׁאָדָם מוֹצִיא דְבָרָה וְדוֹרֶשׁ בְּרַבִּים, וּבְאִים לִיְדֵי שְׂגִיאַה

וְדוֹרְשִׁים בְּחֹטָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן אוּ בְּחֹטָא מְכִירַת יוֹסֵף
 וּבְמַעֲשֵׂה דְדוֹד וּבֵת שְׁבַע, וְהִמָּה מִפְּלִיגִים בְּחֹטָאָם שְׁלֵא כְּדַת,
 וְהַתּוֹרָה כְּסָהוּ, אִי אַתָּה רִשְׁאֵי לְפָרְסָם, אִף שֶׁהִדְרִשָּׁן כְּנֹן
 לְאַמֶּת, מִכָּל מְקוֹם עֲתִיד לִתֵּן אֶת הַדִּין, וּמִכָּל שְׁפָן אִם
 הִדְרִשָּׁן בּוֹדָה מִלְּבוֹ וּבִקְשׁ לְתִלּוֹת בּוֹקֵי סְרִיקֵי [פְּרוּשׁ: כְּדִים
 רְקִים. רוּצָה לֹמַר - דְּכַבְרֵי הֶבֶל שְׁאִין בְּהֵם טַעַם. (נִשְׁׁי עֲבוּדָה זָרָה לוֹ)] כְּאַדָּם
 הָרֵאשׁוֹן, יִצִּיר כְּפּוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוּ בְּהַשְׁבָּטִים,
 שְׁבִטֵי יֵה אוּ בְּדוֹד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם וּבְדוּמִיָּהוּן, שֶׁהֵן
 חֲסִידֵי עֲלִיוֹן.

אָדָם הָרֵאשׁוֹן בִּקְשׁ מִרְבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי שְׁלֵא יִגְלָה אֶת חֹטָא עַץ הַדַּעַת יוֹתֵר מִמָּה שֶׁנִּתְגַּלָּה בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה

ג. וְהִנֵּה אֲצִיג לָךְ מֵאַמֵּר אֶחָד, מֵה שְׁכַתּוֹב בְּזֵהר חֲדָשׁ,
 פְּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית (דף כ"ד עמוד א') וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:

*לט תְּנֹו רַבָּנָן, כְּשִׁחְלָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי, עָאֵלוּ
 לְגַבְיָהּ רַבִּי פְּנַחֶס בֶּן יֵאִיר וְרַבִּי חִזְאֵי וְרַבִּי אַבְהוֹ. אָמְרוּ לֵיהּ:

(לט*) פְּרוּשׁ הַזֶּהר בְּלִשׁוֹן-קִדְשׁ:

תְּנֹו רַבָּנָן: כְּשִׁחְלָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי, נִכְנָסוּ לְבִקְרוֹ רַבִּי
 פְּנַחֶס בֶּן יֵאִיר וְרַבִּי חִזְאֵי וְרַבִּי אַבְהוֹ. אָמְרוּ לוֹ: "מִי שֶׁעָלָיו עוֹמֵד
 הָעוֹלָם עָשׂוּי לְפַל לְמִשְׁכָּב", עָנָה לָהֶם: "דִּינִי שְׁלִי אֵינֹו מְסוּר
 לְבֵית דִּין שְׁבַשְׁמִים. שְׁמַח אָנִי, שְׁאֵינִי נִמְסָר לְיַד מִלְּאָךְ וְלִידֵי
 בֵּית דִּין, שֶׁהֲרִי אָנִי אֵינֹנִי כְּשֶׂאֵר בְּנֵי הָאָדָם, אֶלָּא דִּינִי הַקְּדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא בְּעַצְמוֹ דָּן אוֹתוֹ, וְלֹא בֵּית הַדִּין שֶׁבְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים.

מֵאֵן דְּהוּא קִיּוּמָא דְּעֵלְמָא שְׂכִיב, אֲמַר לְהוּ: לֹא בֵּית דִּינָא
 דְּעֵלָא מְעִינִין בְּדִינָא, דְּהָא אָנָּא חֲדָאֵי דְּלֹא אָנָּא אֲתִיב
 לְמִלְאַכָּא וְלִדִּינָא דְּלֵעֵלָא, דְּאָנָּא לָאו כְּשָׂאָר בְּנֵי נָשָׂא, אֲלֵא
 הָאֵי דִּינָא דִּילֵי - קִדְשָׂא בְּרִיךְ הוּא דִּינִיה לִיה, וְלֹא בֵּית דִּינָא.
 וְהִינּוּ דְּאֲמַר דְּוֹד מְלָכָא (תְּהֵלִים מִג א): "שְׁפִטְנֵי אֱלֹהִים" וְגו',
 וְכֵן שְׁלֵמָה אֲמַר (מְלָכִים-א ח נט): "לְעֵשׂוֹת מְשֻׁפֵּט עֲבָדוּ
 וּמְשֻׁפֵּט עֲמוֹ" - מְשֻׁפֵּט עֲבָדוּ בְּלַחֲדוּדֵי, וְלֹא אֲחֻרָן.

**כָּאֲשֶׁר מִגִּיעַ עֵתוֹ שֶׁל הָאָדָם לְהִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם הַזֶּה,
 זְקוּק אֵז לְרַחֲמֵי שָׁמַיִם.**

ד. * מ דְּהָא תְּנִינֵן, כְּשָׂאָדָם שׁוֹכֵב, בֵּית דִּינָא דְּלֵעֵלָא
 מִסְתַּפְּלִין בְּדִינֵי, אֵית מְנַהוּן דְּנָטִין לְכַף זְכוּת, וְאֵית מְנַהוּן

זֶה שְׂאֲמַר דְּוֹד הַמֶּלֶךְ: 'שְׁפִטְנֵי אֱלֹקִים' וכו'. וכן שְׁלֵמָה אֲמַר:
 'לְעֵשׂוֹת מְשֻׁפֵּט עֲבָדוּ וּמְשֻׁפֵּט עֲמוֹ' - מְשֻׁפֵּט עֲבָדוּ לַחֹד, כְּשָׂאֵין
 אַחַר עֲמוֹ.

(*) פְּרוּשׁ הַזֶּה בְּלִשׁוֹן-קִדְשׁ:

שְׁהָרֵי לְמִדְּנוּ: כְּשָׂאָדָם נוֹפֵל לְמִשְׁכָּב, בֵּית הַדִּין שְׁבַשְׁמִים
 מִתְּבוֹנְנִים בְּדִינֵו: יֵשׁ מֵהֶם שְׁנוּטִים לְכַף זְכוּת, וְיֵשׁ מֵהֶם
 שְׁנוּטִים לְכַף חוּבָה, פִּינּוּן שְׁמוּצָאִים בְּאָדָם עֲבָרוֹת. וְאֵלוּ
 כְּשֶׁנִּמְסָר דִּינֵו שֶׁל אָדָם לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעֲצָמוֹ, אֵין קוּ הַדִּין
 נוֹטָה אֲלֵא לְזְכוּת וּלְטוֹבָה. מִדּוּעַ? שְׁהָרֵי לְמִדְּנוּ: מִדּוּתֵי שֶׁל
 הַמֶּלֶךְ הֶעֱלִיּוּן נוֹטוֹת לְזְכוּת תְּמִיד, שְׁהָרֵי כֵּלּוּ כַחֲמִים, וּבְגִדּוּ
 לְמַחַל עַל חֲטָאִים וְעוֹנוֹת. עַל זֶה כְּתוּב: 'כִּי עִמָּךְ הִסְלִיחָה' -
 וְלֹא עִם אַחַר. לְכֵן מִבְּקֵשׁ אֲנִי מֵה', שֶׁהוּא יְדוּן דִּינֵי, וְאֲנִי אֶפְנֵס
 לְעוֹלָם הַבָּא בְּתַרְסֵר שְׁעָרִים, שֶׁלֹּא נִכְנַס בְּהֶם אָדָם חוּץ מִן

דנטין לכף חובא, פיון דחזין חובא בבר נש, וכד דינא הנה קמיה קדשא בריך הוא, לא נפיק אינש למיהוי בההוא דינא בר טב. מאי טעמא? דהא תנינן: מכלוי (פרוש: מדות) דמלכא עלאה נטוי לזכותא תדיר, הוא פליה צד רחמנות, ובידוי לשבקא לחטאין וחובין. הדא הוא דכתיב (תהלים קל ד): "כי עמך הסליחה" - ולא עם אחר. ובגין כך בעינא קמיה דהוא ידון דינאי, ואנא אעיל תריסר אבבי דעלמא דאתי דלא אעברו לון בר אבהתא, ולא אית מאן דימחא בידי. ועוד, דלא אתבע רשותא.

שמענו קול מדבר אליך, אבל לא ידענו מי הוא

ה. *מא אמר רבי שמעון בן יוחאי מלה, וחמון בבי מרעיה דלא הנה תמן. תוהו, ולא יכילו למלא מדחילו רבא

האבות, ואיש לא ימחה בידי, ועוד: שלא אצטרך לבקש רשות על כך".

(מא*) פרוש הזהר בלשון-קדש:

אמר רבי שמעון בן יוחאי מלה - ונעלם מן העין. תמהו מבקריו, ולא יכלו לפצות פיהם מחמת האימה, שנפלה עליהם. תוך כדי כך עלה באפס ריח חזק ונפלא של בשמי גן עדן, וכחותיהם שבו אליהם, עד שראו את רבי שמעון מדבר. לאחר זמן שאלם רבי שמעון: "ראיתם משהו?" ענה לו רבי פנחס: "לא. אלא פלנו תמהנו שנעלמת מעיננו זמן רב, וכששבנו וראינו, הכחנו ריחות גן עדן ושמענו מדבר עם משהו, ולא ראינו עם מי." שאלם רבי שמעון: "ולא ראיתם איש מלבדי?" ענו לו: "לא".

דְּהוּי עֲלִיהוֹן, עַד דְּהוּוּ יְתָבִי, סְלִיק לֹון רִיחִין דְּבוּסְמִין
 סְגִיאִין, וְכַל חַד וְחַד מְנַהוֹן אֲתִישֵׁר חִילִיָּה, עַד דְּהוּי חֲמוּ
 לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי וְהוּי מְמַלְל מְלִין, וְלֹא הוּי חֲמָאן בַּר
 מַנְיָה, לְבַתֵּר עֵדָן אָמַר לְהוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי: חֲמִיתוֹן
 מִיִּדִי, אָמַר לִיָּה רַבִּי פְּנַחֶס: לֹא, אֶלֶּא כְּלָנוּ תְּוֹהִין עַל מַה דְּלֹא
 חֲמִינָא לָךְ בְּבִי מַרְעָךְ זְמַן רַב, וְכַד חֲמִינָן לָךְ, סְלִיק לָן רִיחִין
 וְבוּסְמִין דְּגִן עֵדָן וְשְׁמַענָא קְלָךְ מְמַלְל, וְלֹא יִדְענָא מִי מְמַלְל
 עִפְךָ, אָמַר לֹון: וְלֹא שְׁמַעְתוֹן מְלָה אוֹחְרָנִי בַר מְדִידִי, אָמַרוּ
 לִיָּה: לֹא.

**הוא בקש ממני שלא אגלה חטאו לבני אדם יותר
 ממה שכתוב בתורה**

ו. *מב אָמַר, תְּמִיָּהנָא עַל רַבִּי פְּנַחֶס דְּלֹא חֲמָא, דְּאָנָא
 חֲמִית לִיָּה כְּעֵן בְּהֵוֹא עֲלֵמָא לְתַתָּא מְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנִי, וְכַעַן

מב*) פְּרוּשׁ הַזֶּה בְּלִשׁוֹן-קִדְשׁ:

אָמַר: "תַּמָּה אָנִי עַל רַבִּי פְּנַחֶס, שֶׁלֹא רָאָה, שֶׁהָרִי רָאִיתִי
 אֶת מְקוֹמוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא לְמַטָּה מִמְּחִיצַת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנִי.
 לְמַעֲשֶׂה, קִרְאוּ לִי מִן הָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים וְהִרְאוּ לִי אֶת מְקוֹם
 מוֹשְׁב הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם הַבָּא, וְלֹא מְצִאתִי לִי מְקוֹם מְתָאִים
 אֶלֶּא בְּמַחְצָתוֹ שֶׁל אַחִיָּה הַשִּׁילוֹנִי. וְקִבַּעְתִּי אֶת מַחְצָתִי לְעַתִּיד
 לְבוֹא, וְלִיווֵנִי נְשִׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת צְדִיקִים, וּבְרֵאשֶׁם
 אָדָם הָרֵאשׁוֹן, שֶׁיֵּשֵׁב עִמִּי וּבִקְשֵׁנִי, שֶׁלֹא אֶגְלֶה אֶת חֲטָאוֹ יוֹתֵר
 מִמָּה שֶׁגִּלַּתָּה הַתּוֹרָה וְהַעֲלִימָה אֶת עֵינָיו בְּמַעֲשֶׂה עֵץ הַדַּעַת.
 אָמַרְתִּי לוֹ: "הָרִי כְּבָר גְּלִיתִי חֲטָאֲךָ לְתַלְמִידִי! אָמַר לִי: 'מַה
 שֶׁגִּלִּית לְתַלְמִידֶיךָ - טוֹב עֲשִׂיתָ, אֲבָל אֲבִקְשֶׁךָ לֹא לְפָרְסָמוֹ לְשָׂאֵר

שָׁדְרוּ בְּדִילִי מִלְעֵלָא וְאַחֲזוּן לִי אֶתְרָא דְּצַדִּיקָא לְעֵלְמָא
 דְּאֵתִי, וְלֹא אֶתִישֵׁר בְּלִבָּאֵי דְּוֹכְתָאֵי בַר עִם אַחֲיָה הַשִּׁילוּנִי,
 וּבְרִירָנָא דְּוֹכְתָאֵי וְאַתִּינָא, וְאַתּוּ עִמִּי תִלַּת מֵאוֹת נְשָׁמוֹת
 דְּצַדִּיקָא וְלֵעֵלָא מְנַהוֹן אָדָם הָרֵאשׁוֹן, דְּהוּי יְתִיב גַּבְאֵי וְהוּי
 מְמַלֵּל עִמִּי, וּבְעָא דְּלֹא אֶתְגַּלִּי חוּבְיָהּ לְכָל עֵלְמָא, בַר מֵאֵי
 דְּאֶמְרָה הַתּוֹרָה בְּגִינִיהּ, וְאַתְּכֶסְיָא בַּהֲהִיא אֵילְנָא דְּגֵן עֵדֵן,
 וְאַנָּא אֶמִּינָא לִיָּהּ, דְּהָא לְחַבְרִיא גְּלִינָא כְּבֵר, אֶמֶר: הָאֵי דְּגֵלְיִן
 לְחַבְרִיא טַב וְשִׁפִּיר עֲבַדִּית, אֲבָל לֹא לְשִׁאֲרַ עֵלְמָא. מֵאֵי
 טַעֲמָא? דְּחַס הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יְקָרִיָּהּ, וְלֹא בְּעֵי לְפַרְסְמָא
 הַהוּא חוּבָה אֶלָּא בַּהֲהוּא אֵילְנָא דְּאֲכַל מְנִיָּה וְכוּ'. קָרִיב
 לְגַבְיָהּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּהּ, אֶמֶר לִיָּהּ: אֲבָא, מָה אָנָּא הָתָם?
 אֶמֶר לִיָּהּ: זַכָּאָה חוּלְקֵךְ בְּרִי, זְמַן סְגִיא יְהָא דְּלֹא תַתְקַבֵּר
 גַּבְאֵי, אֲבָל בַּהֲאֵי עֵלְמָא דְּוֹכְתָא דִּידִי וְדְּוֹכְתָא דִּידֵךְ בְּרִירָנָא
 וְכוּ'.

בְּנֵי אָדָם, שְׁהֲרֵי חַס הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹדֵי וְהַעֲלִים אֶת
 חֲטָאֵי עַל יְדֵי סְפוּר עַץ הַדַּעַת"ו.

קָרִב אֶל רַבִּי שְׁמַעוֹן אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְשִׁאָלוֹ: "אֲבָא, מָהוּ חֲלָקִי
 לְעוֹלָם הַבָּא", עֲנָה לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן: "אֲשֶׁרִי חֲלָקֵךְ, בְּנִי! זְמַן רַב
 יַעֲבֹר עַד שֶׁתִּקְרַב אֵלַי, אֲבָל בְּעוֹלָם הַבָּא כְּבֵר הַכְּנֹתִי אֶת מְקוּמִי
 וְאֶת מְקוּמֵךְ".

למוד שלא לדבר בגנותו של אדם הראשון, חס ושלום.

ז. מכאן תראה, שלא טוב עושין הדרשנים שדורשים בפרהסיא בבתי כנסיות ובתי מדרשות ואומרים בפמבי ברבים, בפני עמי הארצות, בדרוש שלהם, אדם הראשון מין היה ועבר על עבודה זרה, גלוי עריות שפירות דמים וכיוצא בזה, היתכן לעשות כן, לומר על יציר כפו של הקדוש ברוך הוא, שהוא היה צדיק גמור. ובאדם הראשון היו תולין כל הנשמות של דורי דורות, אותן נשמות הרשעים שהיו תלויין בו בנשמתו של אדם הראשון או באחת מאבריו - הן היו החוטאים, והיו נחפזים וממהרים לחטא, אבל אותה הנשמה שהיתה מיחדת לאדם הראשון, לא חטאה כלל, כי היא היתה קדש קדשים.

ומבאר שם בזהר חדש, שיש סכנה גדולה לבעל הדרשן, כשידרש איזה גנאי על אדם הראשון, פן יקים בו (שמות יט כא): "ונפל ממנו רב".

התורה חסה על כבודן של צדיקים, ואפלו על כבוד הרשעים, ומי שמדבר בשבח אדם הראשון, זוכה לאריכות ימים ושנים

ח. על כן ראוי לגער בהעושין כן, כי אין הקדוש ברוך הוא חפץ באלו הקורים תגר על עמו ישראל ועל נשמת הצדיקים, והתורה חסה על כבודן של רשעים, כמו שאמרו

רבוּתֵינוּ זְכוּרָנוּם לְבָרְכָה (סִנְהֶדְרִין נד עמוד א. תַּנְחוּמָא בַּלֵּק ט):
 "וְאֵת הַבְּהֵמָה תִּהְרָגוּ" (ויקרא כ טו) - שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ הַבְּרִיּוֹת
 פְּלוֹנֵי נִכְשֵׁל בְּבֵהֶמָה זוּ. עַד כָּאן לְשׁוֹנוּ.

עַל כֵּן יִרְאֶה הָאָדָם לְצַדִּיק עַל חַטָּא אָדָם הִרְאֵשׁוֹן לְטוֹבָה
 וְכֵן עַל חַטָּא הָעֶגְלָה וּמְכִירַת יוֹסֵף, וְהַאֲחִיז בְּמַדַּת הַמְזִכִּירִים
 לְשִׁבְחָה, מֵאַרְיֵךְ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו, אָמֵן.

◆ בַּלֵּק ◆

פָּרָק ע"ט

א. פְּתִיב (תַּהֲלִים כד, ג-ו): "מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה' וְיָמִי יִקּוּם
 בְּמִקּוּם קָדְשׁוֹ, נָקִי כַפַּיִם" וְגו', "זֶה דוֹר דוֹרְשׁוֹ מִבְּקָשֵׁי פְּנִיךָ
 יַעֲקֹב סֵלָה", וּפְרוּשׁ הַדָּבָר כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּזִהַר (חֵלֶק א דף צו
 בַּמְדַּרְשׁ הַנֶּעְלָם), שֶׁבְּזִמְנֵי שֶׁהַצַּדִּיק נִפְטָר מִן הָעוֹלָם, וְנִשְׁמָתוֹ
 עוֹלָה לְמַעְלָה, וְהִיא קְרוּבָה לְעוֹלָמוֹת שֶׁלְּפָנָי כֶּסֶף הַכְּבוֹד,
 אֲזִי אוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִיעֲקֹב אָבִינוּ: בְּנֵי חֲבִיבֵי, אֲשֶׁר
 אֲתָה סְבִלְתָּ יְסוּרִים בְּעֵבֹר גְּדוּל בְּנִים - הִנֵּה פְּלוֹנֵי בֶן פְּלוֹנֵי
 זֶה הַצַּדִּיק בָּא לְעֵלְמָא הַדִּין [פְּרוּשׁ: לְעוֹלָם הַנְּהַ], וְהוּא מְהַדָּר
 וּמְפָאָר בְּכֶמָה קְשׁוּטִין וּבְכֶמָה הַדוֹרִין שֶׁל תּוֹרָה וּמְצוּוֹת
 וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְיֵאוֹת [פְּרוּשׁ: וְיָפָה] הוּא לָךְ לְצִאת לְקַרְאָתוֹ
 וּלְקַבְּלוֹ בְּשִׂמְחָה וּבְחֻדוּהָ וּלְתַן לוֹ שְׁלוֹם, וְאֲנִי בְּעַצְמִי

ובכבודי אלך עמך לקבל פנים של - פנים המאירות ומסבירות בתורה וביראה.

**כל הנשמות מקבלים פני הצדיק, ומכריזים לפניו
"ברוך בואך לשלום".**

ב. וזהו שאמר הכתוב: "מבקשי פניך יעקב סלה", 'מבקש' אין כתיב כאן, אלא "מבקשי", דהינו הקדוש ברוך הוא עם יעקב, ומי רואה אלו יוצאים ולא יצא לקראתו, ואז מתאספים כמה כתות ויוצאים כל כת וכת אצל שער אחד שעוברת שם הנשמה של הצדיק, וככל פותחים את פיהם ואומרים: שלום, אתה שלום, ולתורתך שלום, אשריך ואשרי יולדתך, לך בוא אל חדריך, וחפות נאים מוכנים לך, ובכל יום מכריזים בכל רקיעין, שלא יתעסקו בשום למוד, כי אם בתורה זו שחדש זה הצדיק בחייו, ומקרין לפניו כל חדושו כדמיון שקורין הכתבה לפני החתן וכלה תחת החפה. ולי נראה, דזהו הרמז שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ו עמוד ב): *מג "אגרא דבי הלולא, מלי", הינו מלין דאורייתא דיליה. וכל ראשי בני הישיבה של מעלה

(מג*) פרוש בלשון-קדש:

השכר של הבאים אל בית חתנות הוא על הדבורים שמשמחים בהם את החתן, הינו דברי התורה שלו, וכל ראשי בני הישיבה נוטלים אלו החדושים ומודיעים לשאר כתות וחיבורות הצדיקים, ומזכירים שמו של הצדיק, וככל פותחים את פיהם ואומרים: "ברוך בואך לשלום".

נוטלין הַיִּי חַדוּשִׁים וּמוֹדִיעִין לְשָׂאָר כְּתוּת וְחַבּוּרוֹת
הַצְּדִיקִים, וּמִזְכִּירִין שְׁמוֹ שֶׁל הַצְּדִיק, וְכֵלֶן פּוֹתְחִין אֶת פִּיהֶם
וְאוֹמְרִים: "בְּרִיךְ מִתְּיָד לְשָׁלֵם".

כְּתוּת הַצְּדִיקִים מִנְחָמִין אֶת הַצְּדִיק - שְׁלֵא יִהְיֶה שְׂרוּי בְּצַעַר עַל עֲזָבוֹ אֶת עוֹלָם הַשָּׁקֵר

ג. וְאַחַר כֵּן מְבִיאִין אָבִיו וְאִמּוֹ וּמַעֲטָרִין לְהוֹן בְּכַמָּה
עֲטָרִין בְּגִין בְּנֵם הַצְּדִיק [פְּרוּשׁ: וּמַעֲטָרִים אוֹתָם בְּכַמָּה כְּתָרִים בְּשִׁבִיל
בְּנֵם הַצְּדִיק], וְגַם קָדָם יֵצִיאַת נְשָׁמְתוֹ מִקְדִּימִין גַּם בֵּן כְּתוּת
צְדִיקִים וּבָאִים לְקִרְאָת נְשָׁמְתוֹ בְּעוֹדוֹ בְּחַיָּו, וּבָאִין אֲצִלּוֹ
לְחַדְרוֹ וּמְסַבְּבִים הַצְּדִיקִים אֶת מִשְׁתּוֹ וּמְבִיאִין עִמָּהֶם בּוֹסְמִין
[פְּרוּשׁ: בְּשָׂמִים] וְרִיחִין שֶׁל גֵּן עֵדֶן, וְהוּא זוֹכֶה וְרוֹאֶה אוֹתָן
וְנוֹתֵן לָהֶם שְׁלוֹם, וְהֵן מְשִׁיבִים לוֹ שְׁלוֹם וְאוֹמְרִים לוֹ:
צְדִיקָא חֲבִיבָא בְּרָא קִדִּישָׁא [פְּרוּשׁ: צְדִיק חֲבִיב, בֶּן קְדוּשָׁה]
לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אַל יִרַע לְבַבְךָ בְּשִׁבִיל פְּרִידָתְךָ מֵעוֹלָם
הַזֶּה, אֲשֶׁר הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא שְׂוֵא וְשָׁקֵר, וּבְנַפְשׁוֹ יָבִיא לְחַמוֹ,
וּלְפַעֲמִים מִחַמַּת קִיּוּם נִפְשׁוֹ פּוֹגֵם בְּנְשָׁמְתוֹ, וְנַעֲשֶׂה חִלוּל
הַשֵּׁם עַל יָדוֹ, אֲבָל הָעוֹלָם הַבֶּא בְּגֵן עֵדֶן הוּא יוֹם שְׁכָלוֹ טוֹב,
וְאִין צְרִיךְ לְסַכֵּן נַפְשׁוֹ, וְאִין שׁוּם חֲטָא בָּא עַל יָדוֹ, וְאוֹמְרִים
הַצְּדִיקִים: עֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא הַכֹּל הַכֹּל וְרַעוּת רַחֵם.

מוֹדִיעִים לְהַצְדִּיק קֹדֶם הַסְתַּלְקוֹתוֹ, שְׁעוֹד מֵעַט יִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם הַזֶּה.

ד. עַל פֶּן תִּכְיֶין לְךָ הַדַּרְךְ הַטּוֹבָה וְהַמְאִירָה בְּאוֹר הַבְּהִיר
לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא. וְכַמָּה חֲפוֹת וְכַמָּה חֲדָרִים מְלֵאִים כָּל טוֹב
מוֹכְנִים לְכַבוֹדְךָ, עַל פֶּן בְּאִנּוּ לְהוֹדִיעַ אוֹתְךָ כִּי לְשַׁעֲה קָלָה
תָּבוֹא אֶל בֵּית שְׂמֹחֲתְךָ וְתִבּוֹא מֵאַפְלָה לְאוֹרָה וְתַעֲמִד לְפָנַי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְתִשָּׁב בֵּין חֲבוּרוֹת צְדִיקִים וְתִזְכֶּה לִומר
שִׁירָה לְפָנַי רַבּוֹן עֲלֵמָא [פְּרוּשׁ: אֲדוֹן הָעוֹלָם], וְאִז תִּרְאֶה שְׂיִפָּה
קֶרֶת רוּחַ שְׁעָה אַחַת בְּגֵן עֵדֶן מְכַל תַּעֲנוּגֵי עוֹלָם הַזֶּה (אֲבוֹת
פֶּרֶק ד מִשְׁנָה יז). וְכִשְׁשׁוּמְעַ הַצְדִּיק דְּבָרִים הָאֵלּוּ, אִז הוּא
בְּשִׂמְחָה וּמְקַבֵּל עָלָיו הַמִּיתָה בְּשִׂמְחָה, וְעַל זֶה תִּקְנֶה לִומר
"יְהִי רְצוֹן" שֶׁהוּא בְּמַעֲמָדוֹת בְּיוֹם שְׁנֵי, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:
"וְתוֹצִיאֲנִי מִשְׁלוֹם אֶל שְׁלוֹם", כְּפִנַּת תְּפִלָּה זוֹ, שְׂאִזְכֶּה
לְמִיתַת הַצְדִּיקִים הַנּוֹזְכָרִים.

כָּל חֲסִיד יִתְפַּלֵּל שֶׁלֹּא יִשְׁלֹטוּ עָלָיו מִשְׁחִיתִים, חֵס וְשְׁלוֹם.

ה. וְ"עַל זֶה יִתְפַּלֵּל כָּל חֲסִיד לְעַת מְצֵא" (תְּהִלִּים לב ו) -
זֶה יוֹם הַמִּיתָה (בְּרִכּוֹת ח עֲמוּד א), רוֹצֶה לִומר, שְׂיִתְפַּלֵּל
שְׂיִבּוֹאוֹ לְקִרְאָתוֹ כְּתוּת וּמְחַנּוֹת צְדִיקִים קְדוֹשִׁים וְטְהוּרִים,
כְּדִי שְׂיִלְךָ עִמָּהֶם וְיִתְעַטֵּר בִּיְנִיחָם בְּשִׂמְחָה וּבְחֻדוּה סְגִיָּא
[פְּרוּשׁ: גְּדוּלָּה]. "רַק לְשִׁטְף מִים רַבִּים אֶלָּו לֹא יִגִּיעוּ" (תְּהִלִּים
שם) - הַמָּה "הַמִּים הַזְּדוֹנִים" (שֵׁם קַכד ה) - כְּתוּת הַמִּשְׁחִיתִים

וּמַחְבְּלִים, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְאֵינָם זֹכִים לְרֵאוֹת בְּאוֹר הַשְּׁכִינָה,
מֵה שְׂאִין בֶּן נִשְׁמַת הַצְּדִיק - מִי יָכוֹל לְסַפֵּר כְּבוֹדוֹ.

וּבּוֹא וּרְאָה מֵה שְׁפָתוֹב שָׁם בְּזִהַר (שָׁם עֲמוּד ב): בְּיַחְדּוֹ
עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כִּסָּא כְבוֹד לְיַעֲקֹב אָבִינוּ לְיֹשֵׁב עָלָיו
בְּשַׁעַה שֶׁהַצְּדִיק בָּא לְעוֹלָם הַבָּא, וּכְשׁוֹרָאָה הַנְּשֻׁמָּה כָּל
הַכְּבוֹד הַזֶּה, מְבָרַכַת וּמְשַׁבַּחַת לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וּמְשַׁתַּחֲוִית לְפָנָיו וְנוֹתְנַת שְׂבַח וְהוֹדָיָה עַל גְּדֹל הַיָּקָר וְכְבוֹד
שֶׁנַּעֲשָׂה לָהּ, וְאִזּוֹ הַנְּשֻׁמָּה מִתְּפַלֵּלַת גַּם בֶּן עַל הַגּוֹף, שֵׁיִשְׁכֵּן
לְבַטַּח, בְּלִי עֲנֵשׁ חֲבוּט הַקֶּבֶר, וְאוֹמְרַת מִזְמוֹר ק"ד: "בְּרַכֵּי
נַפְשֵׁי אֶת ה' וְכָל קֶרְבֵי אֶת שֵׁם קְדוֹשׁ" וְכוּ'.

וְכִיּוֹן שֶׁשׁוּמְעִין שְׂאֵר הָאֲבוֹת - אֲבָרְהָם וַיִּצְחָק, אִזּוֹ אִף הֵן
הוֹלְכִין לְקִרְאֵת הַצְּדִיק, וְעַל זֶה נֹאמֵר (בְּרֵאשִׁית יח ב): "וַיִּשָּׂא
אֲבָרְהָם אֶת עֵינָיו", וְזֶהוּ נִשְׁמַת הַצְּדִיק, כִּי הַזִּהַר מְכַנֶּה אֶת
נִשְׁמַת הַצְּדִיק בְּשֵׁם אֲבָרְהָם, "וַיִּרְא אֲבָרְהָם" - דָּא הִיא
הַנְּשֻׁמָּה, "וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו" - זֶהוּ נִשְׁמַת
אֲבָרְהָם, יִצְחָק וַיַּעֲקֹב וְכְבוֹד הַשְּׁכִינָה עִמָּהֶם, וּמִיָּד: "וַיִּרְץ
אֲבָרְהָם" - שֶׁהִיא הַנְּשֻׁמָּה, "לְקִרְאֵתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחֲוּ
אֲרֻצָּה" - נִגַּד הַשְּׁכִינָה, וּמִתְּפַלֵּלַת הַנְּשֻׁמָּה (שָׁם ג): "וַיֹּאמֶר
אֲדֹנָי אֵל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדְּךָ". רוֹצֵה לֹאמֵר, שֶׁהַנְּשֻׁמָּה
מְבַקֶּשֶׁת מֵאֵת הַשְּׁכִינָה, שֶׁתֵּלַךְ הַשְּׁכִינָה עִמָּהּ לְלוֹוֹת אוֹתָהּ
עַד שֶׁעֲרֵי גֶן עֵדֶן וְלִנְטֵר וְלִשְׁמֹר לָהּ מִכָּל הַמְּקַטְרָגִים, עַיִן שָׁם
בְּזִהַר בְּאַרְיִכוֹת.

**מֵאֵד חֲבִיב בְּעֵינֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פֶּאֶשֶׁר מִזְכִּירִין
זְכוֹת אָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים וְשֵׁל מֹשֶׁה אֲהָרֹן וּמֹרְיָם, וְשֵׁאֵר
נְבִיאִים.**

ו. ומה מאד חביב בעיני הקדוש ברוך הוא מי שרגיל ומזכיר תמיד זכותן של שלשה אבות, וכן זכותן של משה ואהרן ומרְיָם ושאר נביאים וחסידים עליון, כי כל הנשמות של צדיקים שמחים בראותן מעשים טובים באדם, וזכותן מאיר עלינו תמיד. וכדאיתא בזהר חדש פְּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית (דף יט עמוד א):

**מַעֲשֵׂה נוֹרָא בְּרַבִּי יוֹסִי שְׁפָגַשׁ תִּינוֹק וְחָשַׁב עָלָיו
שֶׁהוּא שֵׁד, חֶסֶד וְשָׁלוֹם.**

ז. *מד תנו רבנן: זמנא חדא הוה אזיל רבי יוסי באורחא, פגע ביה רבי ירמיה, ואזלו כחדא. פגעו כחד

(מד*) פרוש הזהר בלשון-קדש:

פעם אחת הלך רבי יוסי בדרך. פגשו רבי ירמיה, והם המשיכו בדרךכם יחדו. הגיעו להר אחד מאים ומפחיד. אמר רבי יוסי לרבי ירמיה: "הבה ונעסק בתורה ואחר כך נלך". פתח ואמר: "ונאתה אל תירא עבדי יעקב" כו'.

בלכתם בדרך שמעו קול ללך, ההולך ובוכה בהר. אמר רבי יוסי: "בוא נלך אליו, ואיני פוחד ממנו, שהרי שנינו: השד נראה לאחד ומזיקו, ולשנים נראה - ואינו יכול להזיקם". הלכו לכיון הילד. כאשר הגיעו אליו, פנה אליו רבי יוסי: "בני אדון העולם אנחנו, ואיננו פוחדים ממך!", מששמע הילד כך, הבין שחושדים הם בו כי שד הוא.

טוֹרָא, וְהָאֵי טוֹרָא דְחִיל עֲלִיהוֹן מְאֹד, אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יִרְמְיָהּ: גִּימָא מְלִין דְּאוֹרֵיחָא וְאַחַר כֶּךָ גִּיזִיל, פְּתַח וְאָמַר (יִרְמְיָהּ ל' ט'): "וְנֹאֲתָה אֶל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב" וְכוּ'. עַד דְּהָווּ אֲזִיל, שְׁמַעוּ חַד קָלָא דִּינּוֹקָא בְּטוֹרָא, דְּהָוָה אֲזִיל וּבְכִי, אָמַר רַבִּי יוֹסִי: גִּיזִיל לְגַבִּיּה דְלֹא מְסַתְּפִינָא, דְּהָא תַּנּוּן: הַשֵּׁד - לְחַד מִתְחַזִּי וּמְזִיק, לְתַרִּי - אֶתְחַזִּי וְלֹא מְזִיק. אֲזִלוּ לְגַבִּי יִנּוֹקָא. כַּד מְטוּ לְגַבִּיּה, אָמַר רַבִּי יוֹסִי: בְּגִי דְמֵאֲרִי עֲלֵמָא אֲנִן וְלֹא מְסַתְּפִינָא מִנָּךְ. כַּד שְׁמַע הָהוּא יִנּוֹקָא מְלֵא דָא, הָיָה מְשִׁיג בְּדַעְתּוֹ דְּאוֹמְרִים כֵּן דְּחִישׁוּ שְׁמָא שֵׁד הוּא.

הַתִּינוֹק אָמַר לָהֶם דְּבַר תּוֹרָה שֶׁאָמַר אָבִיו קֹדֶם הַסְתַּלְקוֹתוֹ

ח. *מה אָמַר הָהוּא יִנּוֹקָא: יְהוּדָאֵי אֲנִי, וְבַר בְּרִיָּה דְרַבִּי חִזִּיא רַבָּא אֲנָא, וְהָוִי אָבָא מוֹלִיף לִי פְּסוּקֵי דְשִׁיר הַשִּׁירִים וּפְסוּקֵי בְּרֵאשִׁית, וְאָבָא מִית, וְגִנְבוּ לִי גִנְבִים, וְהִכְרַח אֲנִי לְהִיּוֹת מְשֻׁרֵת אֶצְלָם, וְאֶעֱרַקִּינָא בְּהָהוּא טוֹרָא, וּבְכִינָא עַל דָּא דְלֹא יָדְעִי אֲנָא לֵילַךְ וּלְפָנוֹת לְבֵית אֲמִי,

מה*) פְּרוּשׁ הַזֶּה בְּלִשׁוֹן-קֹדֶשׁ:

פְּנָה וְאָמַר לָהֶם: "יְהוּדֵי אֲנִי וּבֶן בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי חִזִּיא בַר אָבָא הַנְּנִי, וְאָבִי לְמַדְנִי אֶת 'שִׁיר הַשִּׁירִים' וְאֶת 'בְּרֵאשִׁית' - וְנִפְטַר. לְאַחַר פְּטִירְתּוֹ גִּנְבוּ אוֹתִי גִנְבִים וְהִכְרִיחוּ אוֹתִי לְשַׁמֵּשׂ אֶצְלָם כְּמְשֻׁרֵת. לְבִסוּף הַצְּלַחְתִּי לְבָרַח לְהַר זֶה. בּוֹכָה אֲנִי מִשׁוּם שֶׁאִינִי יוֹדֵעַ אֶת הַדֶּרֶךְ לְבֵית אֲמִי".

*מו בַּכָּה רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר: וַי, בְּרִיָּה דְרַבִּי חֲזִיא רַבָּא יִיזִיל
 בְּלַחְדוּי כְּדִין, נְטָלִין לִיה בִּידוּי וְאֶזְלוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אֵימָא
 בְּרִי, מַאי הָוִית לְעִית עִם אַבוּךָ בְּפַרְשֵׁת בְּרֵאשִׁית? אָמַר לִיה
 הַתִּינוּק: בְּפָסוּק (בְּרֵאשִׁית א יד): "יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם"
 הַוִּינָא לְעִי, אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי: מַאי אָמַר לָךְ אַבוּךָ בְּפַרְשֵׁה
 דָּא? אָמַר לִיה הַתִּינוּק: כֶּךָ אָמַר אַבָּא, שְׁלֶשָׁה רוּעִים טוֹבִים
 הָיוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּמַדְבָּר: מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּמֵרָיִם, וּבְזֻכּוֹת מֹשֶׁה הָיוּ
 יוֹרֵד מִן לְיִשְׂרָאֵל, וּבְזֻכּוֹת אַהֲרֹן הָיָה עֲנָנִי כְבוֹד, וּבְזֻכּוֹת
 מֵרָיִם הָיָה הַבָּאָר, וְאֵף לְאַחַר דְּמִיתוּ אַהֲרֹן וּמֵרָיִם, זְכוּתָן הָיָה
 עוֹמֵד לְיִשְׂרָאֵל, כִּי מִגְדָּל אֶהְבֵּת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֶקֶק
 דְּיוֹקְנֵיהוֹן שֶׁל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּמֵרָיִם בְּרִקִיעַ לְאַנְהָרָא זְכוּתֵיהוֹן

(מו*) פְּרוּשׁ הַזֶּה־ר בְּלִשׁוֹן-קִדְשׁ:

בַּכָּה רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר: "וַי! בְּנוּ שֶׁל רַבִּי חֲזִיא בַר אַבָּא יֵלֵךְ לוֹ
 כֶּךָ, בּוֹדֵד וְעֶזְוְבוּ!" נְטָלוּ אוֹתוֹ עִמָּם וְהִלְכוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי:
 "אָמַר, בְּנִי, מַה לְמַדְתָּ עִם אַבִּיךָ בְּפַרְשֵׁת בְּרֵאשִׁית?" אָמַר לוֹ
 הַיָּלֵד: "בְּפָסוּק: 'יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם' עֲסַקְנוּ". שְׁאֵלוּ
 רַבִּי יוֹסִי: "וַימָה אָמַר לָךְ אַבִּיךָ בְּפַרְשֵׁה זוּ?" הִשִּׁיב הַיָּלֵד: "כֶּךָ
 אָמַר לִי אַבָּא: שְׁלֶשָׁה רוּעִים טוֹבִים הָיוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּמַדְבָּר:
 מֹשֶׁה, אַהֲרֹן וּמֵרָיִם: בְּזֻכּוֹת מֹשֶׁה יָרַד הַמָּן לְיִשְׂרָאֵל, בְּזֻכּוֹת
 אַהֲרֹן הָיוּ עֲנָנֵי כְבוֹד וּבְזֻכּוֹת מֵרָיִם - הַבָּאָר. אֵף לְאַחַר מוֹתָם
 עוֹמֵדֵת זְכוּתָם לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֶקֶק דְּמוֹת
 דְּיוֹקְנָם בְּרִקִיעַ לְהַאִיר מְאוֹר זְכוּיוֹתֵיהֶם עַל יִשְׂרָאֵל. עֲלִיהֶם
 נְאֻמָּה: "וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹקִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַאִיר עַל הָאָרֶץ".
 בָּאוּ רַבִּי יוֹסִי וּרַבִּי יְרֵמְיָה, נִשְׁקוּוּהוּ, הִלְכוּ עִמּוֹ שְׁלֶשָׁה מִלִּין,
 נִשְׁאוּהוּ עַל כְּתָפֵיהֶם וְקִרְאוּ עָלָיו: "וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי הִי" וְכוּ'.

עַל יִשְׂרָאֵל, וְעַל־יָהִם אֲתָמֵר (בְּרֵאשִׁית שָׁם יו): "וַיִּתֵּן אֹתָם
 אֱלֹהִים בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַאִיר עַל הָאָרֶץ". אֲתוּ רַבֵּי יוֹסִי
 וְרַבֵּי יִרְמְיָהּ וְנִשְׁקוּוּהוּ וְהִלְכוּ עִמּוֹ ג' מִיְלִין, וְהָיוּ נוֹשְׂאֵין אוֹתוֹ
 עַל כַּתְּפֵיהוֹן וְקָרוּ עָלֶיהָ (וְשַׁעֲיָה נד יג): "וְכָל בְּנֵיךָ לַמּוֹדֵי ה'"
 וכו'.

עַל בֶּן צְרִיךְ לִידַע, כִּי כָּל אֲנוּן דִּיּוֹקְנֵין קַדִּישֵׁין דְּחֻקָּא
 [פְּרוּשׁ: אוֹתָן הַצּוּרוֹת קְדוּשׁוֹת שְׁחַקָּא] הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַאִיר
 זְכוּתָן עַל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ כֵּן מְסַתְּפְלִין כָּל אֲנוּן דִּיּוֹקְנֵין וְנוֹתְנֵין
 הַשְּׂגָחָה עַל יִשְׂרָאֵל, אִם יִשְׂרָיִם הֵם בְּמַעֲשֵׂיהֶם אוּ לָאוּ, כִּי
 הַרְבֵּה יַעֲדִים וְהַתְּרָאוֹת מוֹכְנִים וְעֲרוּכִים מִפִּי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא לְעוֹרֵר לְבָבוֹת בְּנֵי הָאָדָם, כַּדְּאִיתָא בְּזֵהר פְּרָשְׁת פְּקוּדֵי
 (דף רכ עמוד א):

*מזז כַּמָּה אֵית לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְמַנְדַּע וְלֹאֲסַתְּפְלָא בְּאוֹרְחֵיהּ
 דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, קָלָא נְפִיק

(מז*) פְּרוּשׁ הַזֵּהר בְּלֶשׁוֹן-קַדְשׁ:

כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְדַעַת וְלַהֲתַבּוּן בְּדַרְכֵי הַשָּׁם, שְׁהָרֵי בְּכָל
 יוֹם וַיּוֹם, קוֹל יוֹצֵא וּמְכַרִּיז: הַשְּׁמָרוּ בְּנֵי הָעוֹלָם, לְבַל תַּחֲטְאוּ,
 סָגְרוּ שְׁעָרֵי הַעוֹנוֹת, פֶּן תִּלְכְּדוּ בְּמַצּוֹדָה הַרְעָה הַלּוֹכְדָת אֶת
 הַחוּטָאִים, וְנַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה, כְּדִי שְׁלֹא תִתְּפָשׂוּ בְּרֶשֶׁת. אוֹי לָהֶם
 שְׁנוּפְלִים לְשָׁם, וְלֹא יֵאִירוּ בְּאוֹר הַגְּנוּז לְצַדִּיקִים לְעוֹלָם הַבָּא,
 וְעַל כָּל דְּבוּר וּמַעֲשֵׂה יֵשׁ מְמַנִּים בְּשָׁמַיִם - הֵן לְרַעָה הֵן לְטוֹבָה,
 וְאֲשָׁרֵי מִי שֶׁדְּבוּרוֹ מְמַלֵּא אֶת אֲוִיר הָעוֹלָם בְּדַבְּרֵי תוֹרָה וּבִיְרֵאת
 ה'.

וְאָכְרִיז: אֶסְתַּמְרוּ בְנֵי עֲלָמִין, טְרִיקוּ כְּנֵי חוּבֵי, פֶּן תִּלְקוּ
 בְּרִשְׁתָּא דְתַפִּיס, נְפֻרוּשׁ: סִגְרוּ בְּכַנְיָכֶם שְׁעָרֵי הָעוֹנוֹת וְהִזְהִרוּ שְׁתַּרְחִיקוּ
 מִהַמְצוּדָה הַפְּרוּסָה לְכַנֵּי אָדָם הַחוּטָאִים, פֶּן תִּלְכְּדוּ בַּמְצוּדָה רְעוּה, עַד דְּלֹא
 יִתְפָּסוּן רְגְלֵיכֹן בְּהָהוּא רִשְׁתָּא. וַי לֹון דְּנַפְלִין לְתַמָּן, וְלֹא
 יִנְהָרוּן בְּנֵהוּרָא דְגַנְיָזִי לְצַדִּיקָיָא לְעֲלָמָא דְאַתִּי, וְעַל כָּל דְּבוּר
 וּמַעֲשֵׂה אֶתְפַּקְדָן מְמַנִּים לְמַעְלָה הֵן לְרְעָה הֵן לְטוֹבָה, וְאַשְׁרֵי
 מִי שְׁדַבְּרוּ מִמְּלֵא אֹיבָא דְעֲלָמָא בְּדַבְּרֵי תוֹרָה וּבִירְאָתָהּ.

**עַל הָאָדָם לִזְכֹּר שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹאֶה כָּל מַעֲשָׂיו,
 אִפְלוּ שֶׁבִּסְתֵּר.**

ט. עַל כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לִקַּח כָּל אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים וְלִשׁוֹם אֶל
 לְבוֹ, וַיִּחְשַׁב תָּמִיד שְׁעֵינִי ה' הִמָּה מְשׁוֹטְטִים תָּמִיד בְּכָל
 הָאָרֶץ, וְזֶהוּ כָּלֵל גְּדוֹל: אֵל תַּעֲשֵׂה דְבָר בִּסְתֵּר מֵה שְׂאֵתָהּ
 מִתְבַּיֵּשׁ לַעֲשׂוֹת בְּגִלּוּי, וְה' הוּא אֵל רַחוּם וְחַנּוּן, בְּרֹאוֹתוֹ
 שְׁכֻנָּתָךְ לְשֵׁם שָׁמַיִם לֵילַךְ בְּדֶרֶךְ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר, הוּא יִשְׁלַח
 מִלְּאָכְיוֹ לְפָנֶיךָ לְהַצִּילְךָ מִכָּל חַטָּא וּמִכָּל דְּבָרִים רְעִים. וְאִם
 יֵאָרַע לְךָ אִיזָה הִזִּיק אוֹ מִקְרָה תִקְבַּל בְּאַהֲבָה, כְּמוֹ שֶׁהָאֲרַכְתִּי
 לְעִיל.

**לֹא יַעֲלֶה עַל לֵב הָאָדָם מַחְשַׁבַת "פְּחֵי וְעוֹצֵם יָדַי",
 אֲלֵא יִתְּלֶה כָּל הַצְּלַחָתוֹ בְּחֶסֶד הַשֵּׁם יִתְּבָרַךְ**

י. וְאִם תִּצְלַיִח בְּמַעֲשֶׂיךָ בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, וּפְרֻנְסָה שְׁלַךְ הוּא
 בְּהַרְוָחָה, אֵל תֵּאמֶר חֲכַמְתִּי עֲמָדָה לִי, כִּי צָרִיךְ לִידַע, כִּי
 "לֹא לְחַכְמִים לָחֶם" (קִהְלֵת ט יא), וְכִי הַכֹּל מֵאֵת אֱלֹהִים הוּא,

וְעַל כָּלֵם תִּתֵּן שְׂבַח וְהוֹדָיָה לְהַקְדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (בְּרֻכּוֹת מ עמוד א): "בְּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם" (תהלים סח כ). וּבְכֹל יוֹם תֵּן שְׂבַח וְהוֹדָיָה לְאֵל לְפִי פְעַלְתּוֹ הֵן לְטוֹבָה הֵן לְרָעָה, חֵס וְשְׁלוֹם, וּבִגְלַל זֶה יִבְרַכְךָ ה' מְצִיּוֹן, וּבְכֹל מַעֲשֶׂיךָ תִשְׁכִּיל וְתִצְלִיחַ, אָמֵן.

פָּרֶק פ'

א. אָמְרוּ עַל הַקְדּוּשׁ הָאֲרִ"י וְ"ל, שֶׁבִימְיוֹ הָיָה נוֹפֵל פַּחַד גָּדוֹל עַל הָרָשָׁעִים, בְּעִבּוּר שֶׁכְּשָׂרָאָה אוֹתוֹן, הָיָה מַגִּיד לָהֶם כֹּל פְּרִטֵי הָעֵבְרוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד שֶׁהָיָה חוֹטֵא מְזִמֵּן חַמְשִׁים שָׁנָה, וְאֶפְלוּ אִם אָדָם הָיָה מְהַרְהֵר עֲבֵרָה בְּלִבּוֹ, הָיָה מַגִּיד לָהֶם. וְהָיוּ הָרָשָׁעִים בּוֹרְחִים מִמֶּנּוּ מִפְּנֵי הַבוֹשָׁה, שֶׁלֹּא יִסְתַּכֵּל בָּהֶם וַיִּגִּיד פְּשָׁעֵם. וְעַל זֶה יֵשִׁים אָדָם אֶל לִבּוֹ, אִם כֵּן יֵשׁ בּוֹשָׁה וּכְלָמָה מִפְּנֵי יְלוּד אִשָּׁה אֲשֶׁר רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שׁוֹרָה עָלָיו וּמַכִּיר חֲטָאָיו, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁצָּרִיךְ בּוֹשָׁה בְּעַת בּוֹאוֹ לְפָנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלְפָנֵי כֹסֵא כְבוֹדוֹ, וְהַקְדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִגִּיד לוֹ מַה שָׁחוּ, וְעֵדִים מְעִידִים עָלָיו, וַיְדִי אָדָם בְּעֶצְמוֹ פּוֹתֵבִין כָּל מַעֲשָׂיו, מַה יַעֲשֶׂה הָאָדָם בְּיוֹם פְּקֻדוֹ, וּמִי יוֹדֵעַ אִם יִזְכֶּה לְבוֹא לְפָנֵי בּוֹרְאוֹ יִתְבַּרַךְ, פֶּן יִפֹּל בְּיַדֵי אֲכַזְרִים בְּצֵאת נִשְׁמָתוֹ, וַיְבוֹא נִשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם בְּמָקוֹם אֶפֶל וְעֵמֶק שֶׁלֹּא יֵרָאֶה עוֹד, עַד שֶׁיִּתְעוֹרֵר עָלָיו אֵיזָה פְּרַקְלִיט שֶׁל זְכוּת אוֹ מִיּוֹצְאֵי חֲלָצִיו שֶׁיְהִיוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה,

כְּדַמְצִינוּ הַרְבֵּה שְׁלֹא נִצְוֵנו מִיַּד הַמְשַׁחֲתִים בַּר מִנֵּן, כִּי אִם
בְּזֶה הַזְכוּת.

מַעֲשֵׂה נֹרָא מִמְדַּרְשׁ הַנְּעֻלָּם

ב. וְכַדְאִיתָא בְּמִדְרַשׁ הַנְּעֻלָּם פְּרָשַׁת לֶךְ לֶךְ (זֶהֱרַר חֲדָשׁ דְּרַף ס
עמוד א): *מח גְּבֻרָא חַד אֲזִיל לְבֵי טוּרֵי קַרְדִּינְיָא (פְּרוּשׁ, הַרִי
אַרְרֵט), הוּא וְתַרְיֵן חַכְמִימֵין עֲמִיָּה, וְחַמּוֹ גַּמְיֵן בְּקִיעֵין, וְאַשָּׂא
וְתַנְנָא נְפִיק מִן גַּמְיֵן, וְשָׁמְעוּ חַד גְּבֻרָא דְאָמַר: וַי, וַי, אָמְרוּ:
וַדַּאי אַתְרָא דָּא מְדוּכְתִיָּה דְגִיְהֵנָם הוּא. יְתַבֵּי תַמָּן וְאַדְמוּךְ,
וְשָׁמְעִין קוּל אֲנַחְהָ מִן חַד גְּבַר דִּהְוֵי מְאַסְף קוּצִים חֲבִילוֹת
גְּדוּלוֹת, וְהָיָה נוֹשָׂא עַל כְּתָפָיו, וְשָׁנֵי מְמַנִּים מִן גִּיְהֵנָם
הוֹלְכִים אַחֲרָיו, וְהָיוּ מְדַלִּיקִין הַחֲבִילוֹת בְּאֵשׁ וְשׁוֹרְפִין אוֹתוֹ
בְּהִלְיַכְתּוֹ, וְהָיָה גְּבֻרָא הוּי צוּעַק בְּקוּל מַר: וַי, וַי.

(מח*) פְּרוּשׁ הַזֶּהֱרַר בְּלִשׁוֹן-קִדְשׁ:

אָדָם אֶחָד הֵלֵךְ בְּהַרֵי אַרְרֵט יַחַד עִם עוֹד שְׁנֵי חַכְמִים,
בְּדַרְכָּם רָאוּ נְקָבִים בְּקוּעִים, וְאֵשׁ וְעָשָׁן מִתַּמַּר מֵהֶם, גַּם שָׁמְעוּ
אִישׁ אֶחָד הָאוֹמֵר: "וַי, וַי!" אָמְרוּ: "וַדַּאי מְקוֹם זֶה הוּא מְאַחַד
הַמְקוּמוֹת שֶׁבְּגִיְהֵנָם". יָשְׁבוּ בְּמְקוֹם וְנִמְנְמוּ, וּבְחִלּוּמָם שָׁמְעוּ
קוּל אֲנַחְהָ מֵאָדָם אֶחָד, שֶׁהָיָה מְאַסְף קוּצִים חֲבִילוֹת גְּדוּלוֹת,
וְהָיָה נוֹשָׂא עַל כְּתָפָיו, וְשָׁנֵי מְמַנִּים מֵהַגִּיְהֵנָם הוֹלְכִים אַחֲרָיו,
וְהָיוּ מְדַלִּיקִים הַחֲבִילוֹת בְּאֵשׁ וְשׁוֹרְפִים אוֹתוֹ בְּהִלְיַכְתּוֹ, וְאוֹתוֹ
הָאִישׁ הָיָה צוּעַק בְּקוּל מַר: "וַי, וַי!"

עֲנֵשׂוּ שֶׁל הַחוּטָא לְאַחַר מִיתַתּוֹ

וְהַמְּמַנִּים הָיוּ מְשִׁיבֵין אוֹתוֹ: אִם הָיִיתָ מְשַׁגֵּיחַ עַל חֶסֶד שְׁעֵשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמָּךְ, כְּמוֹ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה עִם שְׂאֵר צְדִיקִים שְׁנוֹתֵן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לָהֶם שְׁנֵי מְלָאכִים לְשֹׁמֵר אוֹתָם, כְּמָה דְּאָתָּ אָמַר (תְּהִלִּים צא יא): "כִּי מְלָאכִיו יַצְוֶה לָךְ לְשֹׁמְרֶךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ" - אַז הָיִיתָ נֹצוֹל מִהָעֲנָשׁ הַזֶּה, וְאָתָּה עֹזְבֶתָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ, וְלֹא שְׁמַרְתָּ אֶת הַתּוֹרָה, וְעָשִׂיתָ אֶת רְצוֹן יֵצֵר הָרַע, וְנִתְחַבְּרַתָּ עִם כְּתוּת שֶׁל רְשָׁעִים הַנִּקְרָאִים (וַיִּשְׁעֶנָּה לַג יב): "קוֹצִים כְּסוּחִים" וּבְקוֹצֵין כְּאֵלוֹ הֵן שׁוֹרְפִין אוֹתְךָ.

מִרְבַּ יְסוּרֵיוֹ אֵין הֵמֶת זוֹכֵר אֶת שְׁמוֹ

ג. * מט אָמַר הָאִי גְבֻרָא יְהוּדָאי לְהֵהוּא חִיבָא: מֵאֵן אַנְתָּ? אָמַר לִיה: יְהוּדָאי אָנִי, וְהִרְבֵּה חֲטָאִים וּפְשָׁעִים עָשִׂיתִי, וְשִׁכַחְתִּי שְׁמִי, וּמְמַנִּים דְּגִיּהֵנָם אֵין רוֹצִין לְגַלוֹת לִי אֶת שְׁמִי, וְגַם אָנִי שִׁכַחְתִּי אֶת שְׁמִי מִתּוֹךְ הַיְסוּרִים קָשִׁים, מְרִים וְרָעִים.

(מט*) פְּרוּשׁ הַזֶּה בְּלִשׁוֹן-קַדְשׁ:

אָמַר אוֹתוֹ יְהוּדִי לְרָשָׁע: "מִי אַתָּה?" אָמַר לוֹ: "יְהוּדִי אָנִי, וְהִרְבֵּה חֲטָאִים וּפְשָׁעִים עָשִׂיתִי, וְשִׁכַחְתִּי שְׁמִי, וּמְמַנִּים שֶׁל דְּגִיּהֵנָם אֵינָם רוֹצִים לְגַלוֹת לִי אֶת שְׁמִי, וְגַם אָנִי שִׁכַחְתִּי אֶת שְׁמִי מִתּוֹךְ הַיְסוּרִים קָשִׁים, מְרִים וְרָעִים."

דָּנִים אֶת הַנְּשָׁמָה חֲמֵשָׁה פְּעָמִים בְּמַעַת לַעַת

וּחֲמֵשָׁה פְּעָמִים דָּנִים אוֹתִי בְּשִׂרְפָה: בְּכָל יוֹם ג' פְּעָמִים, וּבְכָל לַיְלָה ב' פְּעָמִים, לְפִי שֶׁעֲבַרְתִּי עַל ה' עֲרִיזוֹת שְׁבַתוֹרָה. וְאַחַר כֵּן שָׁאַל אוֹתוֹ הָאִי גִבְרָא [פְּרוּשׁ: אוֹתוֹ הָאִישׁ], מֵאֵיזָה מְקוֹם הוּא, וְהַשִּׁיב, שֶׁהוּא מִגְּלִיל הָעֵלְיוֹן שְׁבָאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל, וְהַנִּיחַ בֵּן קָטָן בְּמְקוֹם אֶחָד בְּגִלְלִיל הָעֵלְיוֹן, וְאַחַר כֵּן אָמַר לוֹ: הֲרֵבָה חֲטָאתִי, וּמִלֶּאֱךָ אֶחָד מִתְּחִלָּה הִיָּה דֵּן אוֹתִי בְּיַסּוּרִים קָשִׁים וּמְרִים יוֹתֵר מִשִּׂרְפָה זוֹ, וּמִלֶּאֱךָ הַמְּמַנֶּה עַל הַקְּבֻרוֹת אָמַר לִי בְּשַׁעַת הַדִּין:

טוֹב לַחוּטָא שְׂיוּדָה עַל חֲטָאִיו

ד. אוֹי לְמִי שֶׁנִּשְׁבַּע עַל הַתּוֹרָה לְקַיֵּם אוֹתָהּ - וְלֹא קִיָּם, אוֹי לְיַדָּיִם שֶׁשָּׁמְשׁוּ בְּדִבְרֵיִם הָאֲסוּרִים, אוֹי לְרַגְלָיִם שֶׁהִלְכוּ לְדִבְרֵיִם הָאֲסוּרִים, וּבְשַׁעַת הַהִפְּאָה, שֶׁהָיוּ מִכִּין בִּי בְּאַכְזָרִיוֹת, הָיוּ אוֹמְרִים לְפָנַי כָּל פְּרִטֵי חֲטָאִים שֶׁעָשִׂיתִי, וְגַם אֲנִי אָמַרְתִּי: אֱמֶת, כֵּן וְכֵן עָשִׂיתִי, כִּי לֹא יָכַלְתִּי לְשַׁקֵּר, כִּי נִשְׁמַתִּי וּמִלֶּאֱכִים הַמְּמַנִּים עַל נִשְׁמַתִּי הָיוּ עוֹמְדִים וּבִיָּדָם כְּתָבִים, וְשֵׁם נִרְשָׁם כָּל פְּרִטֵי דִבְרֵיִם וּפְרִטֵי עֲבֻרוֹת שֶׁעָשִׂיתִי, וְיָדֵי הֵיא חֲתוּמָה תַּחַת הַכְּתָבִים.

ה. * וְאֵזִיל הָאִי יְהוּדָאִי לְגִלְלִיל הָעֵלְיוֹן וּשְׂאִיל בְּכָל אֶתְרָא אֵית הִכָּא גִבְרָא דְמִית מְקֻרֹב, וּשְׁבִיק חַד יְנוּקָא? אָמְרוּ לֵיה:

אֵין, יִנוּקָא דָא אָזִיל בְּבֵית מְטַבְּחָיא, וְאִיהוּ רָשָׁע פְּאָבוּהִי.
 אָזִיל הָאִי גְבָרָא לְבֵית מְטַבְּחָיא וְאַשְׁגַּח בְּהֵוּא יִנוּקָא וְחֲזִי
 לִיה דִּהְוֵי מְצַחֵק עִם הַנְּעָרִים בְּבֵית מְטַבְּחָיא. אָמַר לִיה הָאִי
 יְהוּדָאי: בְּנִי, זִיל עֲמָדִי. אָזִיל עֲמִיה וְאַלְבִּישׁ יְתִיה, וְיִהִיב לִיה
 לְרַב אַחַד דִּהְוֵה אוֹלִיף לִיה אוֹרִיתָא, וְלִמַּד הַרְבֵּה עִם הַנְּעָר,
 עַד דִּהְוֵי בְּחוּר חֲשׁוּב שְׁבַתְלָמִידִים, וְאַחַר כֵּן הָיָה לוֹמַד עִמּוֹ
 הַהִפְטָרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְהָיָה מִתְּפַלֵּל עִם הַצְּבוּר בְּבֵית
 הַכְּנֶסֶת, וְאַחַר כֵּן נִתְחַכֵּם עוֹד עַד שְׁהִי קוֹרִין לוֹ רַבִּי.

בַּכַּח הַבֵּן בְּעוֹלָם הָזֶה לְהוֹצִיא אֶת אָבִיו מִן הַגִּיהֶנֶם

ו. *נא בא אחר כך בא אותו רשע בחלום להאי יהודאי
 ואמר ליה: רבי, הקדוש ברוך הוא ינחם אותך כאשר

הלך אותו יהודי לגליל העליון ושאל בכל מקום: "האם יש
 כאן אדם שמת בזמן האחרון והשאיר אחריו תינוק אחד?"
 אמרו לו: "כן, תינוק זה ההולך לבית המטבחים, והוא רשע
 כאביו". הלך היהודי לבית המטבחים. הסתכל בתינוק וראה
 אותו מצחק עם הנערים בבית המטבחים. אמר לו היהודי:
 "בני, בוא עמדי". הלך והלבישו, ונתנו לרב אחד שלמדו תורה.
 למד הרב הרבה עם הנער, עד שנהגה בחור חשוב שבתלמידים,
 ואחר כך היה לומד עמו ההפטרה בבית הכנסת, והיה מתפלל
 עם הצבור בבית הכנסת, ואחר כך נתחכם עוד עד שהיו קורים
 לו "רבי".

(נא*) פרוש הז'הר בלשון-קדש:

ואחר כך בא אותו רשע בחלום ליהודי ואמר לו: "רבי,
 הקדוש ברוך הוא ינחם אותך כמו שאתה נחמת אותי, כי

נחמתני, כי בשעתא דאמר ברי הפטרה בקהל, פקעו לי מן דינא קשיא, ובשעתא דהוי מתפלל ואמר קדיש, קרעו גזר דיני מכל וכל, ובשעתא דאתחכם ברי וקרנן ליה רבי, אתעטרו לי בכתרא דצדיקיא, ובשבילך זכינא להאי יקר, זכאה חולקך דאיתת יתי לחיי עולם הבא, זכאה חולקך בעולם הזה, וזכאה חולקך בעולם הבא.

**צְרִיךְ אָדָם לְהַשְׁגִּיחַ מְאֹד עַל בְּנָיו לְלַמְּדָם תּוֹרָה
וַיְרֵאת שְׁמַיִם, כִּי בָכַח הַבֵּן לְזִכּוֹת אֶת אָבִיו לְעוֹלָם
הַבָּא.**

ז. וכן מצינו (פלה רבתי פרק ב) גם כן מעשה ברבי עקיבא שפגע באדם רשע, והיו משחיתים דנין אותו הרשע ביסורים, עד ששאל רבי עקיבא אותו, אם יש לו בן, והשיב, שיש לו בן במקום פלוני, והלך רבי עקיבא לאותו המקום ולמד עם בנו קדיש, ואחר כך אמר "אמן? יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא", מיד נחלץ אותו הרשע מהצרה, ונתגלה לרבי עקיבא וגלה, כי הטר הוא מיסורים דיליה [פרוש: מיסורים שלו]. פתח רבי עקיבא ואמר ותהלים קלה

בשעה שאמר בני הפטרה בקהל, הפקיעו אותי מדיו קשה, ובשעה שהיה מתפלל ואמר קדיש, קרעו גזר דיני מכל וכל, ובשעה שנתחכם בני וקראו לו 'רבי', עטרו אותי בכתרים של צדיקים, ובזכותך זכיתי אני לכבוד הזה. אשרי חלקך שהבאת אותי לחיי עולם הבא, אשרי חלקך בעולם הזה, ואשרי חלקך בעולם הבא.

(א): "ה' זכרך לדור ודור", ומזהה הוא התעוררות אל האדם, שישים עינו והשגחתו הגדולה על בניו ללמדם בתורת ה' ולהדריכם ביראת ה', פי ברא מזכה אבא [פרוש: פי בן מזכה אב].

על ידי שהבן אומר קדיש ו"אמן יהא שמה רבא" בכל פחו, מכניסין את אביו ואמו לגן עדן

ח. ומי שמת לו אביו או אמו יזהר אותו הבן לומר קדיש ו"אמן יהא שמה רבא" בכל פחו, פי באמירתו הוא מביא למעלה נשמת אביו לגן עדן העליון, ולא פיש המקלין בקדישים, שהוא בעיניהם פאחוכי וטלולי [פרוש: כשחוק והתולן, וממש הן מלגלגין על אמירת הקדיש, ולא יודעים שכל מעשי שמים נארץ תלויין באמירת הקדיש, פי "אמן יהא שמה רבא" מברך לעלם ולעלמי" עלמי"א הם כ"ח אותיות, וכנגד זה יש כ"ח אותיות בפסוק ראשון שבתורה (בראשית א א): "בראשית ברא"א אלהים" א"ת השמי"ם וא"ת האר"ץ" - בסוד (תהלים קיא ו): "כ"ח מעשיו הגיד לעמו", וכן פסוק ראשון שבצפנת הדברות הן כ"ח אותיות (שמות כ א): "וינדבר אלהים א"ת פ"ל הדבריים האלה לאמ"ר". ולכן הנה מצוה רבינו יהודה חסיד, כשמתחיל הש"ץ קדיש יאמרו הקהל פסוק "וינדבר אלהים" וגו', ואחר כך "אמן יהא שמה רבא", וסודו מבאר בספר "מגלה עמקות" אפן רי"ב, עין שם.

שְׁלֹא לְהַשְׁמִיט תְּבוֹת בְּאִמֵּירַת הַקִּדְיִשׁ

ט. עַל כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם הָאוֹמֵר קִדְיִשׁ אַחַר אָבִיו וְאָמוֹ לומר בְּכוֹנָה גְדוּלָה הַקִּדְיִשׁ, וְגַם מְחִיב הָאָבֵל לומר גַּם כֵּן: "אָמֵן יְהִי שְׁמֵהּ רַבָּא" וְכוּ'. וְלֹא כִּישׁ עֲמֵי הָאֲרָצוֹת שְׂאוֹמְרִים רַק "וְאָמְרוּ אָמֵן", וְאַחַר כֵּן מִתְחִילִין תַּכְפֹּף "יִתְבָּרַךְ וַיִּשְׁתַּבַּח", אֲלֵא צָרִיךְ הָאָבֵל לומר גַּם כֵּן "יְהִי שְׁמֵהּ רַבָּא", כִּי עֵקֶר הַקִּדְיִשׁ הוּא בְּאִמֵּירַת "אָמֵן יְהִי שְׁמֵהּ רַבָּא", וּבְזֶה הוּא עוֹשֶׂה נַחַת רוּחַ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְאָבִיו וְלְאָמוֹ, וְמִי שְׂאִין לוֹ בָּנִים - עָלָיו מִטָּל לְגַדֵּל יְתוּם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְלְגַדְלוֹ לְתוֹרָה וְלַעֲבוּדַת ה', כִּי פֶן וְאוּלַי אָבִיו וְאָמוֹ שֶׁל הַיְתוּם הָיוּ רְשָׁעִים, וְעַל יְדֵי כֵּן הַיְתוּם מְזַכֶּה אֶת אָבִיו וְאָמוֹ, אֲזַי יֵשׁ לְהַמְגִידֵל שְׂכָר הַרְבֵּה בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

י. אָבֵל מִי שְׂמַגְדֵּל יְתוּם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ כְּדֵי שְׂיִהְיֶה לוֹ עֶבֶד - לֹא דֵי שְׂאִינוֹ מְקַבֵּל שְׂכָר עַל מְצוּהַ זוֹ, אֲלֵא אֶפְלוֹ עֲנָשׁוֹ מְרַבֶּה, כִּי כִשֵּׁם שְׂבָרָא טָבָא מְזַכֶּה אָבָא, כֵּן בְּרָא בִישָׂא הוּא גוֹרֵם דְּמַעֲנָשִׁין אֶת אָבִיו וְאָמוֹ [פְּרוּשׁ: כִּי כִשֵּׁם שְׂבָן טוֹב מְזַכֶּה אָבִיו, כֵּן כֵּן רַע גוֹרֵם שְׁעוֹנָשִׁים אֶת אָבִיו וְאָמוֹ], וְכָל זְמַן שְׂאָבִיו וְאָמוֹ קִיָּמִים, וְלֹא הָיוּ מוֹכִיחִין אֶת בָּנָם, לְכֵן עוֹוֹן בָּנִים פּוֹקֵד עַל אָבוֹת, אָבֵל מִי שְׂמַנִּיחַ בֵּן קָטָן, וְאַחַר מְגַדֵּל אוֹתוֹ - אֲזַי אֵין מַעֲנָשִׁין אֶת אָבִיו, כִּי אִם אֶת הָאִישׁ הַמְגַדֵּל, וְעַל זֶה נֹאמֵר (דְּבָרִים כד טו): "אִישׁ בְּחָטָאוֹ יוֹמְתוֹ".

יא. על פן אציג לך פרק מיחד שמדבר בענין גדול בנים, שהאב מצנה על בנו להוכיח אותו, והבן הוא מצנה לקים דברי אביו, כדי שלא יאמרו בשבילו (עין סנהדרין נב עמוד א): ארור שזה ילדו, ארור שזה גדלו, ואז ילך בלי פסופא [פרוש: בושה] לעולם הבא, אמן.

פנחס

פרק פ"א

א. איתא במדרש רבה פרשת בראשית (פרשה ה ט): כשחטא אדם הראשון בחטא אכילת עץ הדעת, נתקללו הנחש וחוה, והאדמה נתקללה עבור אדם הראשון כדכתיב (בראשית ג יז): "ארורה האדמה בעבורך" - לפי שאדם הראשון נברא מן האדמה. משל לבן שיוצא לתרבות רעה, אזי הבריות מקללין את השדים שהתינוק ינק מהן ואמרינן: ליט ביזיא דהדין מניקתא [פרוש: ואומרים: ארורים השדים של המניקת הזו].

טעם שהבריות מקללין את האם של הבן הרע ולא את האב

והנה יש לדקדק בזה המדרש, הלא אדם הראשון נברא גם כן מהעליונים (מדרש רבה שם פרשה יב ח), ולמה נתקללה האדמה לבר שיהיא מהתחתונים, ולמה לא נתקללו העליונים גם כן בחטא אדם הראשון? והנראה בעיני לתרץ, כי ענין בריאת אדם הראשון היה על ידי דבר ונוקבא [פרוש: זכר ונקבה] (עין זוהר חדש דף מט וזוהר חדש בראשית דף כא), כי הארץ - מסטרא דנוקבא [פרוש: מצד הנקבה], והנשמה בתוך האדם היא מסטרא דדכורא [פרוש: מצד הזכר], כי הנשמה אינה מסיתה לאדם שיחטא, כי אם החמר שנברא מן האדמה הוא המסית ומדיח להחטיא האדם שהוא עפר מן האדמה, ולכן נתקללה האדמה שיהיא מן התחתונים, ולא נתקללו העליונים שבא הנשמה מהם, כי הנשמה אינה חוטאת כלל.

ב. וזהו שהבריות אמרין: ליטא הדין ביזיא דהדין מניקתא, ולא מקללין האב, כי אם האם, כי זה הוא כלל גדול (מגילה י עמוד ב): כל אשה שיהיא צנועה במעשיה ובמחשבותיה - זכתה שיצאו ממנה נביאים וחסידים ואנשי מעשה, וראיה מתמר. וכל אשה אשר איננה צנועה במעשיה או שיש לה מחשבות רעות וזרות, אזי יוצאי חלציה הולכים אחריה כי רחלא בתר רחלא אזלא (כתובות סג עמוד א) [פרוש: כבשה אחר כבשה הולכת]. ולכן נראה לי, דמחמת זה כתוב

בַּתוֹרָה (תּהִלִּים קג, יג) "כִּרְחֹם אָב עַל בָּנִים". וְלָמָּה לֹא כְּתִיב 'כִּרְחֹם הָאֵם עַל בָּנִים'? כִּי טַבַּע הַזְּכָר אֲשֶׁר הוּא אוֹהֵב אֶת בְּנוֹ, הוּא מֵיִסְרָהוּ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר (מִשְׁלֵי יג, כד): "חֹשֶׁךְ שִׁבְטוֹ שׁוֹנֵא בְּנוֹ וְאוֹהֵבוֹ שִׁחְרוּ מוֹסֵר", כִּי כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִיָּסֵר אֶת בְּנוֹ, הוּא אוֹהֵב לְבְנוֹ, כְּמוֹ שֶׁהָאֵרִיךְ בְּמִדְרַשׁ רַבָּה פְּרָשַׁת שְׁמוֹת (פְּרָשָׁה א א), עֵינַי שָׁם.

הַבֵּן יוֹצֵא לְתַרְבוֹת רָעָה, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, עַל יְדֵי אִמּוֹ

ג. מֵה שְׂאִין בֶּן הָאִשָּׁה הִיא רַבַּת לֵב, וְאִינָה רוֹצֵה שֶׁהָאָב יִכֶּה אֶת בְּנוֹ אוֹ הַמְּלַמֵּד, וּבְעוֹד שֶׁתִּינּוֹק קָטָן - אִמּוֹ נוֹתֶנֶת לוֹ כָּל חֶפְצוֹ וְכָל מְשָׁלוֹת לְבוֹ, וְאַחַר כֵּן כְּשִׁיגְדֵל הַנַּעַר הוּא מְבַקֵּשׁ לְמוֹדוֹ [פְּרוּשׁ: הַרְגֵלוֹ], וְאַחַר כֵּן יוֹצֵא לְתַרְבוֹת רָעָה, וְהַכֹּל הוּא בְּגִרְמָא דְאִשָּׁה.

וְרֵאזָה שְׁמַעְתִּי מַעֲשֵׂה נִפְלֵא, שֶׁהֶרְמַבְּ"ן ז"ל כָּתַב בְּסִפְרוֹ הַדְּרוּשׁ אֶחָד וְאָמַר: כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל שֶׁהִמִּיר דָּתוֹ וְעוֹבֵד אִיזָה עֲבוּדָה זָרָה מִן הָאֱמוּנוֹת - אָזִי צָרִיךְ לִידַע, שְׁאוֹתוֹ הַבֵּן אֵינּוּ מְזַרְעֵ יִשְׂרָאֵל הוּא, כִּי בְּנֵדָאֵי הוּא מְזַרְעֵ הָאֱמוּנוֹת אוֹ בֶּן תְּמוּרָה, וְלֹא הָיוּ יָמִים מוֹעֲטִים עַד שֶׁהִמִּיר בֶּן אֶחָד מִבְּנֵי הֶרְמַבְּ"ן אֶת דָּתוֹ, וְאָז שָׁלַח הָאֶפִּיפִיּוֹר אַחַר הֶרְמַבְּ"ן וְאָמַר: רֵאזָה הַדְּרוּשׁ שְׁלַךְ שְׁנֵדָפְס מְקָרוֹב - וְעַתָּה נִכְשַׁל זֶרְעֶךָ בְּדַבְרֶיךָ.

וְאָז הֵלַךְ הָרַב הֶרְמַבְּ"ן ז"ל לְבֵיתוֹ סָר וְנִזְעַף, וּכְשֶׁבֵּא לְבֵיתוֹ, הָיָה יוֹשֵׁב וּבּוֹכָה עַל הָאֶרֶץ וְהָיָה מְסַגֵּף בְּסִגּוּפִים

גְּדוּלִים, וְהָיָה יוֹתֵר מְצַעַר עַל הַדְּרוֹשׁ שֶׁהַדְּפִיס, יוֹתֵר מְצַעַר
 בְּנוֹ שֶׁהִמִּיר דָּתוֹ, וְלֹא הָיָה אוֹכֵל וְשׁוֹתָה כַּמָּה יָמִים, עַד
 שֶׁבָּאָה אִשְׁתּוֹ אֵלָיו וְהִיתָה מְדַבֶּרֶת עַל לְבוֹ שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּצַעַר,
 כִּי פַעַם אַחַת הִיתָה הוֹלֶכֶת לְבֵית הַטְּבִילָה, שֶׁהָיָה רַחוּק
 מִבֵּיתָהּ, כְּשֶׁהָיָה לִילָה, הִיתָה רוֹצֶה לֵילֵךְ לְבֵית בַּעֲלָהּ - אֲזַ
 רָאָה שֶׁר אֶחָד אֶת הוֹד יִפְיָה, וְצָנָה הַשֵּׁר לַעֲבֹדָיו שִׁיקְחוּ
 הָאִשָּׁה לְבֵיתוֹ, וְהָיָה הַשֵּׁר מְאַנֵּס אוֹתָהּ, וּמִמֶּנּוּ הִתְעַבְּרָה, וְאִם
 לֹא תֵאֱמִינוּ לִי, הֲרֵי יֵשׁ אֶצְבַּע שְׁלוֹ עֲדִין בְּיָדִי, שֶׁגִּרְסָתִי בְּשָׁנֵי
 אֶת הָאֶצְבַּע שְׁלוֹ.

וּכְשֶׁשָּׁמַע הָרַב הַרְמַב"ן ז"ל אֶת דְּבָרֵי אִשְׁתּוֹ, אֲזַ קָם
 מִהָאָרֶץ וְהָיָה שָׂמֵחַ שֶׁמָּחָה גְּדוּלָה וְאָמַר לְאִשְׁתּוֹ: נַחֲמָתַנִּי,
 אֲזַ תִּכְף אֲזַר כְּגֹבֵר חֲלָצִיו וְהֵלֵךְ לְהַאֲפִיפִיּוֹר וְסִפֵּר לוֹ דְּבָרִים
 הָאֵלֶּה, וְתִכְף שָׁלַח הָאֲפִיפִיּוֹר לְאוֹתוֹ הַשֵּׁר, וּבָא אֵלָיו, וְהָיָה
 עַל יָדוֹ בֵּית הַיָּד שְׁקוֹרִין הָעֲנֻטֵי שִׁי"ךְ, וְצָנָה הָאֲפִיפִיּוֹר לְהִסִּיר
 הָעֲנֻטֵי שִׁי"ךְ מֵעַל יָדוֹ - וְלֹא רָצָה הַשֵּׁר. וְאֲזַ צָנָה הָאֲפִיפִיּוֹר
 לַעֲבֹדָיו לְהִסִּיר בֵּית הַיָּד, שְׁקוֹרִין הָעֲנֻטֵי שִׁי"ךְ, בְּחֻזְקָה מֵעַל
 יָדוֹ אֲזַ רָאָה הָאֲפִיפִיּוֹר שֶׁחָסַר אֶצְבַּע אֶחָד מִיָּדָיו, וְשָׂאֵל
 אוֹתוֹ: מַה טִּיבָה שֶׁל אֶצְבַּע זֶה? אֲזַ הוֹדָה הַשֵּׁר, שֶׁפַּעַם אַחַת
 הָיָה מְאַנֵּס אִשָּׁת אִישׁ אַחַת מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהִיתָה הָאִשָּׁה
 גֹּרְסַת אֶת אֶצְבָּעוֹ בְּשָׁנֶיהָ, אֲזַ אָמַר הַרְמַב"ן: רָאָה שֶׁהַתּוֹרָה
 שְׁלָנוּ הִיא אֱמֶת, וְדְבָרֵי חֲכָמִים וְדְבָרֵי ה' הֵן אֱמֶת.

הכל תלוי באשה

ד. על פן מן המעשה הזה נלמד שהכל תלוי באשה, כי לפעמים יש אדם רשע, ויש לו אשה צנועה - יהיו לו בנים טובים, צדיקים וישרים, ולפעמים יש אדם צדיק, ויש לו אשה רעה - ויש לו בנים רשעים. על פן צריכה כל אשה לראות להדריך את בניה בדרך טובים, ולא לחוס על בניה כשהמלמד או בעלה מכה את בנה.

וכל אשה צריכה לקח ראיה מן בת שבע, אשת דוד המלך, אמו של שלמה המלך, עליהם השלום, שהיתה בעצמה מכה את שלמה המלך בנה כשהיה ישן פעם אחת ג' שעות על היום, והיו מפתחות של בית המקדש נתונים תחת מראשותיו (ויקרא רבה פרשה יב ה), כמאמר הכתוב (משלי לא א): "דברי למואל אשר יסרתו אמו".

אשרי האב והאם שמדריכים את בניהם ללכת בדרך הישר

ואשרי האיש והאשה אשר מדריכין את בניהם בדרך הישר והטוב, ואז יראו ישרים וישמחו בעולם הזה ובעולם הבא.

פרק פ"ב

א. אמרו רבותינו זכרונם לברכה, בשביל ארבעה דברים נגאלו אבותינו ממצרים: א) בזכות נשים צדקניות. ב)

ובשביל שלא שנו את שמם. ג) ובשביל שלא שנו את לשונם. ד) ובשביל שהיו תולין בטחונם בהקדוש ברוך הוא. וכמו שהיתה גאלה ראשונה, כן תהיה גאלה אחרונה.

גאלה האחרונה תהא בזכות נשים צדקניות

ואם כן הרי לפניך, שבזכות נשים תהיה גם כן הגאלה אחרונה. על כן צריכין הנשים להיות צנועין יותר מן האנשים, ולא ילכו אחר שרירות לבם בהליכה במלבושיהן פחקת הערלים, כמו שראיתי עכשו בזמן קצר חדשים מקרוב באו, רבו המתפרצים שהולכין במלבושיהן כמו בנות הערלים, ואין שום הפר בין יהודית לערלית וגורמין הרבה רעה בעולם,

אחד - שמכשילים את רב בני אדם לתן עיניהם בהן ובמלבושיהן, וקיימא לן (עבודה זרה כ עמוד ב), דאסור להסתפל אפלו בבגדי צבעונים של אשה.

שנית - שמטילין קנאה ו שנאת האמות, אשר נושאים עין בנו בשביל שהולכין בנות ישראל ביתר חשיבות משרי האמות, ואנחנו בגלות המר, אשר על פי הדין ראוי לנו לילך שחורים ולהתעטף שחורים ולהתאבל על אריכות הגלות ועל חרבן בית המקדש ועל אחינו בני ישראל הנתונים בצרה ובשבביה, ולא די שאין אנו מתאבלים, אלא מוסיפים חטא על פשע, שהולכות נטויות גרון וערם עד בית דדיהן,

מי יוכל לספר גדל הענש שלהם, אשר המה מעכבות הגאָלה, בעוונותינו הרבים.

שלישית - המה גורמים לבעליהם רעה, למי שאין ידו משגת להלביש את אשתו כמו החברה שלה, האשה מיללת ומקללת את בעלה, עד שצריך בעלה לקח בהקפה או לעשות שאר אסור בממון חברו, עד שהכרח לעשות לאשתו גם כן בגדים נאים של פריצות כמו לאחרת, ואחר כך כשאין ידו משגת לשלם, אזי נתפס בעלה או בא לידי שאר חרפות ובוזיים. על כן צריכה כל אשה הכשרה וצנועה בישראל לראות להיות הלוכה בצניעות ולא בפריצות, כדי שתהיה זוכה לצאת ממנה נביאים וחסידים.

המשנה את שמו - גורם רעה לגופו, לנשמתו ולכלל ישראל, הוא עתיד לתן את הדין וענשו מרבה

והזכות השני שנגאלו אבותינו ממצרים - שלא שנו את שמם, ועכשו בדור הזה ראיתי את (העם), המתפרצים בעם, שהולכין במלבושיהון פחקות האמות, וגורמים עוד רעה לגלח את זקנם ועוברים על חמשה לאוין, פי חמשה פאות הן בזקן האדם, ועל כל פאה ופאה חייב בפני עצמו (מפות דף כ עמוד א, תורת כהנים יט עד), ועל ידי זה לפעמים אין מפירין אותו שהוא יהודי, וכששואלים אותו מה שמו, הוא מכנה שמו בשם אחד משמות האמות, ולפעמים כשהוא הולך עם איזה שרים בדרך שאין מפירין אותו, אזי נכשל גם כן

בְּאֲכִילוֹת טְרֵפוֹת וּבִשְׂתִיּוֹת זֵיץ נֶסֶךְ, כִּי עֲבָרָה גּוֹרֶרֶת עֲבָרָה,
 וּמִצְוָה גּוֹרֶרֶת מִצְוָה (אֲבוֹת פֶּרֶק ד' מִשְׁנָה ב), וְלֹא דִי שֶׁהוּא גּוֹרֵם
 רָעָה לְגּוֹפּוֹ וְלִנְשָׁמְתּוֹ, אֲלֵא הוּא גּוֹרֵם רָעָה לְכָלֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
 לְפִי שֶׁשָּׂנְאָה אֶת שְׁמוֹ, עַל כֵּן עֲתִיד לְתֵן הַדִּין מִי שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן,
 וְעֲנִשׁוֹ הוּא מִרְבָּה.

צָרִיךְ הָאָדָם לְלַמֵּד עִם בְּנָיו כְּשֶׁהֵן קִטְנִים כֹּל דְּבַר בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

ב. הַזְכוּת הַשְּׁלִישִׁית הִיא - שֶׁנִּגְאָלוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְוֹת
 בְּזָכוֹת שֶׁלֹּא שָׁנוּ אֶת לְשׁוֹנָם, וְעִכְשָׁיו רָאִיתִי מְכָשׁוּל גָּדוֹל
 אֲשֶׁר צָפוֹן בְּרַב הַמְדִינָה, אֲשֶׁר בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים הִרְבֵּה בְּנֵי
 אָדָם עוֹשִׂין שֶׁלֹּא כַּהֲגֵן, וְהוּא זֶה, כִּינֵן דְּקִימָא לָן (סְפָרֵי עֵקֶב
 מו), שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לְלַמֵּד עִם בְּנָיו כְּשֶׁהֵן קִטְנִים כֹּל דְּבַר
 בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כְּדִי שֶׁיָּבֹא בְּנוֹ וְיִרְגִיל עֲצָמוֹ בְּקִדְשָׁה לְדַבֵּר
 בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וְחֻדָּשִׁים מִקְרוֹב כְּאוֹ, שֶׁמְרַגְלִין הַקִּטְנִים
 לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן צָרְפֶת וּבִשְׂאֲרֵי לְשׁוֹנוֹת, וּכְשֶׁיִּגְדֵל הַנַּעַר, אֵין
 אָבִיו שֵׁם עַל לֵב שֶׁיִּלֵּךְ בְּנוֹ לְבֵית הַמְדָרֶשׁ, כִּי אִם הַשְּׂגָחְתּוֹ
 הוּא לִילֵךְ לְבֵית הַלְמוּד לְשׁוֹן צָרְפְּתִי וּשְׂאֵר לְשׁוֹנוֹת. אִף
 דְּקִימָא לָן (סְנֵהֲדָרִין יז עֲמוּד א) דְּסִנְהֲדָרִין הָיוּ יְכוֹלִין לְדַבֵּר
 בְּשִׁבְעִים לְשׁוֹן, מִכָּל מְקוֹם הָיוּ לוֹמְדִין הַלְשׁוֹנוֹת דֶּרֶךְ עֲרָאִי
 וְלֹא דֶּרֶךְ קִבְעֵי, מֵה שְׂאִין כֵּן עִכְשָׁיו, עוֹשִׂין הַלְשׁוֹן צָרְפֶת
 וְלוֹעֲזוּ עֵקֶר, וְהַלְמוּד הַתּוֹרָה - עֲרָאִי.

אחד מאֵלֶּף יֵשׁ לוֹ בְּטַחֲוֹן בְּהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאַמֶּת

ג. הַזְכוּת הַרְבִּיעִי שֶׁנִּגְאַלּוּ אֲבוֹתֵינוּ הִיָּה - שֶׁהָיוּ תּוֹלִין בְּטַחֲוֹנָם בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעִכְשָׁו אֲנִי רוֹאֶה, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, שֶׁאֶחָד מִן הָאֵלֶּף הוּא תּוֹלֵה בְּטַחֲוֹנוֹ בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי רַב הָעוֹלָם תּוֹלִין בְּטַחֲוֹנָם בְּמִמוֹן וּבְבֶן אָדָם שֶׁאֵין לוֹ תְּשׁוּעָה, וְזֶהוּ הַגֵּרָם שֶׁרוֹאִין אֶת הָעֲנִיִּים שֶׁהֵמָּה בְּתַכְלִית הַשְּׁפָלוּת, וְהַעֲשִׂירִים נוֹטְלִים שְׂרָרָה לְעֶצְמָן, וְהָעֲנִי הוּא כְּקוֹץ בְּעֵינָיו, וְעַל יְדֵי זֶה אֵין אִישׁ שֶׁם בְּטַחֲוֹנוֹ בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי אִם כַּת הַחֲנֻפָּה הִיא גּוֹבֶרֶת, שֶׁתּוֹלִין בְּטַחֲוֹנָם בְּעֲשִׂירִים, וּמִכֵּל שְׂכָן שֶׁאֵין מְזַכֵּרִין חֶרֶבֶן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְגִלוּת הַמֶּר וְאַרְיִכוֹת הַגְּלוּת, וְאֵין שֵׁם עַל לֵב לְהַתְּפַלֵּל עַל זֶה.

הַבוֹטְחִים בְּהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאַמֶּת מֵתֵאבְּלִים עַל חֶרֶבֶן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ

וְאֵלוֹ הִיָּה שֵׁם בְּטַחֲוֹנוֹ עַל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הִיָּה תָּמִיד לְנֶגֶד עֵינָיו לְהַתְּאָבֵל עַל חֶרֶבֶנוֹ שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְעַל אֲרִיכוֹת הַגְּלוּת. עַל כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְהַשִּׁיג בְּדַעְתּוֹ שֶׁלֹּא לְעַכֵּב הַגְּאֻלָּה, וְלִתְלוֹת בְּטַחֲוֹנוֹ בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

בְּזְכוּת אַרְבָּעָה דְּבָרִים הַנִּזְכָּרִים לְעִיל נִזְכָּה לְגֻאֻלָּה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן

וְכָל הַזְהִיר בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים הַנִּזְכָּרִים לְעִיל שֶׁנִּגְאַלּוּ אֲבוֹתֵינוּ - יִזְכָּה לְמַהֵר וּלְקַרֵּב אֶת גְּאֻלָּתָנוּ. וְכִגְאֻלָּה הָרֵאשׁוֹנָה

תהיה גאלה אחרונה, שבזכות ארבעה דברים האלה תהיה הגאלה במהרה בימינו, אמן.

◆ מטות ◆

פרק פ"ג

א. אחד מדרכי היראה הוא דלא לאנהגא קלנא נפרוש: שלא לנהג בדיון בשום בריה בעולם על חנם, וכמו שמזהיר על זה בזהר פרשת יתרו (דף סח עמוד ב), שכל הנבראים הן מעשה ידיו של הקדוש ברוך הוא, וכלן הן צרכי העולם, ועל כן לא יהרג אדם שום בריה על חנם, ואפלו דבר המזיק לברייתו, כגון נחש ושקמית, אם אינו רודף אחריו להזיקו. (וען לעיל בחלק ראשון מה שכתבתי בפרק י"ח).

נשיכת הנחש על פי צווי השם יתברך

ב. ובוא וראה מה דאיתא שם בזהר פרשת יתרו (שם):
*נב "רבי אלעזר הוי אזיל באורחא ונהוי אזיל עמיה רבי

נב*) פרוש הזהר בלשון-קדש:

רבי אלעזר היה הולך בדרך ונהיה הולכים עמו רבי חזקיה ורבי חי, ראו נחש אחד, קם רבי חי ורצה להרגו. אמר רבי אלעזר לרבי חזקיה: "עזב, אל תהרג את הנחש". אמר לו רבי חי: "והלא דבר רע הוא, שהורג בני אדם", אמר לו רבי

חזקיה ורבי חיא. חמו חד חוּיָא, קם רבי חיא ובעי למקטליה, אַמר ליה רבי אַלְעָזַר לרבי חזקיה: שְׂבוּק ליה, לא תקטליניה, אַמר ליה: וְהֵלֵא מְלֵא בִישָׁא אִיהוּ, דְקָטִיל בְּנֵי נִשָּׂא? אַמר ליה רבי אַלְעָזַר: וְהָא כְּתִיב (קִהְלֵת י יא): "אם ישך הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון" - לא נשיך חוּיָא לְבַר נִשׁ עַד דְּלַחֲשִׁין מְלַעֲלֵא וְאִמְרִין: זִיל קָטִיל לִיה לְפִלְגְנֵיָא. וּמָה דְנִשְׁךְ וּמִמִּית לְפַעְמִים הוּא עַל פִּי צוּוֵי שְׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֵן לְפַעְמִים אֶתְרַחֲשִׁי נִסָּא אַף עַל יְדֵי נַחֲשׁ לְבְנֵי נִשָּׂא, וְכִלְהוּ בִידָא דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּלִיא, וְכִלְהוּ אִינְהוּ עוּבְדֵי יְדוּי, וְאִצְטַרְךְ עֲלֵמָא בְּהוּ, וְאִי לֹא דְאִצְטַרְךְ לֹון לְעֵלְמָא, לֹא עֲבִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהוּן. וְעַל דָּא לֹא בְּעֵי בַר נִשׁ לְאַנְהָגָא קִלְנָא בְּמִלֵּי דְעֵלְמָא, שְׂאֵלוּ הַבְּרִיּוֹת עוּבְדֵיהוּן דְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא."

אַלְעָזַר: "הרי כתוב: 'אם ישך הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון' - אין הנחש נושך לבן אדם אלא אם כן לוחשים לו מלמעלה ואומרים לו: 'לך הרג פלוני', ומה שנושך וממית לפעמים - הוא על פי צווי הקדוש ברוך הוא, וכן לפעמים מתרחש נס לבני אדם על ידי נחש, והכל תלוי בידי הקדוש ברוך הוא, הכל הם מעשי ידיו, ונצרכים לעולם, ואלו לא הִיָּה בְּהֵם צִרְךְ לְעוֹלָם, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא הִיָּה עוֹשֶׂה אוֹתָם, וְלָכֵן עַל הָאָדָם לְהִזְהַר לֹא לְנַהֵג בְּזִיוֹן בְּמַעֲשֵׂי יְדָיו שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא."

ההורגים חיות ועופות טמאות שלא לצורך עתידין לתן את הדין

ג. ועל כן בנדאי עתידין לתן את הדין אותן בני אדם המורים חצים ובליסטראות (שקורין ביקס"ו) אחר עופות וחיות טמאות שלא לצורך כלל, כי אם ללמד קשת גבורים, והורגים בעלי חיים חנם, ואין מדרכי ישראל עדת קדש, לעשות רעה לשום ברעה חנם, ולא לדבר שיש בו חיות לבד, אלא גם לאילנות ועשבים ושאר גדולי קרקע, שפלן נבראו לצורך, ולכן אין לנהוג בהם בזיון שלא לצורך.

יש לנהוג כבוד גם באילנות ועשבים

ד. ובוא וראה מה שפכת הזהר פרשת יתרו (דף פ עמוד א): *נג "תניא: אמר רבי יוסי: זמנא חדא אזילנא באורחא, ויהוי רבי חיא ברי עמי. עד דהוי אזלי, אשפחנא חד גבר דהוי לקיט עשבים בחקלא, קריבנא לגביה, אמיןא להאי בר

(נג*) פרוש הזהר בלשון-קדש:

למדנו: אמר רבי יוסי: "פעם אחת הלכתי בדרך עם רבי חיא בני, והנה בדרךנו נקלענו באדם אחד, המלקט עשבים בשדה. התקרבו אליו ואמרתי לו: 'לשם מה אוסף אתה חבילות עשבים אלו?' ואדם זה לא הרים את ראשו ולא ענה לי מאומה. חזרתי על שאלתי, אולם הוא לא השיב לי. אמרתי לבני רבי חיא: 'אדם זה או שוטה הוא או חרש או חכם יותר מאתנו'. ישבנו על ידו והתבוננו במעשיו. ראינו, שאחרי שלקט את העשבים, פסה אותם בעלי גפנים.

נש: בר נש, למה לך הני קשרין דעשבים האלו? לא זקיף רישיה ולא אמר מידי. אהדרנא שנית ושאלנא ליה, ולא אמר מידי. אמיןא לרבי חיאי ברי האי אינש שטיא הוא או חרש או חפימא יתיר מנן. יתיבנא גביה וחמינא ליה דלכתר דלקיט העשבים, כסיה להעשבים בעלי גפנים.

ה. *נד אמר האי גברא לן: חמינא דגברין דיהודאין אתון, ויהודאין אמרין דאנן חפימין יתיר משאר בני נשא, אי לא דהוינא חיס עליכו השתא, הוייתון רחיקין מבני נשא כמסאבא דרחקין ליה מפלא (רוצה לומר: דהוייתון כמצרע מחלט ומסגור), דחמינא חד עשבא דהוי קריב לגביכון אעיל לגופיכו, ותהוין מצרעים תלתא יומין, והשתא אני אומר

נד*) פרוש הזהר בלשון-קדש:

אמר אדם זה: ירואה אני, שיהודים אתם, והיהודים חושבים, שחכמים הם משאר בני אדם. אמנם לולא חסתי עליכם, הרי אמורים הייתם להיות מרחקים מבני אדם כאותו טמא, המרחק מבני אדם (כלומר, טמאים כמצורעים), שהרי רואה אני, שהתקרבתם אל עשב ארסי אחד, וארסו חדר לגופכם, כד שעתידיכם הנכם ללקות בצרעת למשך שלשה ימים. אמנם יש לי רפואה עבורכם: אכלו מפולי בר אלו, הגדלים בשדה זה – ותרפאו.

אכלו רבי יוסי ובנו מקטניות הבר, עד שנפלה עליהם תרדמה. בשנתם פלט גופם זעה רבה במשך כמה שעות, לאחר מכן התעוררו כשהם בריאים ושלמים. אמר להם אותו אדם: יאלקיכם בעזרכם, שמצאתם אותי, ואני אצמין אתכם לביתי ואגלה לכם מסודות העשבים, כיון שרפואתכם היתה על ידי.

לְכוּן רְפוּאָה: אֲכִילוּ אֵלַיִן תּוּמֵי בְרָא הַגְּדֹל בְּשֹׁדָה זֶה וְתַתְרַפְּאוּ, עַבְדֵינָן הָכִי וְאֲכִלִין הַגִּי תּוּמֵי בְרָא דְהוּי שְׂכִיחֵי תַפְּן, וְאַחַר כֵּן אֲדַמְכְּנָא אֲנִי וּבְרִי, וְהוּי זַעַה יּוֹצֵאת מִנֵּן כַּמָּה שְׁעוֹת, וּלְבַתֵּר אֲתַעֲרְנָא, אָמַר הָאִי גִבְרָא: אֲלֵהֲכוּן עִמְכוּן, דְּאֲשַׁכְּחֵתוּן יְתִי, וְאֲנִי אֲזַמֵּין לְכוּן וְאֲגִיד לְכוּן, דְּהָא אֲסוּתָא דְגוּפִיכוּן עַל יְדֵי אֲשַׁתְּלִים.

סגלת העשבים

ו. *נה וְהוּינָא אֲזַלִין עֲמִיהָ, אָמַר לָן הָאִי בַר נֶשׁ: חֲמִיתוּן דְּלֵא זְקִיפְנָא עֵינֵי וְלֵא רִישָׁאֵי וְלֵא מְלִילְנָא בְּהַדִּיכוּ, מִשּׁוּם דְּאֲנָא חֲפִים בְּעֵשְׂבִין מְכַל בְּגֵי דְרָא, וְאוּלִיפְנָא מְאַבּוּי אוּרְחוּי דְּכָל עֵשְׂבִין, וְאֲנָא בְּכָל שְׁתָּא מְדוּרָאֵי בִינִיהוּ, וְהָאִי עֵשְׂבָא

נה*) פְּרוּשׁ הַזֶּה בְּלִשׁוֹן-קִדְשׁ:

הִלְכְנוּ עִמּוֹ. אָמַר לָנוּ אוֹתוֹ אָדָם: יִרְאִיתֶם, שְׁלֵא הִרְמַתִי אֶת רִאשֵׁי וְלֵא זְקַפְתִּי אֶת עֵינֵי אוֹ אֶת רִאשֵׁי וְלֵא דִבְרַתִי עִמְכֶם מְאוּמָה, כְּשִׁפְנִיתֶם אֵלַי בְּרֵאשׁוֹנָה, הִסְבַּח לְכֵן הִיא, שְׁאֲבֵי הִנֵּה יוֹדַע בְּחֻכְמַת הָעֵשְׂבִים יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי הַדּוֹר, וּמִמֶּנּוּ לְמַדְתִּי אֶת סוּדוֹת הָעֵשְׂבִים כָּלֶם, וְכָל הַשְּׁנָה מִתְגוֹרֵר אֲנִי בַחוּץ, בְּשֹׁדָה. וְאוֹתֶם הָעֵשְׂבִים שְׁרֵאִיתֶם, אֲשֶׁר אוֹתֶם כְּסִיתִי בְּעֵלֵי גִפְנִים - הֵם מְאוֹתוֹ עֵשֶׂב אֲרֻסִי, שֶׁהֲרַעִיל אֶתְכֶם וְלִקְטַתִּי מְאוֹתוֹ עֵשֶׂב. זְקוּק אֲנִי לוֹ מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ לִי מְקוֹם בְּצַפּוֹן בֵּיתִי, אֲשֶׁר שָׁם נוֹבַע מַעְוֵן, וְעֵלְיוֹ מִנְחוֹת אֲבָנֵי רַחִים כְּבָדוֹת, וּמְאוֹתָן רַחִים יוֹצֵא מִדֵּי פַעַם אִישׁ זָעִיר בַּעַל שְׁנֵי רִאשִׁים, וְחֲרָבוֹ שְׁלוּפָה בִּידוֹ, וְהוּא מְיַרְאֵנִי וּמְפַחֵדְנִי, וְאֲנִי מְלַקֵּט עֵשֶׂב זֶה כְּדֵי לְסַלְקוֹ מִשָּׁם. בּוֹאוּ אַחֲרַי וְרֵאוּ כִּיצַד אֲתַגְבֵּר עֲלֵיוֹ.

דחמיתון שפסיתי העשבים בעלי גפנים, באשר שיש בעשבים עשב, והאי עשב קריב הנה לגביכון, הייתי נסיב מנהון, באשר שבביתי אית מקום אחד, והוא לצד צפון, ושם מעין אחד, ורחיא שם, ומההוא רחיא נפיק חד גבר בתרין רישין וחרבא שליפא בידוי, ובכל יומא קא מצער לן. ואנא לקיטנא האי עשבא וכו', וזילו אבתראי.

ז. *נו עד דהוינא אזלי באורחא, מאיך לחד נקבא בעפרא, ושוי מהאי עשבין לנקבא, נפיק חד חויא ורישיה דיליה סגיא. נטיל חד סנטירא (פרוש, חבל) וקטיר ליה להנחש פחד גדאי. דחילנא, אמר לן: זילו אבתראי. עד דמטינא לבייתה, חמינא ההוא אתר בחשוכא בטר חד כתלא. נטיל חד שרגא ודליק דליקא סביב ההוא רחיא, אמר לן: ממאי דתחמון לא תדחלון ולא תשתעון מידי, אדהכי שארי חויא מקטרוי (פרוש, רוצה לומר, התיר הנחש מקשריו שקשר אותו).

נו*) פרוש הזהר בלשון-קדש :

בדרך הליכתנו לביתו, התכופף האיש לעבר חור שבאדמה ושם מעט מאותו עשב על פי החור. עד מהרה יצא מן החור נחש בעל ראש גדול ומאים. הזדרז האיש, הוציא חבל מתרמילו ועקד בו את הנחש כגדי. פחדנו, אולם הוא אמר לנו: 'בואו אחריי! עד שהגענו לביתו.

הוביל אותנו אותו אדם לפנה חשוכה בביתו, המסתרת על ידי קיר. הוא נטל גר והעלה אש סביבות המקום. הזהיר אותנו האיש: 'אל תפחדו ממה שתראו, ואל תוציאו הגה מפיכם!' הזדרז האיש והתיר את הנחש מכבלי.

ח. *נו וקטיר בקסטרא מההוא עשבא ושויה ברישיה דחויא. עאל חויא בחד עינא דרחיא ושמענא קלא, דכל אתר מזדעזעא. בעינא למפק, אחיד גברא בידנא ואמר לן: לא תדחלון, קריבו גבאי, אדהכי נפיק חויא שתית דמא, נקט האי גברא מההוא עשבא ושויה ברישיה כבקדמיתא. עאל בההוא עינא דרחיא, ולשעה מועטת חמינא דנפקין מההוא עינא חד גברא בתרין ראשין.

ט. *נח וחויא שרי סביב הערף, והוי האי גברא בתרין ראשין אמר: זקיטא, זקיטא, (פרוש: דהוי קרי לבריא קלה, זקיטא

(נז*) פרוש הזהר בלשון-קדש :

וקשר על ראשו מאותו עשב מפלא. תחת השפעת העשב מהר הנחש להפנס לעין הרמים - החור, שסביבו מסתובבת האבן הכבדה. באשר נכנס הנחש לאותו החור, נשמע קול צוחה, שזעזע את המקום. רצינו לברח משם, אולם האיש אחז בידיו ועכב אותנו באמרו: 'עמדו לדי נאל תפחדו'.

לאחר זמן מה יצא הנחש מחור הרמים, כשהוא שותת דם. לקח האיש מעט מן העשב וקשרו בראש הנחש כבתחלה. בהשפעת העשב נכנס הנחש שוב לחור הרמים. לאחר זמן מה ראינו כיצד מחור הרמים יוצא אדם בעל שני ראשים,

נח*) פרוש הזהר בלשון-קדש :

כשהנחש כרוך על ערפו. קרא אותו אדם בעל שני ראשים: 'זקיטא! זקיטא!' (הוא התכונן לקרא לעזרתו חיה, הנקראת בשם זה, ותכונתה להרג נחשים). אחר תנה אותו בעל שני ראשים את רע מזלו על שאמו הולידה אותו וקבעה את משכנו במקום מקלל זה, אשר בו שוכן בעל בית, הבקי בעשבים,

שמייה, והאי בריה קלה קטיל לתויא) ואחר כך אמר לרע מזלו שהיה נולד במקום הזה, שאינו יכול לעשות כלום מחמת שגבר עליו יד של בעל הבית שהיה בקי בעשבים, וצוח: וי, וי, לאימא דלההוא אתר אוביל ליה. אדהכי אתעקר רחיא מאתריה ונפקו גברא בתרין ראשין וההוא חויא, ונפלו תרניהו ומיתו.

שלא לצער שום בריה – אפלו עשב או צומח

י. *נט אמר לן האי גברא: דא הוי חילא דעשבא דאנא לקיטנא קמיכו, ובגין כך לא אשתעינא בהדיכו ולא נקיטנא וזקפנא רישאי בשעתא דקריבתו גבאי, אמר האי גברא: אלו הוו ידעין בני נשא כל מה דנטע הקדוש ברוך הוא בארעא, וכל מה דאשתפח בעלמא, ישתמודעון חילא דמאריהון

ובכוהם גובר הוא עליו. עד מהרה נעקרו הרחמים ממקומם, ומהם יצאו האדם בעל שני הראשים והנחש ונפלו האדם והנחש כאחד פגרים מתים.

(נט*) פרוש הזהר בלשון-קדש:

אמר בעל הבית: 'זהו כחו של אותו עשב, שלקטתי בשדה, וכדי לשמר את סגולותיו המיוחדות לא דברתי אתכם מאומה ולא הרמתי את ראשי פאשר נגשתם אלי'.

אמר אותו האיש: 'אלו היו בני אדם יודעים את החכמה שנטע הקדוש ברוך הוא בארץ ובכל דבר הנמצא בעולם, היו מכירים את כח רבונם בחכמתו הגדולה. אבל הסתיר הקדוש ברוך הוא את החכמה מבני אדם, כדי שלא יסטו מדרכי ה', בבטחם בחכמה וישפחו את רבונם, חס ושלום'."

בְּחֹכְמַתָּא סְגִיֵּאִין. אַבְל לָא טְמִיר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲכַמְתָּא דָּא מְבַנֵּי נֶשְׂא אֶלָּא בְּגִין דְּלֹא יִסְטוּן מֵאוֹרְחֵיהּ, וְלֹא יִהְיוּ רַחֲצֵין בְּהֵיא חֲכַמְתָּא וַיִּנְשׁוּן לֵיהּ, חֵס וְשְׁלוֹם.

וּמְכַל זֶה יִלְמַד הָאָדָם וַיִּתְבוּנָן, אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים שְׂכָל וְדַעַת בְּלָבוֹ, דָּאִם כֵּן הָאֲזַהְרָה שְׁלֹא לְצַעַר שׁוּם בְּרִיָּה, וְאֶפְלוּ שְׁלֹא לְהַקְל בְּעִשְׂבִּים וּבְצַמְחִים שְׂאִין בָּהֶם חַיּוֹת, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שְׁלֹא לְנַהֵג בְּזִיוֹן אָדָם בְּחִבְרוֹ, שְׁהֵן בְּנֵי אַבְרָהָם, יְצַחַק וַיַּעֲקֹב.

הַמְדַבֵּר בְּגֵאוּה נֶגְדַ אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, הַדְּבֹר נַחֲקָא בַּפְּנִקְס שְׁל מַעְלָה.

יא. וְאִף אִם נָתַן אֱלֹהִים לְאָדָם עֶשֶׂר וּנְכֹסִים וּמְמִשְׁלָה - יִזְהַר בְּיוֹתֵר דְּלֹא יִנְהַג, חֵס וְשְׁלוֹם, בְּשִׁבִיל כֵּן בְּזִיוֹן בְּעַדַת ה', צֹאן קְדָשִׁים, כִּי כָל דְּבֹר אֲשֶׁר יְדַבֵּר הָאָדָם בְּגֵאוּה וְבוֹז נֶגְדַ שׁוּם יִשְׂרָאֵל, אוֹתוֹ הַדְּבֹר כְּתוּב וְרָשׁוּם מִיַּד בַּפְּנִקְס שְׁל מַעְלָה, וְעוּוֹן זֶה חֲקוּק וְשְׁמוּר, עַד שְׁצַרִיךְ הָאָדָם לְסַבַּל דִּין הַקָּשָׁה.

הַעוֹסֵק בְּתוֹרָה וּבְגִמְלוֹת חֲסִידִים הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא

יב. וְכָל שְׂפָן מִי שְׂמַבְזָה לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, אֲזִי עֲנִשׁוּ הוּא כְּפוּל וּמְכַפָּל, כְּדֹאִיתָא בְּזִהַר פְּרִשְׁתַּת פְּקוּדֵי (דף רמו עמוד ב), דְּאֵלוּ הַמְּלָאכִים הַנִּקְרָאִים "שְׂרָפִים", הֵם מְמַנִּים לַעֲנֹשׁ וְלִיִּסַר הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וּבְפִרְט אִם אָדָם

מביש לבר נש דאוליף מניה אפלו מלה חדא דאורייתא
 [פרוש: אם אדם מביש לכן אדם שלמד ממנו אפלו רק דבר אחד בתורה],
 ואינו נוהג בו כבוד ויקר. ומכל שפן שהמלאכים מענשין
 למי שעושה איזה שרות בתלמיד חכם, אם לא שיידע
 בעצמו שמחל התלמיד חכם על כבודו, וכל אדם צריך לקח
 ראיה מן הקדוש ברוך הוא, שהוא מלך מלכי המלכים ובחר
 בנו מפל עם ולשון וקרא לן (שמות ד כב): "בני בכרי
 ישראל", (דברים ו 1): "עם סגלה", (עין דברים לב טו, ושעיה מד
 ב): "עדת ישורון", ואם בני ישראל אין עושין רצונו של
 מקום והולכין אחר שרירות לבם, ותמיד עוסקין במשא
 ומתן ובהנאות העולם הזה - מה יעשה האדם נחת רוח בזה
 להבורא יתברך, ולא עוד אף לפעמים הוא מתפלל ומניח
 תפלין וציצית, ומתפלל במהירות דרך העברת פה, ובלבו
 מחשבות זרות, ותכף אחר התפלה הוא להוט אחר אכילה
 ושתייה, ועל אדם כזה אמר הכתוב (תהלים ו טו): "הרה עמל
 וילד שקר", ופתאום המות בא, ואין צידה ומזון לפניו.

אבל מי שמבלה זמנו בגמילות חסדים ובלמוד התורה,
 אזי הקדוש ברוך הוא אוהב אותו בעולם הזה ובעולם הבא,
 כמו שאמר הכתוב (ירמיה לא יט): "הבן יקיר לי אפרים אם
 ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד". ואם כן,
 אם הקדוש ברוך הוא אוהב את הצדיקים וקרא אותם (דברים
 יד א): "בנים אתם לה' אלהיכם", מפל שפן שבני אדם

צריכין לאהב את הצדיקים, ואז שׁכרן יהיה כפול ומכפול
אמן.

◆ מסעי ◆

פרק פ"ד

א. כתיב (עובדיה א ד): "אם תגביה פנשר ואם בין כוכבים
שים קנך משם אורידך נאם ה'" וגו', על דרך הלצה יש
לפרש הפסוק, רק נקדים גמרא דברכות (דף ו עמוד ב): מאי
דכתיב (ישעיה ג יד): "ואתם בערתם הפרם גזלת העני
בבתיכם" - פיון שהוא עני - היאך יכולין לגזל את העני,
פיון שאין לעני שום דבר, אמר רבי חלב: אמר רב הונא:
פיון שהעני נותן שלום, ולא תחזיר לו שלום, נקרא גזלן,
עין שם.

הרבה בני אדם נכשלים בזה שאין מחזירין שלום לעני וכדומה

ב. והנה העוון זה, ראיתי שרבים נכשלים בו. כשאדם
בינוני נותן שלום לעשיר, אזי העשיר הוא מחזיר פניו ממנו,
ומכל שכן כשעני הוא נותן שלום - אזי אינו רוצה להביט

בפניו של העני, ועושה עצמו כאלו עינו אינה רואה, ואזנו אינה שומעת, ואם כן לפי הגמרא הנזכר לעיל נקרא גזלן.

וכל זה הוא מפני גאונה יתרה שיש לו לאדם, שאינו רוצה להשיב לאדם בינוני, ומכל שכן לאדם עני ואביון, ומרב הגאונה של העשיר הופך פניו לצד אחר, ומחמת זה העני הוא מביש והופך פניו לצד אחר, ודומה הדבר בעיני כאלו הן נשר שיש לו שני ראשים, ראשו אחד מהפך פניו לצד אחד, וראש השני מהפך פניו לצד אחר, ועל אדם בעל גאונה כזה נאמר: "אם תגביה כנשר - משם אורידך נאם ד" וכו', פי הקדוש ברוך הוא הוא גבוה מעל גבוהים ויודע כל הנסתרות, הוא משפיל בעלי העשירים שעושין כן, ומגביה שפלים - הן העניים, והקדוש ברוך הוא עושה סלמות, זה העני יהיה בקרב ימים עשיר, והעשיר - יעני.

כשמחזיר שלום לחברו - הלבבות מתקרבות זה לזה

ג. על כן אני מזהיר לכל בר דעת להסיר מכשול זה מעל פניו, להשיב לכל אדם, כשנותן לו שלום, יחזיר ויתן לו שלום, אזי הלבבות יהיו קרובות. מה שאין כן כשהעשיר אינו שם לבו לפנות אל העני, אזי צעק יצעק העני במר לבו אל ה', ובנדאי ישמע ה' את קול העני, כי חנון הוא.

והנה ראיתי, שיש בני אדם עשירים, ומחמת עשרו הוא בעל גאונה, והנה בני אדם, שהן חכמים גדולים, ומחמת חכמתו שעמדה לו הוא בעל גאונה - מכל מקום, על אותן

קב מסעי - פרק פ"ד הישר קלה

אנשים יש לי ללמד זכות, שיש להם קצת גאונה מחמת
עשרם או מחמת חכמתם, אבל אני כועס על אותן אנשים
שאינן מיחסים, ואין להם תורה וחכמה, ואין להם עשר -
למה ועל מה יהיה להם הגאונה?!

**לקרב העניים ולהחזיר להם שלום, ואז הקדוש ברוך
הוא יעשה שלום עלינו.**

ד. על כן, אחי ורעי, סורו סורו מן דרכי הגאונה ותראו
לדבר עם כל אדם ולקרב העניים, ובפרט שצריך להקדים
שלום לעניים, ומכל שכן מחייב להחזיר לו שלום, ואז עושה
שלום במרומו, הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל,
אמן.

